

Halkbilimi

Halk Sanatları Derneği Yayınıdır

Sayı
46

Halkbilimi

Halk Sanatları Derneği Yayınıdır

1998 Yıl: 12 Sayı: 46

Ocak - Aralık

Ederi: 500,000 TL.

Yılda Bir Yayınlanır

Sahibi ve yazı İşleri Sorumlusu:

Kani KANOL

Yayın Kurulu:

Engin ANIL

Öcal ERTEN

Hasan BULUNÇ

Hasan EKMEKÇİ

Tuncer BAĞIŞKAN

Gaye ÖZARIN

Baskı:

Ateş Matbaacılık Ltd.

Organize Sanayi Bölgesi Lefkoşa

Tel.: 225 2215 - Fax: 225 3172

Türkiye: 750,000 TL.

Avrupa : 15 Sterling

Yazışma Adresi:

Has-Der

PK 199 Lefkoşa-KKTC

Mersin 10 Türkiye

Tel.:(392) 227 6276 (Akşam Saatlerinde)

(392) 228 3146 (Mesai Saatlerinde)

Fax:(392) 228 4125

Ön Kapak

Cuma Pazarı

John P. Foscolo

Ahmet Erdengiz Koleksiyonu

Arka Kapak

Tuz Gölü

John P. Foscolo (1879)

Ahmet Erdengiz Koleksiyonu

İÇİNDEKİLER

Okurlara	2	K.Özçakır Kime ve Niçin Yaranmaya Çalışıyor	32
Kani KANOL		Tarık G. EMİROĞLU	
Short Summary of the Contents	3	Düşünce Özgürlüğü ve Halkbilimi	33
Engin ANIL		Engin ANIL	
Masallar Kimindir, Kimlere Ne Anlatır?	4	Halkbilimi Üzerine Bir Not	34
Ayşen DAĞLI		Çiğdem (Dürüst) FALAY	
Büyüklerle ve Küçüklerle Masallar	6	Halk Dansları Üzerine Bir Not	35
Salih MEMECAN		Fatoş GİRİTLİ	
Masallardaki Kadınlar	9	"Halkbilimi Hizmet Ödülü" Alanlar	37
Neriman CAHİT		16. Halkbilimi Sempozyumu Bildirileri	39
Masal "Köylünün Toprağı"	12	Taşların Üzerindeki İzlere Dayalı İnançlar	40
Özkan YIKICI		Tuncer BAĞIŞKAN	
İki Şiir	14	Anket Çalışmalarında Önemli Faktörler	46
Engin ANIL		Muharrem FAİZ	
Kıbrıs'tan Gelip Geçen İki Oymacı Ustası	16	Kutsal Koruluklar ve Bitki Mitolojisi	49
Yayına Hazırlayan, Tuncer BAĞIŞKAN		Christina HESSENBURG	
Beş Tulum	20	Rum-i Kültür Tarihi Üzerine Söz	53
Kutlu ADALI		Gökâl KAMİL	
Has-Der Danimarka'da	22	Masal "Kendini Prenses Zanneden Dilber"	58
Tarık G. EMİROĞLU		Özkan YIKICI	
Haksız Uygulamalara Kim Dur Diyecek?	27	Bir Yerlerde Bir Hata Var	60
Kani KANOL		Engin ANIL	
Ağzı Olan Konuşuyor	30	Haberler	61
Kani KANOL		Tarık G. EMİROĞLU	

Okurlara

Kani KANOL

Değerli Okurlar,

HALKBİLİMİ DERGİSİ uzunca bir aradan sonra okurlarıyla buluşuyor yine. Geçmişte yılda dört kez yayımlamakta olduğumuz bu degiyi pek çok nedenden dolayı yılda bir kez yayımlamaya karar vermiş bulunuyoruz. İçerik ve sayfa sayısı olarak daha önce yayınlanmakta olanlara kıyasla daha bir zenginleştirdiğimiz dergimizi yaşatmak bizler açısından bir toplumsal sorumluluk ve görev olarak kabul edilmektedir.

Ülkemizde yıllardır söylemekten usandığımız problemlerin hemen hemen hiçbiri çözümlenebilmiş değildir. Bunun suçlusu ise genel anlamda Devlet ve iktidardaki kişiler olmakla beraber, özelde biz halkbilim ile uğraşan kişi ve kuruluşlardır diye düşünüyoruz. Genelde halkbilimi ve bunun bir dalı olan halkdanslarıyla ülkemizde binlerce çocuk, genç ve yetişkin uğraşmaktadır.

Böylesine yaygın ve yoğun ilgiyi bir de spor dallarında görmekteyiz. Oysa ki spora iktidarların ilgisi ve katkısı her zaman çok daha fazla olmaktadır. Bunun nedeni de bazı hakların yasal bir statüye oturtulmuş olmasıdır. Büyük oranda bir oy potansiyeli olarak bakılmakta olan spordaki örgütlenmelere her dönemde Devlet tarafından büyük katkılar verilmektedir. Halkdansları ile uğraşan binlerce kişiye ise belki de yeteri oranda örgütlü olmadıkları ve hükümetlere yeteri kadar baskı uygulayamadıkları için, günübirlik ve spora yapılanlara oranla çok küçük katkılar verilmektedir. Bu durumu halkbilimi ile uğraşan kişi ve kuruluşların artık ciddiye alarak en kısa zamanda harekete geçmeleri gerekmektedir. İlgililere bu alanda ciddi bir örgütlenmenin varlığı gösterilmeli ve hatta gerekirse topluca eylemler yapılarak bu alanda uğraş veren binlerce kişinin varlığı kanıtlanmalıdır. Daha sonra ise bu alanda kalıcı çözümler üretilmeli ve devlet katkısı sağlanarak bu katkının yasal bir statüye oturulması sağlanmalıdır.

Bu konuda Has-Der olarak bizler üzerimize düşen her türlü katkıyı yapmaya hazırız. Zaman geçirmeden halkbilimi ile uğraşan tüm kişi ve kuruluşları bu konuda harekete geçmeye davet ediyoruz.

Saygılarımızla

Short Summary of the Contents

Engin ANIL

Dear Readers,

Now we are back with our annual. With 74 pages full of subjects on folklore, we are again contributing to the folkloric cultural research area of our country. On page 2, we have got the message of our association to our readers written by Kanol.

The first 3 articles in this year's annual are papers that were presented at the "5th Children and Folk Tale Symposium".

The first paper presented was by Dağlı. Her topic was "Who are the Tales for? And What do They Tell to People?"

The second paper presented at the symposium was by Memecan. Memecan who accepted our invitation and contributed to our Folk Tale and Childred festival, was a famous cartoonist from Turkey. His paper was "Tales for Adult and Children" is on page 6. In his paper he described what it was like to be a cartoonist in Turkey, and how his characters in the serials were born.

The third paper presented in the symposium, which you can see on page 9 was by Cahit. She under the topic of "Women Characters in the Folktales" persisted that the male dominant society had always given a bad role to women in the society and this could also be observed in the local folk tales. There is folk tale by Yıkıcı on page 12. The folk tale is "The Field of the Villager". This is a true like story told among the old people.

On page 14, there are two poems collected by Anil. These two long narrative poems are not known by many people. And it is not clear whether they were collectively produced poems or an individual product. Also in the introduction of the collection there is a call by Anil, to those who know something about these two poems to contribute on this matter. "Two Engravers from Cyprus" is an article prepared for printing by Bağışkan on page 16. The information on these two engravers were handed to Bağışkan during the First Cultural Congress by Eran Çakın and Özy Akif. As usual we are also printing articles and researches that was printed long time ago. This year, it is a myth collected by Kutlu Adalı. The name of the folk tale on page 20 is "5 Bag Pipes". It is the story of 5 snakes that gave harm to people and how the villagers defeated them.

Emiroğlu on page 22 gave a brief report of the International Folk Dancing Festival in Denmark, which HAS-DER had attended.

After a small investigation from the newspapers, it was quite observable that, some folk dancing institutions had received quite a lot of financial help from the governmental departments while most of them received nothing. Has-Der, as one of the most affected in the negative way has objected against this and started a campaign for the equal treatment of all the associations by the government. A call for this campaign "Who Would Stop the Unjust Applications Causing Damage of the Society and State?" is on page 27 by Kanol. Actually nobody from the government showed a reaction towards this. About two months later the president of a local folkdancing association Mr. Özçakır, showed a reaction in a negative way towards this campaign. It was surprising that although he was not mentioned in any way, he took the role of political leader to defend the government as an institution. On this occasion 2 people from the executive committee of the Folk Arts Association, independently wrote about him and the situation explaining every detail. One of the articles was by Kanol on page 30 (Everybody Trying to Talk), the second one by Emiroğlu - "Who is Özçakır trying to send a message to?" on page 32. On page 33 there is an article by Anil open to discussion. The article is "Freedom of Thought and Folklore".

Two new folklorists, who were educated in the field of folklore contributed to our periodical. One is By Dürüst, "A Note on Folklore" is on page 33 and Giritli's speech "A Note on Folkloricdances" is on page 34. At the XVI. Folklore Symposium organised by Has-Der, the "Folklore Contribution Awards" were given. This year's award winners were "Handicrafts Cooperative", the Cooperative trying for the survival of the long forgotten handicrafts, "Desing 74", the Cypriot type ceramic manufacturers, "Sadiye Destur", a folk costume tailor and "Atatürk Vocational Lycee" teaching association of various local jobs to school children. The biography of these can be read on page 37. The papers presented at the XVI. Folklore symposium start on page 40. The first paper is by Bağışkan, one of the dearest members of our association. His paper is about "The Beliefs on the Signs on Rocks". The next paper "The Important Factors in Designing Survey Research and Some Limitations" by Faz is on page 46. A foreigner, Miss Hessenburg contributed to our symposium in Turkish. Her paper which is on page 49, was on "Holy Woods and Vegetational Mythology".

A first timer in presenting a paper, at our Symposium was Gökalep Kamil. His paper on page 53 was "Words on Gregorian Cultural History". There is another folk tale by Yıkıcı on page 58. The tale is "The False Princes".

Anil contributed again to our periodical with another topic of discussion. The article "There is Something Wrong Somewhere", is on page 60. The news section prepared by Emiroğlu as usual starts from page 61. The first part of the news is about the activities of our association and from page 67 and onward you may find summaries of other cultural events that happened in 1998.

We wish you health and success for 1999.

"MASALLAR KİMİNDİR, KİMLERE NE ANLATIR?"

PORTRE

Ayşen DAĞLI

1962 yılında Serdarlı'da doğdu. İlkokulu doğduğu köyde, orta ve lise eğitimini Lefkoşa'da tamamladı.

1986 yılında Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nden (bugünkü DAÜ) inşaat mühendisi olarak mezun oldu. Kendi deyimiyle sözcük mühendisliği olan edebiyatı seçti.

Halen Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde Kıbrıs Araştırmalar Merkezinde çalışmaktadır.

Eserleri:

Toprak ve Ben (şiir) 1993

Ve Bonsai (şiir) 1994

Sihirli Kara Mantarlar ve Işık (masal) 1994

Herşey Olacağı Varır Ülkesi (masal) 1995

Vitamin İhtiyacı ve Sevgi (çocuk şiirleri) 1995

Mantık'ın Gülleri ve Karıncaları (masal) 1996

"Bir varmış, bir yokmuşlar eskimiş

Yitmiş, gitmiş annelerin, ninelerin

masal seven dilleri

Çocukların o güzelim gamzeleri

Yitmiş gitmiş

Zaman hiç değişmemiş

"Az giden uz giden; dere tepe düz giden"

Ölümlü insanoglu, hep arayışlara çıkmış yine

Neyi varsa kuşanarak, zamanın peşinden

Tıpkı eskimiş masalların, saf kahramanları gibi; ve her
dönüp baktığında arkasına,

Arpa boyu yol gitmediğini görmüş hayretle.

"Kırmızı başlıklı kız" her defasında

Unutmuş annesine verdiği sözü

AYŞEN DAĞLI

Çünkü annesi de annesine verdiğini unutmuş ya, ondan

Bir de,

Masallar eskiyince, kırmızı başlıklı kızlar daha bir bilmiş
olmuşlar

daha bir meraklı, daha bir inatçı

Bir de,

Masallar eskiyince kurtlar

Daha bir ağgözlü olmuşlar

Daha bir acımasız

Daha bir kurnaz

Ve babalar bilmiş ki, kurtlarla savaşmak için

Yalnız silah yetmiyor

Ve bilmiş ki babalar

Şimdiki masallarda kurtların midesinden

Zararsız çıkılmıyor.

Merhaba değerli konuklar,

Eski Türk masallarının ortak bir özelliği vardır. Hepimiz
biliriz. Masala başlamadan önce, bazen uzun, bazen kısa bir
tekerlemeyle dinleyici masala hazırlanır.

Ben de sözlerime, "Bizim Masallarımız Dizisi" adıyla
başlattığım çalışmamın ilk kitabı olan, "Sihirli Kara Mantarlar
ve Işık"ın girişinde yer alan ve yalnız okuyucuyu değil, kendimi
de masallara hazırlamaya çalıştığım uzun şiirden bir bölümle
başlamak istedim.

Bu akşam, bilimsel bir bildiri sunmaktan çok, masallarla
ilgili kişisel deneyimlerimi, gözlemlerimi, duygu ve
düşüncelerimi sizlerle paylaşmanın daha doğru olacağına
inanıyorum.

Sevgili dostlar, ne gördüğümüz, nereden baktığımızla
yakından ilgilidir.

Evimizin bodrum katı penceresinden bakarak ülkemizde

neler olup bittiğini göremeyiz.

Diyeceksiniz ki, artık pek çoğumuzun evlerinde uydu antenleri var. Oturduğumuz yerden değil ülkeyi, dünyayı, hatta uzayı izleyebiliyorsunuz.

Öyle mi gerçekten?

Ben emin değilim.

Kendi gözlerimizle, içinde yaşayarak görmediğimiz, gerçekliğini, güvenilirliğini, sinama şansız olmayan olaylar, bize her zaman gerçeğine uygun gösterilmeyebilir.

Ben masallardan bakarak, bütün zamanlarda yaşayan insanoğlunu görmeye çalışıyorum.

İnsanda, insanın yaşamında bütün zamanlarda hiç değişmeden kalan neler var? Neler ne kadar niçin ve nasıl değişmiş? Bu değişimler insanı nasıl etkilemiş? Neler kaybolmuş? Yerine neler bulunmuş?

Eski ve yeni masalların yardımıyla bütün bu soruların cevaplarını arıyorum.

İnsan eskiden de beslenmek, barınmak ihtiyacındaydı, şimdi de.

İnsan, eskiden de hayaller kurar, hayallerini gerçek yapmak için yollara düşer tehlikeleri, riskleri göze alır, mücadele ederdi, şimdi de.

İnsan eskiden de haksızlıklar karşısında baş kaldırırdı, direnirdi; şimdi de.

İnsan eskiden de yeni heyecanlar arardı; şimdi de.

İnsan eskiden de hırs, doyumuzsuzluk, kıskançlık, zayıflık, korkaklık, bencilik gibi kötü huyları vardı; şimdi de.

İnsanın eskiden de duygularını, düşüncelerini, yaşadığı tecrübeleri başkalarına anlatma ihtiyacı vardı; şimdi de.

Bütün diğer sanatlar gibi yazın sanatının da, insanın bu değişmez kendini anlatma ihtiyacından doğduğuna inanıyorum.

Ve yine inanıyorum ki, masallar yazın sanatının anasıdır. Her ikisi de dili kullanıyor. Yazı, sözden sonra geldiği için masalın ilk çıkışının sözlü anlatım olması çok anlamlı.

Geçmiş masallara baktığımız zaman gerçekleşmesi mümkün değilmiş gibi görünen pek çok şeyin bugün yaşamımızda bir başka biçimde var olduğunu anlarız.

İnsan yutan balıklara karşılık, denizaltılarını; uçan halılar veya ateş saçan dev kuşlara karşılık, uçakları, baktığı zaman içinde her şeyin görülebildiği sihirli kürelere karşılık televizyonu örnek verebiliriz.

O zaman masalların çıkışındaki ihtiyaç, tıpkı bugünkü gibi, insanların, özlemlerini, isyanlarını, mutluluklarını, acılarını anlatmak veya görmüş oldukları çarpık olayları, yanlış tutum ve davranışları eleştirmek içindi diyebiliriz.

Bu noktada şu soru geliyor aklıma?

Geçmişin şartları içinden çıkmış masallar bugünün ihtiyacına cevap verebiliyor mu?

Geçmişte çocukların ve büyüklerin birlikte dinledikleri, hem

eğlenip hem dersler çıkardıkları masallar bugünle uyuşabiliyor mu?

Her iki sorunun yanıtı bende "hayır" olduğu için yeni masallar aramaya başladım.

Eski masallarla yeni masallar arasındaki farkın ne olduğu ve bu farkın olduğumuzla uyumu nasıl sağlamaya çalıştığı....

Eski masallarda insanlar, yoksul ve zengin olmak üzere, ekonomik yönden iki sınıfa ayrılıyordu. Mutsuzluğun nedeni belliydi. Bir biçimde, evlenerek veya altın dolu bir küp bularak vb. mutsuzluk nedeni ortadan kalkıyordu.

Yeni masallarda zengin, fakir, bir de "orta direk" var. Mutsuzluğun nedeni biraz daha karmaşık olduğu için çözümü de aynı ölçüde karmaşık.

Eski masallarda kötülüklerle savaşıacak bir kurtarıcıdan söz ediliyor, kurtarıcı bekleniyor. Bir cengaver, veya beyaz atlı prens.

Yeni masallarda tek bir kurtarıcı yok.

İyi, güzel, doğru yanında birleşmekten, dayanışma içinde birlikte hareket ederek kurtuluşa birlikte gitmekten söz ediliyor.

Eski masallarda büyükler her zaman çocuklardan daha iyi, daha doğru, daha çok biliyor.

Yeni masallarda büyüklerin yaşamsal tecrübeleriyle, çocukların güne yaşanan çağa ait yeni heyecan, cesaret, merak, bilgi ve sezişleri birleştirilerek doğru bulunuyor.

Kabul etmeliyiz ki, çocuklarımız bazen bazı şeyleri bizden iyi bilebilirler.

Örneğin bilgisayarlarla, çağın akıllı makineleriyle, çocuklar çoğumuzdan daha iyi anlaşabiliyorlar.

Masallar kimindir, kimlere ne anlatır? demiştik konunun başında.

Birşeyin kime ait olduğunu anlamak için, ilk olarak onu kimin kullandığına bakarız; ama bu her zaman yeterli olmayabilir.

O zaman, bedelini kimin ödediğine, kimin koruyup kolladığına, büyüterek geleceğe kimin taşıdığına da bakmak lazım.

Bu ülkede masala en çok hizmet eden HAS-DER. Bu nedenle şimdiye kadar masal belki de en çok onların olmuş, ancak dün olduğu gibi bugün de çocuklar ekme, süt, sevgi kadar masala ihtiyaç duyuyorlar. Ve biz büyüklerin de dün olduğu gibi hala, içimizdeki meraklı, heyecanlı dinlemeyen, hayaller kuran çocuk kıpır kıpır. Yalnız kalmak istiyor. Dostlarla konuşup, gülüşüp birşeyler paylaşıp eğlenmek istiyor.

Masalların bedelini hep birlikte, yaşamla ödüyoruz. Yaşadıklarımız ve yaşamadıklarımızla.

Masalları ciddiye almamız gibi geliyor bana. Yani çocukları. Yani kendimizi, yani hayallerimizi.

Dünkü hayallerimizdir bugünkü gerçekmişiz.

Masallar hepimizindir ve bizi bize anlatır.

“BÜYÜKLERE VE KÜÇÜKLERE MASALLAR”

Sabah Gazetesine çizdiği Bizimcity ve Sizinkiler karikatür dizisi ile adından sıkça söz edilen Salih Memecan, aslında büyüklere ve küçüklere masallar anlatıyor.

SALİH MEMECAN'A GÖRE KARİKATÜR VE KARİKATÜRİSTLİK

“Türkiye’de karikatürist demek, siyasi yorum yapan ve yorumunu çizgiye döken kişi anlamına gelir.

SALİH MEMECAN

Türk karikatür tarihine bakıldığında hep, siyasi içerikli karikatürler ya da dili ağdalı, küfürlü ve daha çok cinsellik içeren karikatürler karşımıza çıkar. Toplum olarak biz, böyle bir anlayışa alıştırılmışız. Oysa ki, karikatür, toplumcu, evrensel ve her şeyden önce

PORTRE

Salih MEMECAN

Salih Memecan 1988 yılından itibaren Sabah Gazetesinde Karikatürist ve Grafik Servisi Yöneticisi olarak görev yapmaktadır.

“Bizimcity” isimli siyasi karikatür dizisi her gün Sabah Gazetesinde birinci sayfada yayınlanmaktadır. “Bizimcity”nin çizgi filmi ise ATV Grafik Bölümü elemanlarının desteği ile her gün “ATV Ana Haber Bülteni” sonrasında ekrana gelmektedir. Salih Memecan’ın Sabah Gazetesinde yayınlanan bir diğer karikatürü ise “Sizinkiler”dir. “Sizinkiler aynı zamanda televizyonda, reklam aralarında, kısa çizgi filmler olarak da gösterilmektedir.

Salih Memecan 1952 yılında Giresun’da doğmuştur. İlk öğrenimini Ordu, İstanbul ve Ankara’da, orta öğrenimini Ankara Cumhuriyet Lisesi’nde yapmıştır. 1969-1970 yıllarında AFS Bursu ile gittiği Amerika California’da Bullard High School’da öğrenim görmüştür. 1970 yılından 1974 yılına kadar

Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde Mimarlık eğitimi alan Memecan, yine aynı üniversitede master yapmıştır. 1977 yılında Fulbright Bursu ile gittiği Amerika’da Pensilvania Üniversitesi’nde doktora yapmıştır. (1971-1977 yıllarında Barış Gazetesinde siyasi karikatürler çizmiştir. 1977-1983 yılları arasında karikatürleri Washington Post, Philadelphia Inquirer, San Francisco Chronicle, Denver Post, Los Angeles Herald Examiner ve Baltimore Sun gibi Amerikan gazetelerinde yayımlanmıştır. 1983 yılında Türkiye’ye dönen Salih Memecan, “Nokta Dergisi”nde Art Direktörlük ve Karikatüristlik yapmış, aynı zamanda dergi kapaklarını ve “kutu Kutu” isimli siyasi karikatür dizisini hazırlamıştır. 1988 yılından itibaren Sabah Gazetesinde siyasi karikatürler yapan Memecan 1992’den beri de haftalık olarak çıkartılan “Aktüel Dergisi” için karikatürler çizmektedir. Salih Memecan 1993-1994’te “Dinazorus Dergisi” karakterlerini çizmiş ve derginin yöneticiliğini yapmıştır. 1996-1997 yıllarında ise “Limon Zeytin Dergisi”ni yayınlamıştır.)

komik olmalı. Çizgisiyle konusu ile insanları güldürebilmeli. Okunduğu zaman toplumun her kesimini ilgilendirmeli ve herkes okuduğunda kendinden birşeyler bulabilmeli" diyor Salih Memecan.

SİZİNKİLER'İN DOĞUŞU

Karikatüristliği boyunca daha çok siyasi karikatürler çizen Memecan, başına gelen bir olay ile farklı bir bant karikatürü çizmeye karar verir.

"Bir gün yolda giderken polis durdurur. Kimliğini ve ruhsatını ister. Memecan da yanında olan basın kartını gösterir. Basın kartından karikatürist olduğunu öğrenen polis hemen "Boncuk"u çizip çizmediğini sorar. "Boncuk" o zamanlar Sabah gazetesinin hafta sonu ekinde yayınlanan, tüylü bir köpeğin başından geçen maceralar dizisidir.

Burada Memecan'ın ilgisini çeken, belinde silah taşıyan, toplumun huzurunu sağlamakla görevli polisin, tüylü bir köpeğin maceralarını karikatür olarak okuyor olmasıdır. Yani siyasileri falan gördüğü yoktur. Bu olay, hemen yeni bir arayışa yönelmesine sebep olur.

Memecan, tüm araştırmaların sonucunda kahramanları hayvan olan bir aile çizmeye karar vermiştir. İnsan yerine bir hayvan ailesi olmasını daha uygun bulmuştur. Çünkü çizdiği sarışın ve güzel bir kızda, esmer, kısa boylu ve tombik bir kız okuyucu kendini bulamaz ve bu onun ilgisini çekmez.

Bir tavuk ailesi seçmesinin sebebi ise insanlar gibi iki ayaklı olmaları ve aile özelliklerine daha fazla uymaları. Tavuk ailesinde de insanlarda olduğu gibi bir baba (horoz), anne (tavuk), genç kız (piliç) ve çocuklar (civciv) var. Ayrıca insani detayları tavuklara uygulamak, örneğin elbise ya da ayakkabı giydirmek diğer hayvanlara göre daha kolay.

Bütün bu aşamalardan sonra bir de Sizinkiler'e karakter bulmak gerekiyordu. Ama bu pek zor olmadı. Çünkü yanında çalışan iki zıt karakterli yardımcısı ve esprisi bol ailesi en iyi malzemesiydi.

Böylece "Sizinkiler" serüveni başladı. Memecan 1992 senesinden bu yana hiç durmadan her gün Sabah

Gazetesi'nin en arka sayfasına çiziyor Sizinkiler'i.

SİZİNKİLER EVRENSEL BİR AİLE

Sizinkiler, evrensel bir aile. Her kültürden insanın okuduğunda, kendinden birşeyler bulabileceği genel konular hakim. Her ne kadar Türk aile örneğinden motifler taşısa da, tipik bir Türk ailesi demek doğru olmaz. Çünkü Limon annesinin ya da babasının elini öpmüyor. Kurban bayramında da kurban kesmiyorlar.

"Sizinkiler ilk çizilmeye başlandığından bu yana hep başka dillere de çevrilip okunması hedef alınmıştır. Bunun için de mümkün olduğu kadar sade, fakat ince esprili sözcüklere yer verilmiştir. Dolayısıyla hangi dile çevrilirse çevrilsin kolayca anlaşılabilir nitelikte.

SİZİNKİLER'İN KAHRAMANLARI

Limon: 6-12 yaş grubu çocukların bütün ortak davranış özelliklerini taşıyor. Özellikle uyku, yemek ve okul konularında. Gayet saf, her şeye inanan, Zeytin'in ona yaptığı tüm kötü şakalara rağmen ondan vazgeçmeyen, annesinin ve babasının üzerine titredığı, terbiyeli bir kız civciv.

Zeytin: Limon'un vazgeçilmez arkadaşı. Çok haşarı, söz dinlemeyen aklı hep cinliklere çalışan ve devamlı Limon'a zarar veren komşu civciv.

Babişko: Ailenin reisi. Gayet rahat, hayatında işinden ve gazetesinden başka şeyleri fazla düşünmeyen, uyuşuk, fakat ailesine sonsuz bağlı. Bazen Zeytin'in şakalarına takılmıyor değil bani.

Çıtır: Tüm enerjisini ailesi için kullanan, çok akıllı, hamarat, ev işlerine son derece düşkün, kiloları ile başı bir hayli dertte olan tombik ve sevimli anne.

BİZİMCİTY NASIL DOĞDU?

Bizimcity, Salih Memecan'ın Sizinkiler bant karikatürlerinin ve Limon ile Zeytin tiplerinin elde ettiği başarı üzerine çizilmeye başlanmıştır.

Daha önce de siyasi karikatürleri ile dikkat çeken ve tanınan Memecan'ın Sizinkiler bandının ilk yayınlandığı zamanlarda, okuyucu kitle, kahramanları

8 Halkbilimi

siyasilere, esprileri ile siyasi olaylara bağdaştırmaya çalışıyorlardı.

Aynı dönemlerde (1992) Sabah Yönetimi, logosunun yanında günlük siyasi karikatür çizmesini teklif ettiğinde, Memecan bu teklifi hemen değerlendirmiştir. Böylece Bizimcity'nin ilk adımları atılmıştır.

NEDEN BİZİMCITY?

Bizimcity, halkı ve liderleri Türklere benzeyen, vahşi batının bir kasabası. Türk halkı gerek Tommiks, Teksas gibi çizgi romanlardan, gerekse vahşi batı filmlerinden kovboyları tanıyor. Memecan'ın şimdiye kadar olan birikimleri, kovboyların nostaljik ve sempatik özellikleri ile birleşince ortaya bir vahşi batı kasabası çıkmıştır.

Türk halkı ve yöneticileri, vahşi batı kasabasının mekanına uyarlanmıştır. Bizimcity'nin de bir valisi, bir Şerifi ve Şerif yardımcısı var. Ayrıca klasik kovboy kasabalarında olmamasına rağmen, Bizimcity'nin bir de enflasyon canavarı var.

İlk zamanlarda Vali Targıt, Şerif Sülü, Şerif Yardımcısı Fizikli ve Kalamiti Chiller ile başlayan maceralar, daha sonraları hükümetler değiştiğinde, Vali Sülü, Şerif Hoca olarak devam etmiştir.

Bizimcity'nin renkli oluşu ve kahramanlarının tipik özellikleri kendilerini Türk halkına sevdirmelerindeki en büyük etkidir.

BİZİMCITY İLE YENİ BİR DÖNEM

1992 yılından beri Sabah Gazetesinde ve 1993 yılından beri de ATV ana haber bülteni içerisinde yayınlanan "Bizimcity", Türk karikatür anlayışına yeni bir boyut getirmiştir.

Daha önceleri yalnız çizgili, az sözlü, az yazılı, sembolik anlatımlı karikatürler, Bizimcity ile yerini, detaylı çizimlere, bol yazıya, birçok konuşma balonuna bıraktı.

Bizimcity'de en ufak ayrıntı dahi düşünülmüştür. Şaçağ altı yağmur dereleri, oymalı sepha bacakları,

mürekkep hokkaları, masa lambalarının düğmeleri, kemer tokaları, pantolon dikişleri, kısaca akla gelebilecek tüm ayrıntılar.

Bizimcity'de renklerin kullanımı da ayrıca ilgi çekicidir. Bugüne kadar siyah beyaz siyasi karikatür okumaya alışık olan Türk okuru için, renkli Bizimcity son derece değişik. Hatta özel hayattan bile daha renkli olmasına özen gösteriliyor. Bunun için de teknolojik imkanlardan yararlanılıyor. Elde çizilip, bilgisayara kopyalanan karikatürler, bilgisayarda renklendiriliyor ve gölge efektleri veriliyor. En çarpıcı renkler, kırmızılar, sarılar, turuncular, camgöbekleri, Mesuth'un pantolonu, Şerife'nin daktilosu ve Bizimcity'lilerin evlerinin rengi oluyor. Ne de olsa Bizimcity bir fantezi dünyası değil mi?

Bizimcity Türk karikatürü espri anlayışına da bir farklılık getirmiştir. Eskinin o en sağcı, en solcu, ideolojik görüşleri yeni tarafsız, kişileri yönlendirme kaygısı taşımayan, sadece o günün olaylarını hicveden bir anlayışa bırakılmıştır. Liderlerin birbirleriyle atışmaları, seçim kampanyaları ya da erken emeklilik yasası Bizimcity'nin konusu olduğu gibi çok yağın yağmurlar, 23 Nisan ya da deprem felaketleri de konu olabilir.

Bantta işlenen konu en üstte tek satırla veriliyor. Fakat yapılan espri mesajdan daha önemli. Bizimcity'nin esprileri çok komik ve düzeyli olmalı, hiç olmazsa insanları tebessüm ettirebilmeli.

TELEVİZYONDA BİZİMCITY

Dünyada ilk ve tek örneği olan Bizimcity animasyonları, ilk defa 1993 yılında ATV televizyon kanalında ana haber bülteni içinde başlamıştır. Yoğun bir çalışma gerektirdiğinden bu animasyonlar 30 saniye gibi kısa bir sürede kolay anlaşılabilir bir espri ile verilmektedir.

ATV grafik servisinin katkılarıyla gerçekleşen bu animasyonlar küçük büyük herkesin ilgisini çekmektedir. Haber aralarında yayınlandığından dolayı küçük izleyicileri de haber başına çekmektedir.

Has - Der V. Çocuk ve Masal Sempozyumu Bildirileri...

MASALLARDAKİ KADINLAR

PORTRE

Neriman CAHİT

Girne Kazasına bağlı Kırmı (Pınarbaşı) köyünde doğdu. Uzun yıllar ilkököl öğretmenliği yaptı. Öğretmenlik yanında 1955'lerden bu yana sürekli edebiyat yaşamının, gazeteciliğin, sendikacılık, kadın hakları çalışmalarının içinde oldu. Şiirler, Kıbrıs ve Türkiye'de çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. (Uzun yıllar takma adlarla yazdı) Yazdıklarını bir bölümü İngilizce, Rumca, Romence, Hintçe ve Makedonya'ya çevrildi. İkiisi yurtdışından (Türkiye'den "Nokta Doruktakiler 1992" ve "Hümanist Enternasyonal" olmak üzere (11) ödül ve "Basın Şeref Kartı" sahibidir.

Halen "Ortam" gazetesinde köşe yazarı, röportaj, araştırma, sanat sayfası, kadın sayfası ve çevre sayfası yapmaktadır.

Kadın Araştırmaları Merkezi kurucu üyesidir. 1991 yılından beri iki toplumlu "Conflict Resolution" (Anlaşmazlıkların Çözümü) çalışmalarına, bu bağlamda yurtiçi ve yurtdışı toplantılara katılmaktadır.

Yayımlanan Eserleri:

- 1- Sıkıntıya Vurulan Düğüm - (Şiirler)
- 2- KTÖS Mücadele Tarihi - (İki cilt)
- 3- Çocuklarımız ve Cinsellik

4- Konu: Kadın (Kadın konusunda inceleme, araştırma, makale ve şiirler)

- 5- Ayseferi - (Şiir)

Neriman CAHİT

Bir varmış bir yokmuş. Evel zaman içinde, kalbur saman içinde deve tellal iken, pire berber iken, ben anamın beşiğini tıgır mingır sallarken, neler olmuş neler

... Hangimiz bu sesin büyüüne kapılıp da Anka kuşunun kanatlarına binerek Kaf dağının ardına gitmedik

... Hangimiz o olağanüstü masallar dünyasında bir pamuk prenses, bir kırmızı şapkalı kız gibi büyümedi ... Yıllarca düşlerimizi masallardan çıkıp gelecek bir beyaz atlı prens süslemedi.

Hepimiz devler, cinler, kötü kalpli üvey annelerin sonunda cezalandırıldığının huzuru ve inancıyla büyümedik ...

Ama artık unuttuk masalları ...

Çocuklarımıza da unutturduk ...

Ve ne kadar ... ne kadar çok şey yitirdik ...

Teknoloji denen dev sildi süpürdü her şeyi ...

Masalları da hayal gücümüzü de ... Çünkü masallar hayal gücünü besler.

Masallar dünyası nasıl da bizi alır götürür, başka dünyalar açar önümüzde ve zihnimizde.

Ama artık hayal gücünden yoksunuz ...

Oysa masallar hayal gücünü besler, hayal gücü de yaratıcılığı ...

Teknoloji ve bilim nerden doğdu diye sorarsanız

10 Halkbilimi

masal okuyanlardan derim ...

Önemli olan çocuğun yaratıcı zekasını geliştirmek ... Bu işi sadece makinenin kısır döngüsüne bırakmamak gerekir; aksine masalların büyüülü, yaratıcı dünyasına başvuralım.

Sadece çocuklar değil ... hatta büyükler de ...

Tüm bunları söylemeden geçemedim.

İçimde hep bir uktedir çünkü ...

Şimdi de geleyim esas konuma:

Masallarda Kadınlar'a

Konumu işlerken sadece yerel olarak bizim masallarımızdaki kadınlar demeyeceğim.

Çünkü masalları Türk, Yunan, Hint, Alman diye kesin çizgilerde ayırmak mümkün değildir.

Halkbilim dalında bu yapılabiliyorsa da, bana göre bu bir zorunluluk gereğidir; çünkü masallar ve efsaneler insanlığın ortak kültürleridir. Birbirine bakarak, etkileyerek evrensel bir halk kültürü, düş dünyaları oluşturmuşlardır.

Gelelim masallardaki kadın olgusuna ...

Gerek bizim, gerek Anadolu ve gerekse dünyada masallar ataerkil bir toplumda biçimlendiği için kadın kahramanlara pek rastlanmıyor. (Yanlış anlaşılmasın, kadınlara rastlanmıyor değil, kadın kahramanlara rastlanmıyor.)

Masallar güçlü kadınları konu alsalar da, eninde sonunda bir yolunu bulup kadının padişahlık yetkilerini kocasına devredip, 'hanım hanımcık' evinin kadını olmasıyla sonuçlanıyor. Çünkü masal da olsa kocası dururken, kadını başarılı bir padişah yapmak ataerkil bir toplumun değer yargılarına ters düşebilir.

Bir kişiliği olan, akıllı, vefalı, dirençli, kadınlar yok değil masallarda ... Ama kötü kalpli kışkane, iftiracı, kindar, kumaz kadınlar daha ağırlıktadır ...

Çocukluğumdan bu yana masallarla haşır neşirim. Önce sözlü, sonra yazılı masallarla. Hayatımda çok etkili olmuştur masallar.

Masallardaki kadınları düşündüm bir yol; bu çalışma nedeniye:

Ve şu gerçekleri yakaladım.

Masallardaki en dominant kadınlar:

Çirkin, sevgisiz, kötü kalpli, kışkane, iftiracı üvey anneler, büyüücüler, acımasız dev anaları var.

Ama bunların yanında, iyi kalpli çevresine iyilik ve mutluluk dağıtmaya çalışan özverili dirençli, akıllı kadınlar da var. Ve bunlar, o çok geniş hoşgörü, vefa ve sabırlarıyla en sonunda kazananlardır.

Bir de, insanın dili varmıyorsa da, cinsel obje olanlar, eserine ihanet edenler, yalan ve kumazlıkla pek çok şeyi kazanmaya çalışanlar var. Bunlar genelde akılsız, beceriksiz, sağduyudan yoksun kadınlardır.

Çok ilginçtir, masallarda dev anaları çarşamba kadınları ve cadılar da kadındır.

Yaratıcıya bakın: Kocaman memeleri, şişman, pespaye giyimli, saç başı darmadağın, korkunç görünüşlü kadınlardır.

Bazı masallarda bu tip kadınlar şeytanla özdeşleştirilir.

Yani her türlü kötülüğün anasıdırılar.

Ya üvey anneler ... Ve onların çirkin kızları ...

Tabii bütün bunlara karşın, iyilik, güzellik, doğruluk ve sevgi içinde canını dişine takmış kadınlar da var, ki bunlar çok uzun bir mücadele ve sabırla mutsuzluklarını mutluluğa dönüştürürler.

Örnekleme

Bunları bir yol vurguladıktan sonra somut örneklemek istiyorum. Ör. Çok uzağa

gitmeden, hepimizin çok iyi bildiği bir masalı, 'Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler'i ele alalım;

Pamuk Prensesi bilirsiniz üvey annesi o'na tahammül edemez onu öldürmesi için bir avcıya verir, avcı o'na kıyamaz ve ormanda bırakır. Pamuk Prenses de ormanda yaşamının yollarını arar. Bir kulübe bulur. Bu kulübe madene çalışan yedi cüceye aittir ve kir pas içindedir.

Pamuk Prenses gelir evi temizler ve bütün evin işlerini yüklenir.

Cüceler çok mutludur. Aralarında sevgi ve bağlılık ve giderek bağımlılık doğar.

Bu masalda kadının - annenin konumu çarpıcı bir şekilde dile getirilmektedir.

Pamuk Prenses'in rolüne bakalım:

1. Sevecen, etkileyici kadın/anne rolü

2. Bakıcı - hizmetçi rolü.

Bir yanda cücelerine, evlatlarına kol kanat geren, güzel şeyler sunan, kabul edici, sevecen, bağışlayıcı, fedakar bir anne ...

Bir yanda da kulübeyi (evi) çekip çeviren, süpüren, temizleyen, bulaşık ve çamaşırı yıkayan ..

Masalı iyi düşünün, hatırlamaya çalışır.

Başlangıçta Pamuk Prenses'e hayranlık ve sevgi duyan cüceler zamanla onu evlerinin işini yapan biri olarak algılamakta talepler ve emirler yağdırmakta. (bu yemeğin tuzu eksik, gömleğimin şurası tamam değil vb)

Ve Pamuk Prenses de gıkını çıkarmadan bunlara yetismek için koşuşturup durmaktadır.

Yani Pamuk Prenses:

El üstünde tutulan sevecen anne ve önünden (önlüğü) eksik olmayan ve zaman zaman cüceleri çocukları ve eşi tarafından sıkıştırılan bir anne rolü ile özdeşleşmektedir.

Gelelim Cücelere:

Belki şimdiye dek düşünmediniz ama gelin birlikte düşünelim: Cüceler, ev dışında, madende çalışmakta ancak kendi kendilerine bakma becerileri çok düşüktür. (Evlerine bakamıyorlar, elbiselerini yıkayamıyorlar)

Cücelerimiz, ev dışında çalışıp para kazanırken yetişkin birer erkeklerdir, fakat eve dönünce, kendi kendilerine bakamayan, bir annenin bakımına, ihtiyacı olan bebek gibidirler.

Yani benliklerinde, 'güçlü erkek' ile bakıma muhtaç bebek rolünü birlikte taşıyorlar.

EV İŞLERİ

Ev işleriyle ilgili bazı gerçeklere de bakalım isterseniz:

Yapılan araştırmalara göre ev kadınları haftada ortalama 49 saat ev işi yapmaktadır.

Ev dışında da çalışan kadınlar işe 40 saatlik, 35 saatlik ev dışı çalışmaya ek olarak 42,5 saat da ev işi yapılmamışlar.

En önemlisi kadınların yaptığı ev işleri kolay ve önemsiz olarak algılanmakta ...

Bu, batıda da doğuda da böyledir. Ev dışında çalışsa bile ev işleri kadınlara, diğer bir deyişle Pamuk Prenseslere kalıyor. (Tabii, bunun yarattığı olumlu ve olumsuz etkileri, psikolojik sentezleri konumuz dışı

olduğu için geçiyoruz.)

Bir örnek daha vererek konuyu bitirmek istiyorum.

Örneğin, Shakespeare'in Ophelia'sı.

Önce Ophelia'yı hatırlayalım.

Özgür ve mutlu bir çocuk olarak gelişir Ophelia. Ancak ergenliğe ulaştığında artık kendi değildir. Bazı şeyleri yitirmeye başlar. Hep babası etkindir yaşamında.

Sonra Hamlet'e aşık olur ...

Ve artık hep Hamlet için, kendini ona beğendirmek ve onaylatmak için çabalar. İçgüdüleri ve iradesi hep babası ve Hamlet yöneldir. Onların arzuları ve beğenileri için çırpınıp durur.

Genç kadının değeri artık sadece onların onayı ve beğenisine göre yükselir ya da düşer. Ophelia'nın tüm çabası onları mutlu etmektir.

Dikkat edin bütün masallar bu özü yakalar.

Gençcik kızlar zehirli elma yer, ya da parmaklarına zehirli bir iğne batar ve yüzlerce yıllık uykuya dalarlar.

Ve sonunda bir prens tarafından kurtarılır, pasif, uyumlu yaratıklar haline dönüşürler. Mükemmel kadın, iyi bir anne, ideal bir eş olmak onları hep yerleştirilir (bilinçaltılarına)

Konuları abartmıyorum. Gerçekleri merceğe altına alıyorum ... Önyargılarımızdan sıyrarak şöyle bir çevrenize bakın: Çok sayıda ya da en az bir tane Ophelia yaşadığını göreceksiniz. Çağdaş Ophelia ve Pamuk Prensesler ... de uzağımızda değiller. Anneniz, kızkardeşiniz, eşiniz, sevgiliniz hatta büyükanneniz olabilirler ...

Tek bir örnek ve tek bir soru.

Kadınlar once zaman ve para yitirerek kilo kaybetmeyi neden ve kimin için yapıyorlar dersiniz?

Benim en son olarak koymak istediğim nokta:

Kadınların iç özgürlüklerini kazanarak kendi hayatlarının özneleri olabilmektir.

Yaşam denen sahnede ben kimim ve neredeyim ...

Mutlu etmekle yükümlü olduklarımızın yanında benim ihtiyaçlarım, benim mutluluğum da söz konusu olmalıdır

...

Kimseden çalarak büyük çabalarla verdiklerimden değil, kendime de zaman ayırarak, kendimi de hesaba katarak yaşamayı öğrenme ... Yeniden planlayarak...

Masal... Masal... Masal... Masal... Masal... Masal... Masal...

"KÖYLÜNÜN TOPRAĞI"

Özkan YIKICI

Masalı yazmadan önce önemli bir gözlemi belirtmekte yarar vardır. İster günümüz görsel sanatında isterse eskiden anlatım konumunda olsun genelde birçok olayda kişiler kendilerini olayın etkisine bırakırlar. Sonuçta eserde geçen olayın sonucu varılan durum kişiye bir destekleme etkisi gösterir.

İnsanlar yapamadıklarını yaşamadıkları birçok olguyu seyrettikleri, dinledikleri eserden etkilenecek deşarj olurlar. Genelde doğrunun galibiyle biten konularda kendini kaptırarak işte görüyor musunuz kötüler her zaman yenilir gibi bir rahatlamaya girerler. Öylelikle yaşadıkları kötü durumlar kişide bir kaderecilik bezgincilik yaratıyorsa gördüğü dinlediği bir olaydan kazanılan bir başarıdan etkilenecek kendi kötü durumunda çoğu kez çıkış olarak ele almaktadır.

Bu durumu dinlediğim birçok masalede de gözlemedim. Özellikle sonuçta iyinin kötüyü yenmesi ile birlikte anlatıcılar hemen görüyor musun masal da olsa kötü her zaman bir yerde kaybeder gibi bir sonucu ulaşmaktadır. İnsanlar hayatta yemedikleri kötülükleri masal olduğunu bile bile yenilmesinden kendilerine göre bir sonuç çıkartıp masal ile gerçek yaşamı bağdaştırmaya çalışmaktadır. Çoğu kez gerçek hayatta karşı çıkamadıkları olumsuzlukları söyleyemedikleri gerçekleri masalda da olsa bir anlamda duygusal olarak yaşamaya çalışırlar. Geçenlerde ölen son masalcı İ. Aslan'ın elinde bulunan aşağıdaki masalı anlatırken sonuçta kaptığı duygu da budur.

KÖYLÜNÜN TOPRAĞI

Çok eski zamanlarda daha birçok büyük şehirler olmadığı bir dönemde yemyeşil, suları bol, toprakları verimli kendi kendine yaşayan bir köy varmış. Köylü eker biçer sonra kasabaya inip malını satarak veya değiştirerek yaşamını

sürdürmektedir. Köy o denli verimli imiş ki herkese yetecek artacak kadar ürün alınır gelecekte bir korkulan yokmuş.

Köyde düşmanlık nedir bilmezlermiş. Herkes herkese saygılıymışlar. Sanki günlük hayat yeşillerle bütünleşip sürüyormuş. Taki bir sabah o olay yaşanmaya başlamış.

Bir sabah köylünün biri sabahın serinliğinde kalkıp tarlasına yürümüş. Tarlasına varınca bir de ne görsün, bir adamın çevresinde birçok atlı silahlı adam tarlasını işgal etmemişler mi? Hemen onlara seslenip tarlanın kendinin olduğunu söylemiş. Ama nerde adamlar ona küfürler tehditler yağdırmış.

Köylü de efendileri olduğunu anladığı adama tarlanın kendisinin olduğunu koçana sahip bulunduğunu söylemiş. Fakat nerde öfkelenen iri yarı kişi ona burası artık benimdir burayı çiftlik yapacam demiş. Köylü ısrarla tarlanın kendisinin olduğunu babadan kaldığını ve koçanın olduğunu söylemiş.

Sonuçta efendi pazarlığa hiç kalkmadan adamlarına işaret edip köylüyü bir güzel dövmüş. Sonra bir daha gelirse onun bir tarafını kıracağını ekleyerek artık tarlasının çiftlik olduğunu söylemiş.

Köylü eve erken dönüp kanlar içinde olunca karısının heyecanına karşılık sakince olayları anlatıp merak etmemesini çünkü koçanın kendinde olduğunu söyledi. Fakat herkes tarlada olduğu için köylülerle olayı konuşmaya ancak ikindin karanlık basarken kahveye gitmiş.

Köylüler adamın yüzündeki yara bereden hemen merak edip yorgunluklarına rağmen oturup arkadaşlarının başına gelenleri dinlemişler.

Köylü anlatacaklarını anlattıktan sonra heyecanlı köylülerin kendine destek verip vermeyeceklerini sormuş. Köylüler destekleriz demişler; Sonra muhtarın gelmesini bekleyerek onun düşüncesini almaya karar vermişler.

Muhtar karanlıkta yanan lambaların gölgesinde iyi akşamlar diyerek içeri girmiş. Köylüler onu karşılarken elleriyle de köylünün yüzündeki yaraları göstermişler.

Muhtar yaraları görünce ilk önce herhangi bir kaza zannedip endişeyle bakmış. Köylülerse adama olayı anlatmasını söylemiş. Köylü de olayları birer birer anlattı. Muhtarın şöyle bir irkilmesinden sonra köylünün sürekli tarlanın koçanı bende değişirliyle ve desteklenmesini istemesi sonucu kararını vermiş. Gidip tarlayı işgal eden yabancılara konuşacaktı. Ne de olsa muhardı ve yapılan haksızlıkmış. Köylüden her ihtimale karşılık koçanı da alıp gece olmasın bakmadan hemen görmeye gitmiş.

Köylüler merakla kahvede oturup beklemişler yorgunluklarına rağmen. Birkaç saat sonra muhtar gelmiş. Köylüler merak içinde ağzından çıkacak neticeyi bekliyorlarmış.

Muhtar birkaç kemküm ettikten sonra efendiyle görüşüğünü ona burasının çiflik olacağını bu nedenle tarlayı veremeyeceğini zaten köylünün başka tarlasının da var olduğunu bunlara dokunmayacağını söylemiş. Sonra tehdit savurarak bir daha gelirse onu sakatlayacağını koğan moğan bilmediğini de ekleyip muhtara yolu göstermiş.

Köylü ne olacak diye sorarken muhtar görevini yaptığını ve görüşmelere iş biraz soğuyunca devam edeceğini söyleyerek başka bir şey yapamayacağını eklemiştir. Köylüler ise duyduklarından sonra yavaş yavaş kalkıp evlerine geri dönmüşler. Köylünün tarladır ben ekim koğan benimdir sözleri kimsenin cevabını yaratmamış.

Köylü evine giderken başka ne yapabileceğini düşünmüş. Eve gelince kararı vermişti. Kasabaya göç edip zengin biriyle evlenen kadına gidecekmış. Ne de olsa bu köylüdür zengin olduğu için de gücü de varmış. Üstelik onun köyde kalan tarlalarını ekip ona alınan ürünü de kendileri götürüyorlardı karşılık beklemeden. Herhalde ona yardım edecekmiş.

Ertesi gün erkenden kasabaya yollandı. Kadın köylüyü erkenden görünce ilk aklına gelen ona yine tarlalarından birşeyler taşıdığı için onu güleriyüzle karşılamış.

Kadın önce köylünün dertli olduğunu anlayınca nasıl para vermeyeceğini düşünmeye başlamış. Köylü de koğanlı tarlasının alındığını söylemiş. Kadın rahatlayıp kendinin bir şey yapamayacağını söylemiş. Fakat köylü ısrarla onların zengin olduğunu ve güçlerinin olduğunu söyleyerek yardım istemiş. Sonunda kadın sinirlenerek kendinin de tarlasını bu çiflikte verip ortak olduğunu zaten kendisinin işleyemeyeceğini söylemiş. Sonra da köylüyü kapı dışı itelemiş.

Köylü tarlasını işledikleri ve ürünü getirdikleri insanın böylesi bir çıkarıcılıkla hakareti yardım etmemesinden daha çok yılmış. Sonra imanın yolunu tutmuş. Ne de olsa dini adamdı ve onun sözünü dinleyen olurdu.

İmam da köylüyü iyi karşıladı ta ki olayı öğreninceye kadar. Sonra dönüp köylünün yardım istemelerine karşılık eğilip kalkarak sure okumaya başlamış. Tüm ısrarlara karşılık sanki namaz kılar gibi yanıt vermekten kaçmış.

İmamdan da beklediğini bulamayan köylü acaba nasıl olsa koğanım var diye hakime yöneldi. Ne de olsa koğan olunca belki o bir güç kullanır diye düşündü. Fakat ne gezer önce içeri girmekte epey zorlandı, sonra daha olayın ilk bölümünü bile dinlemeden yargıç isim var deyip odadan çıkmış.

Sonuçta köylü kasabadan eli boş köyüne dönmüş. Kahveye gidince köylüler merakla onu dinlemeye yönelmişler. Fakat bu kez köylü anlatmayıp onlara kendini destekleyip

desteklediklerini sormuş.

Köylüler destekleriz gördüğün gibi haklısın deyip gördüğün gibi muhtar da görüşüyor başka ne yapalım demişler. Köylü onlara bugün bana yarın size çok gitmez hepinizin güzel verimli toraklarınız alıncakmış. Köylülerden biri kismet ne yapalım kaderimizde bu da varsa olacaktı dediler. Köylü başka söyleyecek bir şeyiniz yok mu diye sorunca onlar da işte seni destekliyor haklısın muhtar da uğraşıyor başka yapacak bir şeyimiz yoktur. Köylü kızarak yarın bir gün kendim bu çiflikte ırgat olacağım demiş. Köylüler eh ne yapalım kismetle o da varsa oluruz demişler.

Adam evine gelip olanları karısına anlatmış. Kadının dövülmesine ve onun fazla üzülmeyip hasta olmamasına gösterdiği duyarlılık köylünün kararını açıklamasına neden olmuş. Bütün gücünü oğullarını büyütüp onlardan birinin yargıç olmasını sağlayacaktı. Diğerini de başka meslekte yetiştirecekti. Böylelikle ileride bu işin devamını sağlayacaktı.

Aradan yıllar geçmiş. Köy gelenlerin gücüyle bir çiftlik olmuş. Bir kısım köylü tarlalarında işçi olarak çalışırken bir kısmı da başka yerlere kaçmış. Köylünün oğlu ise babasının tam gücü sonucunda istediği gibi yargıç olmuş.

Masal bu ya bir gün yargıç babasıyla koğanı inceleyip ne gibi işlem yapacaklarını düşünürken içeriye zengin şık giyimli bir ihtiyar kadın girdi.

Yargıca şikayetçi olduğunu çünkü ortaklık diye tarlalarının alındığını ancak sonradan kendine beş kuruş verilmediğini üstelik ortaklık adıyla kendine kazık atılarak görmeden imzaladığı kağıdın ortaklık değil satıldığı olduğunu söylemiş.

Köylü önce ilgilenmedi ancak sürekli köyünün adını duyunca merakla sonu beklemiş. Sonra anlatılanlardan ve koçandaki satış isminden bu kadının yıllar öncesi kendini kovan kadın olduğunu hatırladı ve hafifçe oğluna sürekli anlattığı kişinin olduğunu işaret etti.

Yargıç olayı anlamıştı. Kadına baktı baktı ve sonra babasını göstererek bu yaşlı adamı tanıyıp tanımadığını sormuş. Kadın hayır deyip nerden olacağı tepkisiyle de serzenişte bulundu.

Yargıç ağzını açtı yumdu gözünü. Sen yıllar önce koğanı arazi alınırken sessiz kaldın kar için işte bu gördüğün kadın yıllar önce senden yardım isteyen ihtiyardı ki kapıdan kovdun ben de oğluyum. Sana bir şey yapamam ama biz koğanımızı kullanarak tarlalarımızı geri alacağız demiş. Masal burda biter çünkü köyle malını almış. Her kötülüğün elbette bir sonu varmış. Çiftlik kurmak isteyen adamın da bu kez ağalığı bittiği için kendi adamları öldürmüş. Yalana başvuran en sonunda kendi zorbalığı ile birlikte yok olur. Yapma etme dünyası demişler. Dedi masal anlatısı İ. Aslan.

Kaynak: İbrahim Aslan, Bozdağ doğumlu, 71 yaşında.

İKİ ŞİİR

Engin ANIL

Girne'den soylu bir aileden gelme Feriha Sait, 12 Şubat 1909 yılında doğmuş, 13 Ağustos 1995'te ise ölmüştü. Girne ve yöresindeki destanlar, menkıbeler ve söylencelerle dolu bir dağarcığı vardı. Konuşmayı seven, güleç yüzlü, sevecen, dost canlısı bir yaşlı teyze idi. Onunla çeşitli konularda konuşmak için 1992 yılında gittiğimizde belleği yerinde kendinden emin bir tutumu vardı. Söyleşimiz sırasında yanımızda bulunan oğlu Kemal Sayın'la zaman zaman olayların gerek sırası gerekse de oluş şekli ile ilgili olarak girdiği tartışmalarda hiç taviz vermemiş, oğlunu yanlış hatırladığı için suçlamıştı.

Olayı 2 yıl sonra ele almak ve bazı eksik bilgileri tamamlamak için ona gittiğimde, bana anlattıklarını tamamiyle unutmuş olarak karşımda duruyordu. Böylesi bir olay karşısında gerek onu insani açıdan daha önceden ziyaret edemediğim gerekse de araştırmayı tamamlayamadığım için kendime kahretmiştim. Bu anlamda gerek aşağıda nakledeceğimiz konularda gerekse de daha sonra yine ondan derlediğimiz konulan aktarmamızı, ham şiirlerin bir derlemesi olarak kabul etmenizi ve anlatılan olayları ve aşağıdaki Şiirlerin de değişik biçimlerinin olabileceğini kabul ettiğimizi bilgilerinize getiririz.

Aşağıdaki manzum eserleri "Halkbilimi" dergisinde yayınlayıp yayınlamama konusunda gerek kendi kendime gerekse de çevremdeki halkbilimi uzmanları ile çok tartıştım. Söz konusu şiirler, konunun uzmanı olmamam itibarıyla bana göre gayet düzgün yazılmış, manzum eserler olarak görünüyordu. Bilindiği gibi bir değin "Folklorik"

olması için temel olarak iki koşul var. 1-Olayın yaratıcısının bilinmemesi, 2- (Bilinse bile) Olayın yaygın bir şekilde kullanılıyor / anlatılıyor olması. Bu anlamda aşağıdaki şiirleri yayınlarken onların esas alarak şiirlerin yaratıcılarının bilinmemesinden hareket ettim. Tüm yaptığım araştırmalara karşın-en az 10 Kıbrıslı 2 Türkiyeli "mürekkep yalamış" kişi ile yaptığım araştırma neticesinde - bu şiirleri ne duyan ne de okuyan kişilere rastladım.

Feriha Hanım'ın aktardığına göre aşağıda kaleme aldığımız destanları 1920'li yıllarda annesi "Şehir'den"* dönerken 1 şilin tanesine ödeyerek satın almış. Aile fertlerinin, akrabaların, misafirlerin toplandıkları gecelerde defalarca okumuşlar, ezberlemişler. Öyle ki bunlar okunurken göz yaşlarını tutamayıp sürekli ağlamışlar. Bu şiirler televizyon, radyo gibi iletişim araçlarının olmadığı devrelerde aile ilişkilerinin, dayanışmanın ve birlikte ağlayıp birlikte gülmenin temel olduğu dönemlerin bir ürünü olarak karşımıza çıkıyor.

Feriha Sait'in olayları nakledişinde ilginç bir yapıtı vardı. Hemen hemen tüm kafasında olanları aktarıırken olayların yerli yaşayan kahramanlarını onların akrabalarının isimlerini tane tane de veriyordu. Söz konusu şiirlerin de kahramanlarını "Şu anda hayattadırlar. Belki daha sonra söylerim" diyerek vermemişti.

Aşağıdaki destanımsı şiirlerin gerek kaynakçıları gerekse de değişik varyasyonları ile ilgili katkılarımıza dergimizde rahatlıkla yer verebileceğimizi ve bu katkımdan dolayı şimdiden teşekkürlerimi sunarım.

Söz konusu iki şiirden 1.si bana biraz eksiktir izlenimini vermektedir.

1. ŞİİR

Dedi ki adam:

Bir Bahçeden geçiyordum
Baktım durmuş yaprak bağlar
Elinde bir büyük yumak
İpliğini sarıp dolar.
Yaptığın ne dedim ona

O kızdı hemen irkildi
Gözyaşlarını sonra sildi.

Anlattı yana yana.
Bu bir sırdır, öyle sır ki,
Söylemezsen sözlerimi
Anlatırım derdimi söyle.
Bir ablam var, çoktan berli,
Ağrıyıyormuş akciğeri,
Hergün doktor gelir gider.
O söylerken bilmem n'ecin,
Annem ağlar için için.
Babam da pek merak eder.
Dün gelmişti doktor yine,
Buna ben de merak ettim.
Arkasından gizli gittim.
Girdim kapı perdesine
Tecessüs böyle gizli söz dinlemek
Hem işi öğrenerek
Bu merakım gider dedim.
Doktor dedi yazık ah kıza
Dökülecek yaprakları
Küçük kıızı ayırımız.

2. ŞİİR

Küçüçüktüm, annem ölmüş idi benim,
Zehri matem ile dolardı zihnim.
Büyüdükçe büyüdü derdi keder,
Beni ağlatmak ile güldü gader.
O güzel, boynu bükük tavr-ı halim
Suzan ile dolardı didei sühun.
Halime gökten melekler inlerdi,
Öksüzün göz yaşına Allah dileriz.
Merhamet merhamet ey vah-ı öksüz,
Koymasın bir kimseyi Allahım öksüz.
Bana yetmezmiş gibi derd-ü keder,
Tuttu evlendi hayırsız peder.
Tazelendi matemler bana o gün
Bir gelin geldi eve oldu düğün.
Hepsi şen ortada, matemli sade ben,
Bana oldu ortada beyt-ü hazin.
Ben değil idim ortada keyyan
Ruhu mader de benim gıryan.
Onlara o hane de, bize malî garip

Diyeğim hepsi gader hepsi nasip.
Geldi el öpmeye nöbet gittim,
Arz ile talim ile, riayet ettim.
Gözümün yaşı koydum eline,
Ben de gül danemi verdim eline.
Beni okşamadı sevmedi, ah!
İtmedi bir şefkat ile nigar.

Kimden ümidi muhabbet dileyim?
Kimin ağışına doğru gideyim?
Pederim uydu o nazik hanıma,
Gelmez oldu artık yanıma.
Gelse de başka nazar başka reviş (seviş)
Kalmadı gitti evvelki seviş.
Ne deli oldum bilemezsin sen.
Bu evin haini ben, hırsızı ben, huysuzu ben,
Hepsi ben. Hep de kabahat bende.
Binbir türlü rezalet de bende.
Çok yerim, çok uyurum, bir menhusum
Benim aç gözlü, benim nankör,
Elimin yordamı yok, iş bilemem,
Daha bir tahtacık olsun silemem.
Bana haksız mı atarlar dayak,
Ne kadeif kaldı ne fincan ne tabak.
Kedi dökmüş südü ben bakmamışım,
Soba söğünmüş, n'ecin yakmamışım.
Hep bütün tersine iş yaparım,
Kapıyı aç deseler, ben kaparım.
İşe koşamam, yürürüm aheste,
Ben yataklarda yalandan hasta.
Kalkamam ah başım ağır pek,
Bana mı nazlanıyorsun a köpek?
Ne ise, ben bunlara katlanırım,
Öksüze çare yok yaltaklanırım.
Annemin ruhuna lanet okunur,
O zaman bağrıma ateş dokunur.
Gizli gizli iderim ah-ü figan,
Anahık derdine yoktur derman.

Kaynak Kişi: Feriha Sait
Doğum Yeri: Gime
Doğum Tarihi: 12 Şubat 1909
Ölüm Tarihi: 13 Ağustos 1995

*Şehir, Lefkoşa

Kıbrıs'tan Gelip Geçen İki Oymacı Ustası

(Lütfi Akcan ve Marangoz Süleyman Arifoğlu)

SUNUŞ

Ülkemizde ilk kez 3-6.Mart.1998 tarihleri arasında gerçekleştirilen I. Kültür-Sanat Kurultayı'nın Alt Kurul hazırlık çalışmaları sırasında Kıbrıs'taki oymacılık sanatına katkı sağlamaya yönelik iki ayrı yazı ile bazı fotoğraflar, her daima takdirle andığım, avukat sayın Güner Çakın tarafından bilgime getirilmişti.

Bu yazılardan biri, I. Kültür-Sanat Kurultayı'nın Alt Kurul çalışmaları sırasında Sanatçı ve Yazarlar Birliği ile Kurultay'da oluşturulan Plastik Sanatlar Alt Kurulu'nun "Süsleme Sanatları İhtisas Komisyonu" raporunu hazırlamakla görevlendirilen sayın Gülten Can'ın isteği üzerine, Kıbrıs'taki oymacı ustası Lütfi Akcan'ın kızı ve sayın Güner Çakın'ın da eşi olan sayın Eren Çakın tarafından kaleme alınmış olup babasının özgeçmişini içeriyordu.

Diğer yazı ise emekli gümrük müdürü sayın Özay Akif tarafından kaleme alınmış olup Kıbrıslı oymacı ustalarından olan Büyük Dayısı Marangoz Süleyman Arifoğlu'nun özgeçmişini içeriyordu.

Yukarda sözünü ettiğim iki ayrı yazı içeriğinin ana hatları, I. Kültür-Sanat Kurultayı'nda "Süsleme Sanatları İhtisas Komisyonu" raporunu hazırlamakla görevlendirilen sayın Gülten Can tarafından ele alınıp, Kıbrıs Türk toplumu içindeki genel oymacılık sanatının içinde laik olduğu yere oturtulmuştur.

Kıbrıs'taki ahşap oyma sanatının bilinmeyen ustalarına ışık tutacağına inandığım bu iki yazının ebedileştirilmelerinin gereğine inandığımdan, bunları önce Avrupa Gazetesi okurlarının, sonra da Halkbilimi dergisi okurlarının bilgisine getirmeyi uygun gördüm.

Bu nedenle geçmişimize ışık tutan bu yararlı çalışmaları hazırlayıp yayma uğraşı içine giren sayın Güner Çakın'a, sayın Eren Çakın'a, emekli gümrük müdürü sayın Özay Akif'e ve I. Kültür-Sanat Kurultayı sırasında bu konu üzerinde canla başla çalıştığına tanık olduğum sayın Gülten Can'a, halkbilimine sağladıkları katkılarından dolayı teşekkür eder, en içten dileklerle saygılar sunarım.

Tuncer Bağışkan

OYMACI USTASI LÜTFİ AKCAN'IN BİYOGRAFİSİ

Derleyen Eren Çakın

Varlıklı ve dört çocuklu bir ailenin büyük oğlu olan Lütfi Akcan, 19.12.1908 tarihinde Limasol'da doğdu. Annesi Nazife Hanım, babası ise kereste tüccarı Tahsin Bey'in oğlu Hulusi Tahsin Bey idi. Zeki ve çalışkan bir öğrenci olan Lütfi Akcan, çok zor olan arap harflerini erken öğrenmiş ve bir hattat kadar güzel yazı yazan birisi idi. Resim dersinin müfredata dahil bulunmadığı dönemde resime de merak

sarmış ve resim konusundaki ilk bilgileri, Çarlık Rusyasındaki ihfaliden kaçıp Kıbrıs'a gelen ve Limasol'a yerleşen bir Rus ressamından almıştır.

Mezuniyetine üç ay kala, okulu bitirip memur olmaksızın "altın bilezik" olan sanata yönelmesi doğrultusundaki ailesinin teşviki ile, o dönemde İzmir'deki

Marangoz Süleyman Arifoğlu Limasol'daki Atölyesi (1900)

Sanat Okulu'ndan mezun olup güzel sanatların dokuz dalında uzman olan ve Süleyman Efendi diye bilinen Süleyman Arifoğlu'nun yanına oyma sanatını öğrenmek için birmiştir. Süleyman Efendi, bu sanatın tüm inceliklerini kendisine öğretmiş ve bu dalda temiz ve titiz bir işçilik icra eden Lütfi Akcan, usta çıktıktan sonra, uzun bir süre ustası ile birlikte çalışmış, kendisine kalfalık etmiştir. Tercih edilen bir oymacı ustası olan Lütfi Akcan, gerek Türk ve gerekse Rumlardan bir hayli müşteri edinmiş, Lanitis ve Pilavaki gibi bir çok zenginın mobilyalarının oyma işlerini yapmıştır. Rumlardan en son 1979-1971 yılında kereste tüccarı Yannaka'nın çocuk doktoru olan kızının mobilyalarını yapmıştır.

Eoka'nın faaliyete başlaması ile, zamanla, Türklerin Rumlarla ve Rumların Türklerle iş yapmasının zorlaşması

ve zaman be zaman klasik mobilya modasının geçmesi üzerine, ailesinin maiyetini sadece oymacılıktan sağlayamaz duruma düşen Lütfi Akcan, baba mesleği olan bakkallık ve tuhafiyecilik işi ile uğraşmağa başlamış ve iş buldukça oymacılığa da devam etmiştir.

Güzel sanatların hemen hemen her dalına yakın ilgi

duyan Lütfi Akcan güzel ut da çalardı. Ut çalmayı, Pedros isimli ut ustasından öğrenmişti. 1948 yılında, yine varlıklı ve iyi ailelerden gelen Poli muhtarı Mehmet Bey'in kızı Ayşe hanım ile Teralı Naim Bey'in tek oğlu İngiliz Okulu mezunu Ali Refki Bey'in dört kızından üçüncüsü olan Zişan Ali Refki hanımla evlenmiş ve bu evlilikten biri kız değeri oğlan olmak üzere iki çocuğu olmuştur. Bu satırları kaleme alan kızı Eren Çakın Lefkoşa'da, çocuk doktoru olan Esin Akcan ise İstanbul'da oturmaktadır.

Başlı Harekatları sonrası 1974 yılı kasımında kuzeye göç eden Akcan ailesi şubat 1975'te Karaoğlanoğlu'na iskan edilmiş ve yaşımlı ilerlemiş olmasına rağmen, bir süre daha, bazı dülgelere ufak çapta oyma işleri yapmıştır.

Prensiplerine son derece sadık olup disiplinli bir hayat süren Lütfi Akcan, yeniliklere açık tipik bir Osmanlı Beyefendisi idi. Son günlerine kadar sabah sporu yapar ve sağlıklı yaşamını buna borçlu olduğunu söylerdi.

Türkiye'den gelen ve Limasol 19 Mayıs Lisesi'nde resim ve el sanatları dalında öğretmenlik yapan Faruk Bey ve diğer öğretmenlerin teşviki ile, Lütfi Akcan, bir ceviz ağacı kütüğü üzerine iki ay kadar geceli gündüzlü çalışarak oyma işi bir tablo yapmıştır. Kıbrıs Türklerinin Anavatan'a olan bağlılığını ve Kıbrıs Türklerinin Anavatanın koruması ve güvencesi altında olduğunu simgeleyen bu tablo, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasından önce, Çankaya köşkünde muhafaza edilmek üzere, Kıbrıs Türk Gençliği adına,

*Oymacı Ustası Lütfi Akcan'ın Mezuniyetine
Hazırladığı Seyfol (1908 - 1996)*

zamanın Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a gönderilmiştir. Kübik bir dikkörtgen şeklinde olan bu ağaç kutüğünün ortası havuz gibi oyularak içerisine Kıbrıs Haritası kabartılmıştır. Dış kısmının dört köşesine dört adet aslan pençesi oyulmuş, dar olan yan kitabelerine üzerine Türk Bayrağı kabartılmış, arka kitabelerine çiçek dalı motive edilmiş, ön kitabeleri üzerine ise "Kalbi Anavatan sevgisi ile çarpan Kıbrıs Türk Gençliği izinizdedir" cümlesi oyulmuştur. Havuz gibi oyulmuş kısmın üzerine ise damak açılarak cam kapak yerleştirilmiştir.

Eşini 1989 yılında elim bir trafik kazasında kaybeden Lütfi Akcan, 16.10.1996 tarihinde 88 yaşında vefat etmiş

ve Lefkoşa Mezarlığına eşinin yanına defnedilmiştir.

MARANGOZ SÜLEYMAN ARİFOĞLU

Derleyen Ozay Akif

Emekli Gümrük Müdürü

Limasol'da Marangoz Süleyman Efendi olarak tanınmış olan Süleyman Arifoğlu Limasol eşrafından Mehmet Arifoğlu (Mehmet Ağa) ile Huriye Hanım'ın en küçük oğlu idi. Bağlı olduğu aile de "Arifoğulları" olarak bilinmektedir. Süleyman Arifoğlu Limasol'da ilk ve orta eğitimi tamamladıktan sonra babası tarafından yüksek tahsil yapmak için Türkiye'ye gönderilir. O zamanlar Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit tarafından İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya gibi san'atta ileri gitmiş ülkelerden getirilen hoca ve sanatkarlarla İzmir'de "Mekteb-i Sanayi-i Nefise" adında bir yüksek sanat okulu kurulmuş ve Süleyman Arifoğlu da bu okula kaydını yaptırarak tahsilini 1900 yılında tamamlamıştı. Mezuniyetinde arkadaşları ile birlikte yapmış oldukları oyma bir kitaplığı Saraya hediye olarak göndermişler ve zaten kendisi de marangoz olan Sultan Abdülhamid'in altın Osmanlı Nişanı ile ödüllendirilmişlerdir. Süleyman Efendinin nişanı geçen

Tasarımı resim öğretmeni Faruk Aysu ile Lütfi Akcan'ın yaptığı ceviz ağacı oyma işi tablo. (Bu tablo 1956 yılının Mart ayında Lütfi Akcan tarafından oyulmuş ve K.T. Gençliği temsilcileri tarafından Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a Çankaya Köşkü'nde hediye edilmiştir.

Marangoz Süleyman Arifoğlu'nun Limasol'daki Atölyesi (1900)

Ramazan ayında kaybettiğimiz tek kızı Mahzer Nijat hanımefendide muhafaza edilmekte idi.

Marangozluk sanatının yanında ayrıca Fransızca lisanını da en iyi bir derecede öğrenmiş olarak adaya dönen Süleyman Arifoğlu babasının muhalefeti ile karşılaşır. Babası "ben seni Türkiye'ye bir hukuk, tıp veya benzeri bir meslek için tahsile gönderdim, sen ise gidip sıradan bir sanat ile geldin" demesi üzerine Süleyman Efendi kendisinin elinde bir altın bilezik ile geldiğini ve Kıbrıs'ta da sanatkarlar yetiştireceğini ve bundan babasının iftihar duyacağını söylemişti. Oldukça varlıklı olan babasının yardımı ile atölye açmış ve başta oyma olmak üzere marangozluğun her dalında icra-i mesleğine başlamıştı.

Limasol'da Leftari (Cankurtaran) Kalası'nın doğusundaki mağazalarda açılan atölye kısa zamanda bir sanat eğitim merkezi haline dönüşmüş ve atölyeye her iki cemaattan da şakirtler katılarak hepsi de kendi dallarında birer sanatkar olarak yetişmişlerdi. Limasol'da Marangoz

Halim bey, Arab Derviş Efendi, Lütfi Akçan bey(oymacı), Mustafa Hacı Ahmet Efendi, Mehmet Ali Hoca ve şu anda hatırlayamadığım bir çok değerli sanatkar onun talebelerinden idi.

Sanatının devam ettiği dönemlerde bazı İngiliz valileri atölyesini ziyarete gelmiş kendisini ve talebelerini tebrik ve taltif etmişlerdi.

Süleyman Efendi amcası Osman Ağa'nın oğlu harup tüccarı Ali Naci Efendi'nin büyük kızı Akile hanımefendi ile evleniş ve tek bir kızı olmuştu. Kızı Mahzer Nijat Candar hanımefendinin ise bugün savcı olan oğlu Süleyman Candar, Maliye Bakanlığı'nda Sinan Candar ve halen Üniversite talebisi

olan Akil Candar bulunmaktadır.

1951 yılında vefat eden Marangoz Süleyman Efendi hakkında o zaman neşir hayatında bulunan İstiklal gazetesinde aşağıdaki haber yayınlanmıştır.

DEĞERLİ BİR SANATKARIMIZI KAYBETTİK

İzmir Sanayi Lisesi mezunlarından olup 1990 da Kıbrıs'a gelen Limasol'da açmış olduğu atölyesinde bir çok gençlere marangozluğun bütün inceliklerini öğreten ve Limasol'da çok büyük hizmet-i sebat eden değerli sanatkarımız Süleyman Arif efendinin cenazesi yetiştirdiği sanatkarların omuzları üzerinde ebedi istirahatgahına götürülmüştür. Merhum mesleğinin tam bir erbabı idi. Yani torna, ceviz üzerinde kazma, döşemeci, cilacı ve aynı zamanda aynacı idi. Limasol'un en zengin Rum ailelerinin mobilyalarını yapmış ve Kıbrıs'a teşrif eden bir çok valilerin de mobilyalarını maharetle yapmış ve takdire mazhar olmuştu. Ebedi zayıy hepimizi müteessir etmiştir. Ruhü şad olsun.

ALINTI... ALINTI... ALINTI... ALINTI... ALINTI... ALINTI...

BEŞ TULUM

"Yılan adamın topuğunu gözler adam yılanın başını"

Pendaşino deresi, bütün kış akar, nisan sonlarında kurur. Fakat derenin kimi yıllar Ağustos'a değin aktığı, denize doğru sağlı, sollu uzanan bahçeleri suladığı görülmüştür.

Eski bir köy olan Boğaziçi, Pendaşino deresi sayesinde Kıbrıs'ın en güzel bahçelerine sahiptir. Köyden ta denize değin sağlı sollu uzanan yüzlerce portakal, limon, erik, zerdali

PORTRE

Kutlu ADALI

Şair, yazar, gazeteci, 3 Ocak 1935'te Lefkoşa'da doğdu. 1938 yılında ailesiyle birlikte Antalya'ya göçtü. İlk orta ve lise öğrenimini Antalya'da yaptı. 1946-47 yıllarını Lefkoşa'da geçirdikten sonra Antalya'ya giderek 1954 yılına kadar Türkiye'de kaldı. 1955'ten sonra kesin dönüş yaparak Lefkoşa'ya yerleşti.

Toplumsal direnişimize katkıda bulundu. 1958-1961 yılları arasında sanatçı ve yazar arkadaşlarıyla Gençlik, Beşparmak ve Uyarı dergilerini çıkardı.

Kamu görevlisi iken Kıbrıs'taki köyleri dolaşmış, köy raporlarını yazmıştır. (1961-1963) Köy yaşamının kültürel, geleneksel, folklorik coğrafya yaşamının etkisinde kalarak, bu zenginliği gerçekçi bakış çizgileriyle "Dağarcık" adlı kitapta toplamıştır. (1963) Söyleşi (1968) Çirkin Politikacı Puf (1969) Hayvanistan (1969) Sancılı Toplum (1969) Köprü (1969) Şago (1970) Nasrettin Hoca ve Kıbrıs (1971) yayımladığı kitaplarıdır. Kutlu Adalı 6.7.1996'da bir suikast sonucu öldürülmüştür.

Aşağıdaki yazı, yazarın "Dağarcık" adlı eserinin

ağaçları arasında Pendaşino bir yılan gibi kıvrılarak denize ulaşmaktadır.

Derenin yatağında yüzlerce kuyu vardır. Çoğun nisandan sonra ta köyden denize değin ortalığı, kuyulardan çıkarılan su sesi ile makinelerin sesi kaplamaya başlar. Kimi yerden motor sesi yükselirken, kimi yerden de gözleri bağlı bir eşeğin ya da beygirin döndürdüğü su dolabının çıkardığı gıcirtısı duyulur. Artık Pendaşino akmaya başlamış, yüzlerce kanal, yüzlerce ark derenin suyunu yüzlerce bahçeye dağıtmaya başlamıştır.

*

Pendaşino adını bir söylentiden almaktadır. Bir süreler burda büyük bir yılan yaşamakta, önüne çıkan çobanları ağılayıp yutmakta imiş. Bu yılanın elinden zarar görmeyen, acı çekmeyen yuva kalmamış! Bu canavardan kurtulmak için halk çok çalışmış. Ama başaramamışlar. Yılan mknatsız imiş! Önüne çıkan canlıyı mknatsızlayarak durdurur, sonra üstüne çekip sokarmış! Bir avcının bir kuşa ya da hayvana attığı kurşunları bile eğer bu canavar yakında ise üzerine çeker, kurşunların yönünü saptırmış (*)

Bu canavardan kurtulmak için köylüler birleşmişler. Şarap içinde kireç eriterek, kireçli şarabı beş tulumla doldurmuşlar, yılanın sık sık dolaştığı bir yere koymuşlar. Yılan beş tulumdaki kireçli şarabı da içmiş, sarhoş olmuş acı acı ısıklık atıp, sesler çıkarmaya, kireç içini yaktığı için de kendini kaldırıp kaldırıp yere vurmaya başlamış.

Köylüler, "Tamam" demiş "istediğimiz oldu. Artık öldürebiliriz bu canavarı." Ama kimse silahını alıp düşmemiş ardına. Bir yiğit Türk avcı, düşmüş ardına canavarını! Canavarı dere yatağında kendini yere vururken bulmuş. Nişan alıp ateş etmiş alının ortasına. Canavar acı acı son olarak bağırıp çırpınmış, ama aveyrı da mknatısı ile üzerine çekerek, sokup öldürmüş. Böylece köylüler bu canavarın elinden son bir kurban daha vererek kurtulmuş!

Yılan, beş tulum içindeki kireçli şarap içirilerek dere yatağında öldürüldüğü için bu dereye "Beştulum deresi" adı verilmiş. Fakat Rumca özdeş anlama gelen Pendaşino, ağır basmıştır.

Boğaziçi zehirli yılanı çok bir bölgedir. Türklerin Sağır yılan (**) Rumların Gufi ile Fina dedikleri yılanların sokması yüzünden her yıl birçok koyun, keçi, at, eşek, inek ölmektedir. Birçok işinin de canına kıymış olan bu yılanların en zehirlisi Fina'dır. Fina ayak kalınlığında, Gufi cinsinden daha kısadır.

Bir söylentiye göre bu yılanlar yıl ile bulut ile gelerek gökten yağmur ile birlikte düşmekteymiş!

Bölgenin Amberabulya denen kuşları çok ünlüdür. Bu kuşlar da bir söylentiye göre gökten düşmektedir! Bir gün bu kuşlardan ortalıkta bir tane dahi görülmezken ertesi gün (hatta bir saat sonra) bu kuşlarla dolması bundanmış. Bu kuşlar Ağustosun yarısından gökten yağmaya başlar. Kasıma doğru da ortadan yiterlermiş (***)

Amberabulya avı birkaç kişi ile birlikte yapılır. İki yamaç arasındaki ağaçlar üzerinde bulunan kuşlar sağdan, soldan, arkadan kuşatılırlar. Ağaç olmayan ön kısma direkler dikilerek arasına zamkılı çubuklar, ökseler konur.

Kuşlar, ağaçlara taşlar atılarak öne, çubuklara doğru kovalanırlar. Kuşlar son ağaca gelince avcılar ellerine çakıl taşı alarak gene sağdan, soldan arkadan taşları birbirine vurarak ses çıkarmaya başlarlar. Kuşlar sestten ürkekerek son basamak olan zamkılı çubuklara doğru uçarlar, ökselere yapışıp kalırlar! İşte bu av sırasında bir yılanın, birini ısırması olasılığı vardır.

* Bölgede çok keklik vardır. Keklikler ya tuzak, ya tüfek, ya da arkasından koşularak tutulur.

Üç dört köylü çocuk bir keklik sürüsüne rastlar. Keklikleri üç yandan sararak kovalamaya başlarlar. Keklikler çok uçamayıp tez yoruldukları için, birkaç uçmadan sonra kaçamaz hale gelir, böylece kolay tutulurlar. Hatta birçoğu gidip denize düşerler!

İşte bu av sırasında bir yılanın birini ısırması olanağı vardır!

* Keçiboynuzu, zeytin toplarken, yere otlar, çalılar arasına düşen zeytinleri keçiboynuzlarını toplamak için eğilen kişilerden birini bu yılanların elinden ya da ayağından ısırması olanağı vardır!

Çoğun orak biçerken, ekinler arasında uyuyan bir yılan birini ya elinden ya da ayağından ısırması olanağı vardır! Bu yılanlar demetler altına girerek uyurlar. Demetleri arabaya ya da hayvanlara yüklemek için kucaklayan bir köylüyü bu yılanların sokması olanağı vardır!

Bağda dolaşan, üzüm kesmek isteyenlerin de bağın dalında sarılı duran bir yılan tarafından ısırılması olanağı vardır! Bölgede bu şekilde birçok zehirlenmelere tanık olunmuştur. Ovada kaç çobanın koyuna, paçasına bu yılanlar girmiştir. Bölgede bu yılanlarla ilgili anısı olmayan yok gibidir. Bir kadın zeytin toplarken taş diye yerde uyuyan bir finayı nasıl avuçladığını o günkü heyecanı içinde her an anlatabilir!

Bir adam ovoidan getirdiği kütüğün evinin bahçesinde, ocağa atmak için yararken, kütüğün içinden çıkıp üzerine doğru atılan bir sağır yılanın kendisine yaşattığı korkulu anı, o anın korkusu içinde tellim anlatabilir!

Bu yılanlar yüzünden bölgede çok kişiler ölmüştür. Fakat

ölen canlıların çoğu, hayvanlardır.

* Bölgedeki yılanların çokluğundan söz açıldığında, bize köylü gezdiren arkadaş:

"Bakin!" diyerek iki ayağının paçasını yukarı doğru sıvadı. Baktık iki ayağının bileğinde geçmiş, eski bir yaranın izleri vardı!

"Noldu?" dedik.

"Yılan ısırıldı!"

"Ne zaman?"

"Zehirli mi idi?"

Merağımızı gidermek için anlattı:

Köyün üç mil ötesinde otlamakta olan davarları köye getirirmiş. Bir arka, arkasına, davarlara bakarak yürürken sağ ayak bileğinden acı bir sızı beynine saldırmış! Bu sızı ile yere düşerken, sol bacağına gelen ikinci sızı ile kendini kaybetmiş! O an oradan geçmekte olan bir çoban kendisini görmüş. Hemen yanında yumurtalarının dibinde yatmakta olan bir finayı varmış. Çoban hemen öldürmüş finayı; sonra çizimlerdeki bağları çözerek ta buluların bacaklarını bağlayarak boğmuş. Çakısı ile ayaklarını hem dilmiş hem emmiş. Vakit geçirmeden köye götürmüş kendisini. Oradan da taşı ile Larnaka hastanesine. Hastanede iki buçuk ay ölümlü pençeleşmiş. Dört ay da evde yatmış.

Arkadaş:

"Eğer" diyor, "yılanı çoban o saat görüp öldürmeseydi belki de kurtulamayacaktım. Çünkü derler ki sokan yılanı biri öldürürse zehiri o kadar tesirli olmazmış! Gene şansım varmış da yakında pınar varmış. Çünkü susuz bir yerde yaşayan yılanın zehiri çok daha tesirliymiş. İnsanı o saat öldürmüştü."

Arkadaş başından geçenleri anlatırken, o anı yaşıyormuş gibiydi. Anlatması bittiği halde paçalarını hala sıvalı tutuyordu.

(*) Bölgede böyle yılanlar (küçüğü) hala varmış! Hatta kurşunlan üzerlerine çekmeleri yüzünden yaralamp ölenler de olmuştum.

(**) Sağır yılan, Türkiye'de hem Küfi yılan hem de Pis yılan diye adlandırılır. Anlatıldığına göre pis yılan denilmesinin nedeni şu: Peygamberimiz namaz kılarken bu yılan arkasından gelmiş, onu ısırarak istemiş! Tam sıracağı sırada bir kedi atılmış yılanın üstüne peygamberimizi kurtarmış. Bunun üzerine peygamberimiz bu pis yılanı beddualamış, naletlemiş. Kedinin de arkasını okşamış. Söylendiğine göre kedi yüksekten atıldığına onun için ayakları üzerine düşermiş.

(***) Bir başka söylentiye göre Amberebulayalar, Tımarların kanatlarında gelir bölgeye düşmüş. Yapılan araştırmalara göre bu kuşların İskandinavya bölgesinden gelmekte olduğu anlaşılmıştır.

Gezi Notu... Gezi Notu... Gezi Notu... Gezi Notu... Gezi Notu... Gezi Notu...

HAS-DER Danimarka'da...

Danimarka'ya Giden İlk Kıbrıs Türk Halk Dansları Ekibi "Halk Sanatları Derneği"

Her yıl çeşitli ülkelerde, kültürel ve sanatsal alanda oluşturulan festival organizasyonlarına katılan ülkeler, kendi kültürlerini en iyi şekilde temsil etmek için seferber olurlar. Kültür birikimlerini ve ülkelerini tanıtmaya çabası içerisinde olan derneklere bu festivaller iyi bir ortamdır. Bunun bilincinde olan Halk Sanatları Derneği de ; Danimarka'da bu yıl 2. 'si düzenlenen Uluslararası Triangle Folklore Festivali'ne katılmak için tüm zorlukları göze alarak yola koyuldu. Süratle ekibini oluşturarak ; önceleri haftada 3 gün olmak üzere çalışmalarına başladı. Diğer yandan da pasaport, vize, uçak bileti ve maddi konuları çözmek için girişimlerde bulundu. Özellikle Danimarka hükümetinin vize konusundaki anlaşılmasayan katı tutumu ve vizenin verilip verilemeyeceğinin belirsizliği 31 Temmuz 1998 Cuma gününe kadar sürmüş ve bundan dolayı da maddi konuların aşılabilmesi zorlaşmıştır. Uçak biletlerine alınan opsiyon süresinin her defasında uzatılması, istenen miktarların çoğalmasına yol açmıştır. Diğer bir önemli husus da ; elemanlar arasında yaşanan gidilememe endişesinin verdiği moral bozukluğu olmuştur. Böyle olmasına karşın çalışmalarından ödün vermeden , mücadelesini daha da artıran dernek yönetimi ve elemanları bu engellerin aşılmasını son dakikaya kadar sürdürmüş ve başarmıştır. Son iş günü olan cuma gününde alınan vizeler, pazartesi erken olan uçuşumuz için hafta sonunu bayağı hareketli kıldı.

Amatör kuruluşların yurt dışı temsiliyetlerinde en önemli sorun maddi konulardır. Özellikle amatör ruhla çalışan derneklerin belli bir geliri olmayışı çalışan kapıların

Tarık G. EMİROĞLU

**3. - 9. august
1998**

Festival Afişi

çoğundan alınan cevabın "Bu konuda sizlere ayırabilecek bir ödeneğimiz yoktur." olması işlerin daha çok aksamasına neden olmaktadır. Ülkemizin tanıtımında, çok önemli bir yere sahip halk dansları festivallerinde devletimizden tek kuruş katkı almadan, bankadan kendisini ve üyelerini

Havalimanında rehberlerimiz Nina ve Niels tarafından karşılandık. Kıbrıs'ta 45°C'lik sıcaklığı bırakarak bir anda ortalama 15°C'lik ısıyla karşılaşmamız ve her günümüzün bulutlu veya yağmurlu geçmesi bizi kış yazdan kışa götürdü. Bu sebepten kazak, mont giyilmesi ; geceleri yorgan örtülmesi zaman zaman esprilere neden oldu.

Fredericia'daki Madsby Parkı'nda Has-Der Ekibi

borçlandırarak ülke tanıtımına bu kadar büyük katkıda bulunmayı başaran derneğimiz, bunu 3 yılda bir değil de her yıl gerçekleştirmeyi istiyor. Belediyeler ve Kültür Bakanlığı'na bağlı bulunan devlet ekiplerine festivallerin niteliğine dahi bakılmaksızın bütçelerini sonuna kadar açan hükümetimizin bizlere üvey evlat muamelesi yaparak baştan savması düşündürücüdür.

1 ve 2 Ağustos'ta hızlı bir şekilde tüm işlemlerini tamamlayan ekibimiz, 3 Ağustos Pazartesi sabahı saat 04.00'de Ercan Havalimanı'nda buluştu. Ekip ; 1 yönetici, 5 müzisyen ve 22 dansçıdan oluşuyordu. THY'nin 05.45'teki Ercan - İstanbul seferini yapan uçakta yerimizi aldığımızda tüm sıkıntılarımız bir anda kaybolmuş, ülkemizi temsil etmenin ciddiyetini kavramaya başlamıştık. 07.00'de vardığımız İstanbul'dan Danimarka'nın başkenti Kopenhag'a hareketimiz 11.00'de başlamıştı. Türkiye saati ile 14.00, Danimarka saati ile 13.00'de Kopenhag'a indik.

Yaklaşık 3 saatlik bir otobüs yolculuğundan sonra Vejle (Vayle) kasabasının 20 dakikalık uzağındaki DGI (Dennis Gimnasium Institute) tesislerine vardık. Doğaya son derece saygılı olan Danimarkalı'ların, ülkelerinde 360 günü yağmur yağdığı düşünülürse çevrenin nasıl yeşille kaplı olduğunu varın siz düşünün. Otobüsteki yolculuğumuz esnasında doğanın; yeşilin her tonuyla kaplı olduğunu, yolların son derece düzenli ve trafiğin aksamadan seyrettiğini, taşıt ışıklarının 24 saat açık olduğunu, ayrıca tüm ulaşım alanları boyunca bisiklet parkurları ve karayollarına paralel olarak ayrı trafik ışıkları düşünülmüş olduğunu gözlemledik. Yolculuk sırasında 20 km uzunluğundaki dünyanın en büyük ikinci asma köprüsü'nden anakaradan (Kopenhag'dan) adaya bağlayan (Odense) 'ye geçtik. Tesislerimize yerleştikten sonra rehberlerimiz ile yaptığımız görüşmede festivalle ilgili daha geniş bilgi almaya çalıştık. Triangle Folklore Festivali ismini ; yapılacak olan tüm etkinliklerin dünya üzerinde coğrafik olarak bir üçgeni oluşturan Kolding, Vejle ve Fredericia kasabalarının konumundan almaktaymış.

Festivale 13 ülkeden 14 halk dansları ekibi katılmıştı. Bunlar ; Ddroujda Silistra - Bulgaristan, Halk Sanatları Derneği - KKTC , Folkdansere Og Spillemaend Vejle Amt ve Rejhesoldet - Danimarka , Kandali - Estonya , Sampaquita Filipina Dans Group - Filipinler, Mechol Dans Center Jerusalem - İsrail , Ivan Goran Kovacic - Hırvatistan , Ritums - Letonya , Les Balisiers - Martinik Adaları , Rossianoska - Rusya, Aşağı Ayrancı Anadolu Folklor

24 Halkbilimi

Derneği- Türkiye, Zaporozhye - Ukrayna, Rick's Collage American Folk Dancers and Blue Gras Band - ABD idi.

4 Ağustos Salı günü kahvaltımızı yaptıktan sonra

kişinin kim olduğunu sorduğumuzda Arhus kentindeki Danske Bank'ın müdür olduğunu öğrendik. Buradan da şunu çıkartıyoruz ki kim olursa olsun, hangi, meslekten olursa olsun insanlar önce kendi sağlık ve huzurlarını düşünüyorlar,

Has-Der Ekibi Legoland'da

otelimize 70 km uzaklıktaki Arhus Kentine giderek alışveriş merkezi Storcenter Nord'da 25 dakikalık otantik ve dramatize ağırlıklı ilk gösterimizi sunduk. Bu merkezde bizimle birlikte Ukrayna'dan gelen ekip de yerel oyunlarını oynayarak halkın beğenisini topladık. Tüm festival boyunca özellikle Has-Der, Ukrayna, Martinik Adaları ve ABD ekiplerinin icra ettikleri halk danslarının, müziklerinin ve performanslarının en yüksek seviyeye çıkması izleyicileri diğer ekiplere nazaran daha çok etkilemiştir. Festivalin yine ilk gününde aynı anda Legoland Eğlence Merkezi'nde de İsrail, Hırvatistan, Türkiye ve Bulgaristan ekipleri danslarını icra ettiler. Gösterilerimiz öncesinde Arhus Botanical Parkı'nı gezme imkânı bulduk. Bu parkta, diğerleri gibi olağanüstü bir güzellik ve düzen gösteriyordu. Park içerisinde rehberlerimizden Niels ile gezerken bisikleti ile hareket eden birisine selam verdiğini gördük. Kendisine bu

veya eşi benzeri az olan yapıtlarının birer benzerlerinin maketten Legolarla yapılmış olması harikâlâdeydi. Gerek renk gerekse şekil olarak gerçeklerine tıpatıp benzemesi insanı bir o kadar daha büyülüyor ve kendisini sanki oradaymış gibi hissetmesini sağlıyor. Kopenhag Havalimanı, ABD Özgürlük Anıtı ve Başkanlık Sarayı, kayalara oyulmuş gibi görünen kızılberli figürleri, köyler vs. Legoland içerisinde sergilenen şaheserlerden birkaçıydı. Ekibimizin yine yüksek performansla icra ettiği halk danslarımız, dünyanın dört bir yanından gelen insanlara bayrağımızın altında gösterilerek, gerçek tanıtımın nasıl olduğunu bir kez daha kanıtladılar. Büyük bir coşku ile izlenen gösterilerde müziğin ve dansın evrensel dili ile konuşularak tüm bunlar gerçekleştirildi. Saat 12.00'de çıktığımız 25 dakikalık gösteride, örf ve adetlerimizden olan hasat zamanını anlatan kareografi ve bıçak oyunu oynandı.

5 Ağustos
Çarşamba günü tesislerimize 45 dakika uzaklıktaki Legoland Eğlence Merkezi'ne gittik. Oraya vardığımızda rastladığımız ilk manzara yağmurun yağıyor olmasına rağmen binlerce kişinin Legoland'a girebilmek için uzun kuyruklar oluşturması idi. 120 Danimarka Kronu'nu (5,000,000 TL) olan giriş ücretini ödemek için insanlar birbirleriyle yarışıyorlardı. Bu merkezde dünyanın bütün önemli kişilerinin

Gala Gecesi

Gösterimizden sonra Legoland'ın maketlerden yapılmış o muhteşem yerini gezme fırsatı bulduk. Zaman öyle çabuk aktı ki gözümüzü açıp kapayınca kadar gezimiz sona erdi. İnanın kısa bir süre için de olsa orada her şeyi unutup doyusuya çocukluğumuzu yaşadık. Mağaraların içerisinde geçen hızlı trenler, kayıklarla gezinti, korsanlarla karşılaşma, jeeplerle safari avı, Texas Kasabasında alış veriş ve daha neler neler. Sanki zaman tüneline geçip rüyalar ülkesine gittik.

Akşamleyin 20.30'da ise tüm ekiplerin katılımıyla Vejle Kasabası'ndaki Spinderihallerne fabrikasının misafir ağırlama salonunda kültür değişimi adı altında bir eğlence tanışma gecesi düzenlendi. Her ülkeden gelen grupların müzisyenleri sahnede yer alıp ; o grubun öğretmenleri eşliğinde diğer gruplara kendi kültürleriyle ilgili danslarını canlı müzikle icra ettirip , kültür alış verişinde bulundular. Sıra sıyla her ekip sahnede yer alıp, diğer ülkelerin gruplarını da aralarına alarak kendi dans ve oyunlarını öğretme ve öğrenme fırsatını bulmuş oldular. Özellikle oyuncularımızın dünya halk danslarını öğrenmedeki arzusu ve başarısı küçümsenemez.

Danimarka da mevsim değişikliklerinden nasibini almış olacak ki ; ilk kez yaz mevsiminin bu sene 15°C civarında soğuk geçtiği söylenmektedir. Ayrıca güneşin ne zaman doğduğunu , ne zaman battığını anlamak mümkün değil. Danimarka'nın Kuzey Kutbu'na yakın olması yaz mevsiminde güneş ışığını fazla almasına neden olur ve böylece gece ile gündüzü ayırt etmek kolay olmaz. Bir bakıyorsunuz saat gece 23.30 olmuş ama hava hâlâ daha aydınlık duruyor. Bu da bizim daha önce alışlagelmemiş olduğumuz doğa olaylarındandı.

6.8.1998 tarihinde

Danimarka'nın ikinci büyük şehri olan Odense'deki Rose Garden Center'de alış veriş imkânı bulduk. Bu akıl almaz büyüklükteki merkezde her köşebaşında mağazanın bir haritası olmasa ve bölümler ayrı ayrı renklendirilmemiş olsa orada kaybolunması an meselesi olurdu. Avrupa'nın kişi başına düşen gelir miktarı en yüksek olan (24.000 ABD Doları) ve aynı zamanda en refah içindeki toplumu olan Danimarka'da bize göre her şeyin pahalı olması gayet doğal, fakat bazı şeyleri de Kıbrıs'a göre yarı yarıya düşük olması şaşılacak şey. Bizim alış veriş imkânı bulduğumuz bu günde Rusya, Martinik Adaları ve Estonya halk dansları toplulukları da Arhus Stor Center'de danslarını sergilediler. Akşam yemeğini takiben yine tüm ülke ekipleri ile bir araya gelerek eğlenme ve kültür alış verişinde bulunduk.

7.8.1998 öğle yemeğimizi Vejle kasabasındaki huzur evinde yaşlılarla birlikte aldık. Yaşlılara verilen değer o kadar güzel bir şekilde kendini gösteriyordu ki, o beş yıldızlı otel konforu içerisinde yaşlı insanlara huzur içerisinde son yıllarını geçireceği mükemmel bir ortam hazırlamışlar. Yemek sonrası yine aynı şehrin bu kez doğa ile bir bütün olmuş başka bi huzur evinde ; eski ve halen daha yürütülmeye çalışılan örf ve adetlerimizden kına olayını

26 Halkbilimi

canlandırdık. izleyicilere damadın tıraş, gelinin kına, kuşatma olayı ile takı merasimlerinin tanıtıldığı, oyunlarla bütünleştiği (Kozan, Nişan, Elek, Orak ve Mendilli gibi) düğün olayı yaşlılar tarafından beğeniyle izlendi. Öğleden sonramızı ise kaldığımız tesislerin çevresindeki ormanlık alanı, çeşitli sportif bölgelerindeki yapı malzemelerini inceleyerek ve gezerek geçirdik. Akşam saat 20.30'da ise yine daha önce icra edilen gruplar arasındaki kültür alış verişinin yapıldığı geceye katıldık. Bu kez sırasıyla ; Danimarka, İsrail, Has-Der, Rusya, Letonya ve Bulgaristan ekipleri kendi halk danslarını birbirlerine ve aynı zamanda çevre bölgeden gelen halka öğreterek eğlenme imkânı bulduk.

8.8.1998 Kolding, Vejle ve Fredericia da yapılacak açık hava gösterileri yağmurun etkisiyle ertelendi. Bu yüzden bizler de günü tesislerimizde dinlenerek ve akşam Kolding Teater' da gerçekleşecek olan Gala gecesine hazırlanarak geçirdik. Gala gecesinde sırasıyla Danimarka 1, Letonya, İsrail, Has-Der, Rusya, Ukrayna, Danimarka 2, Estonya, Türkiye, Hırvatistan, Martinik Adaları, Bulgaristan ve ABD en zengin kostümlerini giyerek danslarını sergilediler. Seyircinin 60 Danimarka Kronu (2,500,000 TL) ödeyerek büyük bir disiplin ve coşkuyla izlediği halk dansları ziyafetini, kendi gösterimizden sonra bizler de izleme olanağı bulduk. Tamamıyla profesyonel sahne, ışık ve ses düzeniyle desteklenen gösteriler, görüntüyü bir o kadar daha güzelleştiriyordu.

9.8.1998 Fredericia Chistians Church' de (Protestan Kilisesi) tüm grupların katılımıyla birlikte bir vaftis törenini izleme imkânı bulduk. Öğleden sonra ise Fredericia Madsby Parken' da çadır gösterisi yaptık. Tüm ülkeler, parkta kurulan büyük bir çadır içerisinde 14.00'ten başlayarak 20'şer dakikalık gösteride bulundular. Bu park da diğer tüm parklar gibi doğal güzellikleri yanında gezi, yemek ve eğlence alanları olan bir parktı. Akşamleyin festivalin son gecesi olmasından dolayı yine her akşam toplandığımız salona gittik. Bu kez de Danimarka 2, ABD, Ukrayna, Martinik Adaları, Estonya, Türkiye ve Hırvatistan halk dansların öğrenerek eğlendik. Programda olmamasına rağmen festival komitesi ve halk tarafından takdirle karşılanan ekibimiz, festivalin bu son gecesinde kendi oyunlarımızı tekrardan öğrettik. Gecenin sonunda; organize komitesi tarafından ülke temsilcilerine çeşitli hediyeler verilerek, festivale katılmalarından dolayı tüm ekiplere teşekkür edildi. Ekip

yöneticileri ise aynı şekilde organize komitesine ve diğer ülke temsilcilerine hediyeler; kendi gruplarının, ülkelerinin tanıtım broşürlerini takdim ederek dünyadaki dostluk, kardeşlik ve sevgi bağlarına en güzel tohumları ektiler.

Gerek gala gecesinde gerekse diğer tüm gösteri ve katıldığımız etkinliklerde bayrağımızı dalgalandırıp, onun altında gösterilerimizi yapmak bizler için sevinç ve gurur kaynağı olmuştur. Temennimiz kültürel alanda böylesine yeşeren, olanca güzelliği ile açan sevgi çiçeklerimizin, siyasal ve politik alanda da aynı şekilde sürmesi ve dünya barışının korunmasıdır.

10.8.1998'de artık dönüş günümüz gelip çatmıştı. Sabah erken saatlerde yapılan kahvaltının ardından, Kopenhagen Havalimanı'na iki buçuk saatlik yolculuğumuza çıktık. Yolculuğumuz esnasında rehberlerimiz Nina ve Niels ile vedalaşırken bizlere isimlerimizle hitap etmesi bizleri oldukça duygulandırdı. Nina ve Niels tüm festival boyunca bizlerle birlikte olmuş ve ellerinden gelen yardımları bizlerden esirgememişlerdir. Saat 14.15'te ise İstanbul'a olan yolculuğumuz başladı. Türkiye saati ile İstanbul'a vardığımızda 18.00'ı bulmuştu. Buradan ise 20.00'de Ercan'a hareket ve 21.30'da ailelerimiz ve dernek üyelerimiz tarafından sevgiyle karşılandık. Bu tip festivallerin insanın ufkunu açması, dünyada insanların nasıl yaşadığını, onların bakış açılarının ne olduğunu ve bizim düşündüklerimizden farklı olarak neleri düşündüklerini öğrenme fırsatı buluyoruz.

Türkiye dışında 3. bir ülkeye tüm maddi ve manevi şartlarımızı zorlayarak yaptığımız ziyaret ve tanıtımı başarıyla ve alınımızın ağıyla bitirmiş olmamız, içimizde şu anda büyük bir huzur veriyor olmasına neden oluyor. Halk danslarıyla uğraşan tüm güzide ekiplerimizin maddi problemlerle karşılaşmadan, devlet desteğiyle ülkelerinin tanıtımına katkıda bulunması dileğiyle... Zaten devletin görevi de bu değil mi ?

Toplumumuzda Derin Yaralar Açan ve Devleti Yıpratan Haksız Uygulamalara Kim Dur Diyecek?

Kani KANOL

Derneğimiz bir süre önce Danimarka'da uluslararası bir festivale katılabilmek için Cumhurbaşkanlığı'na, Başbakan Yardımcılığı'na, Milli Eğitim Gençlik Kültür ve Spor Bakanlığı'na, Tanıtma Dairesi Müdürlüğü'ne ve TC Büyükelçiliği'ne başvuruda bulunarak, olanaklar ölçüsünde maddi katkı talebinde bulunmuştuk.

Başvurumuza sadece Tanıtma Dairesi Müdürlüğü 270 milyon TL (sadece iki elemanımızın yol parası) gibi çok cüzi bir katkıda bulunmuştur. Diğer kurumlar ise katkıda bulunmayı reddetmiştir. Derneğimiz bu durum üzerine, yol ücretlerini(kişi başına 570 US Doları) kendi elemanlarından toplayarak KKTC'yi Danimarka'daki festivalde temsil etmiştir.

Kıbrıs'a döner dönmez de söz konusu kurumların 'para yoktur' gerekçesiyle bize katkıda bulunmadıklarını dikkate alarak, 98 yılı içerisinde bizim dışımızdaki hangi ekiplere para katkısı yaptıklarını araştırarak bir rapor hazırlamıştır. Bu raporu ilgili tüm makamlara yazılı olarak sunmuş bulunmaktayız.

Ayrıca "Para yoktur" gerekçesiyle bize katkıda bulunmayan bu makamlar, bizden sonra başvuruda

bulunan Alayköy Kültür Sanat Demeği, Gençlik Dairesi, Folk-Der gibi ekiplere her ne halse kaynak bularak, büyük oranda Devlet katkısı yapmışlardır.

Ekteki rapordan da görüleceği gibi, pek çok derneğe yüz binlerce US Doları katkıda bulunan, Devleti yöneten bu yetkililer, tam anlamıyla haksız bir uygulama sergilemektedirler. Kendilerine yakın bulmadıkları, icazet altına girmeyen ve oy potansiyeli olarak görmedikleri derneğimize katkıda bulunmayarak, bizi bir anlamda cezalandırmayı hedeflemektedirler. Bunun başka bir izahı olamaz.

Geçmişte de, Has-Der'e şimdilerde söylemekten utandıkları suçlamalar ve baskılar uygulayan yine aynı kesimlerdi. Ancak derneğimiz hala daha çizgisinden hiç ödün vermeden çalışmalarını aynı disiplin ve ciddiyet içinde sürdürmektedir. Devleti yönetenler şunu bilmelidir ki, Has-Der böyle küçük ve çirkin oyunlarla yıkılacak bir dernek değildir. Yüzlerce üyemiz ve aileleri adına bu haksız ve ucuz uygulamaları kamuoyu önünde şiddetle kınıyoruz.

Ekteki listede maddi destek verilen ekiplere devam

28 Halkbilimi

eden elemanlarla derneğimize devam eden ve bu devlet desteğinden yararlandırılmayan elemanlar arasında acaba ne fark vardır? Tüm elemanlar da amatörce bu çalışmalara katılmaktadır. Derneğimiz elemanları ülkelerini temsil etmek için yol paralarını kendileri karşılamaktadır. Yurtdışına gitmek için kendi yıllık izinlerini kullanmak zorundadırlar.

Oysa ekte görülen ekiplere devam eden elemanlar ve yöneticileri yol paralarını devlet bütçesinden, izinlerini görevli ve ödeneği izin şeklinde bu yetmezmiş gibi yurtdışında geçirdikleri her gün için de yolluk, harcırah vb. almaktadırlar.

Şimdi sormak istiyoruz bu ülkenin gençleri ve insanları arasında böylesine haksız ve çifte standart uygulayan bir ayırım yapmak kime ne kazandırmaktadır?

Bu uygulamalar nedeniyle Devlete duyulan güven her geçen gün biraz daha azalırken, ilgililer bunun nedenlerini neden kendi uygulamalarında aramıyorlar?

Derneğimiz bu konudaki rahatsızlığını vurgulamak için bir İMZA KAMPANYASI başlatmıştır. Bu haksız uygulamaları kınamak ve ilgilileri daha adil davranmaya davet etmek için tüm üyelerimizin ve ailelerinin katkılarıyla yürüteceğimiz bu imza kampanyası sonucunda toplanan imzaları yine ilgili makamların tümüne sunarak bu konudaki hassasiyetimizi ortaya koyacağız.

Konuyu kamuoyunun dikkatine getiriyor ve söz konusu makamların bu tür haksız uygulamalar ile bizi, elemanlarımızı ve ailelerimizi yıldıramayacaklarını bilmelerini isteriz.

YETKİLİLERE GÖNDERİLEN RAPOR

Derneğimiz, Danimarka'da düzenlenen Uluslararası Triangle Folklore Festivali'ne katılabilmesi için Cumhurbaşkanlığı, Milli Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Bakanlığı, Devlet Bakanlığı- Başbakan Yardımcılığı, Tanıtma Dairesi ve TC Büyükelçiliği makamlarına yazılı

başvuruda bulunarak, olanaklar çerçevesinde maddi katkı talep etmiştir. Bu başvurularımıza bir tek Tanıtma Dairesi Müdürlüğü olumlu yanıt vererek derneğimize sadece ve sadece 240 milyon TL gibi sadece iki elemanımızın yol parasını ödeyebileceğimiz kadar bir yardımda bulunma sözü vermiştir.

Diğer tüm başvurularımıza ise maalesef olumsuz yanıtlar almış bulunuyoruz. Gerekçe ise "para yok" şeklinde olmuştur.

Derneğimiz bu durum üzerine, 1998 yılında tıpkı bizim yaptığımız gibi KKTC'nin yurtdışında tanıtımını üstlenen diğer halkdamları ekiplerine yapılan katkı ve yardımları, olanakları ölçüsünde araştırarak ekteki sonuçları elde etmiştir.

Bu sonuçlardan da görüleceği üzere, devletimiz KKTC vatandaşı gençlerimize kesinlikle eşit davranmamakta, bu yüzden de gençlerimiz arasında ve toplumumuzda her geçen gün saygınlığını biraz daha yitirmektedir.

Dernek yöneticileri olarak bizler, üyelerimize bu eşitsiz ve ilkesiz uygulamaları izah edebilecek durumda değiliz. Has-Der yıllardır istikrarlı ve ciddi çalışmalarıyla toplumda saygın bir yere sahiptir. Derneğimize devam eden tüm üyelerimiz de KKTC vatandaşı olup, gerek kendileri ve gerekse aileleri devlete vergilerini eksiksiz ödemektedirler.

Hal böyleyken ekteki listede yer alan diğer ekiplere devam eden ve devletten aldıkları katkılarla aynı görev ve amaçlar için birçok kez yurtdışına giden kişilerle, derneğimize devam eden kişiler arasında neden ayırım yapıldığını anlayabilmiş değiliz.

Ekteki listede yer alan ve defalarca yurtdışına giden ekiplerin pek çoğuna, devletimiz yol paraları yanında milyonlarca lira da harcırah ve yolluklar ödemektedir. Oysa ki derneğimiz sadece yol parası için katkı talebinde bulunmuştur.

Ayrıca yine bu ekiplerde yer alan tüm kamu çalışanı

elemanlar görevli izinli olarak kabul edilirken demegimiz üyeleri kendi izinlerini kullanmak zorunda kalmaktadırlar.

Yaptığımız araştırmada bizim saptayabildiğimiz kadariyle 98 yılında halkdansları ekiplerine 200 Bin US Doları üzerinde para katkısı yapılmıştır. Bu meblağ dışında da çeşitli yollardan devlet bütçesinden daha fazla ödeme yapıldığını biliyoruz. Ancak bunların ne kadar olduğunu saptayamadık.

Ekteki ekiplerin yararlandıkları kaynaklar Dış Temas Giderleri, TC-KKTC Kültür Sanat İşbirliği Projesi, Turizm Geliştirme ve Tanıtma Fonu. Tanıtma ve Teknik İşbirliği Projesi olmuştur.

Bu ekipler için Resmi Gazete'de yayınlanan kararlara göre Devlet kasasından 50 milyar TL'nin üzerinde para çıkmıştır. Gerekliği takdirde her ekibe yapılan katkılar da açıklayabiliriz.

Bu eşitsiz uygulama ve haksız yaklaşımı şiddetle kınadığımızı, devletimizin tüm vatandaşlarına eşit davranmasını beklediğimizi ve ilgilileri göreve çağırıldığımızı; derneğimize üye gençler ile aşağıdaki tabloda yer alan ekiplere devam eden gençler arasında neden ayırım yapıldığının da araştırılmasını istediğimizi, bilgilerinize arzederiz.

Bakanlar Kurulu kararları ile 98 yılında yurtdışına gönderilen ekipler şunlardır:

Devlet Halkdansları Topluluğu.....İğdır 4.	
Uluslararası Nevruz Şenlikleri	
Devlet Halkdansları Topluluğu.....Türkmenistan	
Devlet Halkdansları Topluluğu.....İstanbul Kültür	
Günleri	
Devlet Halkdansları Topluluğu.....Bursa,	
Halkdansları Festivali	
Devlet Halkdansları Topluluğu.....İstanbul Lisesi	
Festivali	
Devlet Halk Dansları Topluluğu.....İngiltere M.	

Kemal Derneği Resepsiyonu

Devlet Halk Halkdansları Topluluğu.....İstanbul	
Kartal Festivali	
Gençlik Dairesi Halkdansları Topluluğu.....Ankara.	
Halkdansları Festivali	
Gençlik Dairesi Halkdansları Topluluğu.....Tarsus,	
Halkoyunları Festivali	
Gençlik Dairesi Halkdansları Topluluğu.....Amerika.	
Halkdansları Festivali	
Gençlik Dairesi Halkdansları Topluluğu.....İzmir, Ege	
Kurtuluş Şenlikleri	
Folk-Der Halkdansları Ekibi.....Antalya	
KKTC Kültür Haftası	
Folk-Der Halkdansları Ekibi.....Yalova	
festivali	
Folk-Der Halkdansları Ekibi.....Bodrum,	
KKTC Kültür Haftası	
Geçitkale Belediyesi.....Yalova, Türk	
Boyları Şöleni	
Değirmenlik Belediyesi.....Polonya.	
Halkdansları Festivali	
Gelibolu İlkokulu Halkdansları Ekibi.....Aydn,	
Halkdansları Yarışması	
Bekirpaşa Lisesi Halkdansları Ekibi.....Denizli,	
Halkdansları Yarışması	
T.M.K. Halkoyunları Ekibi.....Uşak,	
Halkoyunları Yarışması	
Eğitim Bakanlığı Çocuk Ekibi.....Ankara, 23	
Nisan Çocuk Şenliği	
Öğretmen Koleji Halkoyunları Ekibi.....Bodrum,	
Halkoyunları Finali	
Öğretmen Koleji Halkoyunları Ekibi.....İtalya	
Halkdansları Festivali	
Polis Halkdansları Ekibi.....Polonya,	
Halkdansları Festivali	
Serdarlı Belediyesi halk dansları Ekibi.....Almanya	
Serdarlı Belediyesi halk dansları Ekibi.....Adıyaman	
Girne Belediyesi Halkdansları Ekibi.....İzmir	
Gönyeli Belediyesi Halkdansları	
Ekibi.....Sultanahmet festivali	
İskele Belediyesi Halkdansları Ekibi.....Samsun	
Fuarı	
Lapta Yavuzlar Lisesi Halkdansları Ekibi.....Çorum	
Polatpaşa İlkokulu Halkdansları Ekibi.....Tavşancıl	

HAS-DER GERÇEKLERİ AÇIKLADI:

AĞZI OLAN KONUŞUYOR

4 Kasım Çarşamba günü Avrupa Gazetesinde, AKSD YK Başkanı K. Özçakır, toplumda daha iyi tanınmak amacıyla olacak, yakışıklı fotoğrafı ile süslenmiş ve seviyesiz bir üslupla kaleme alınmış bir yazı yazarak, Has-Der'i kamuoyuna gerçekleri açıklamaya davet etti.

Yazıyı okuyan herkes, Özçakır'ın Has-Der'den hangi gerçekleri açıklamasını istediğini pek anlayamadı. Doğrusu biz de, yazısında bir taraftan batıp diğer taraftan çıkan ve sapla samanı birbirine karıştıran bu değerli dostumuza yanıt verip vermemekte epeyce tereddüt ettik. Ancak "ağzı olanın konuştuğu" hem de büyük büyük laflarla konuşmayı alışkanlık haline getirerek konuştuğu toplumumuzda, her görüşe saygı duyduğumuzdan, pek merak edilen gerçekleri açıklamayı uygun gördük. Öncelikle bugün Has-Der'in karşı çıktığı konuyu dostumuz yeterince anlayamadı veya anlamak istemedi. Biz diyoruz ki, bu toplumda çifte standart uygulanmasın, Devlet olanakları eşit ve adil dağıtılsın. Bu yapılmadığı takdirde kimsenin Devlete saygı duymasını beklemeyelim. Hele bu uygulamalar çocuklarımızı ve gençlerimizi ilgilendiriyorsa, bu konuda çok ama çok daha dikkatli davranmak zorunluluğu vardır.

İşte Has-Der'in belgelerle de kanıtlandığı ve karşı çıktığı, Sayın KKTC Cumhurbaşkanı tarafından da teyit edilen konunun özü bu. Devleti yöneten yetkililer kendilerini savunma görevini Sayın Özçakır gibi acemi bir avukata havale etmiş olacaklar ki, bu değerli dostumuz, her yanlış uygulamayı eleştirerek düzeltilmesini talep eden Has-Der'e saldırıyı kendine görev biliyor. Ancak kamuoyunun bilmediği bir gerçek var. Başkanlığını yaptığı dernekte çalıştırıcı olan bir arkadaşımız, bir süre önce, kendisiyle anlaşamayarak Devlet Halk Dansları Topluluğu'na (DHDT) çalıştırıcı olarak gitmişti. Bu arada dernekteki gidişattan memnun olmayan bazı elemanlar da, çalıştırıcılarıyla birlikte DHDT'na gitmişti. Bu olay üzerine Has-Der'e gelerek ilgili makamları protesto etmek için destek isteyen de yine sevgili dostumuzdu. Şimdiki uygulamalarından çok memnun olduğu

Kani KANOL

Devlet, sanki başka bir Devletmiş gibi. Değerli dostumuz yazısında tam anlatamadı ya da, Has-Der'i DP-CTP hükümetleri döneminde menfaat sağlamakta suçlamaya çalışıyor. Bunun için adeta çırpınıyor ve çırpındıkça da içinde yaşamak zorunda olduğu çamura daha çok batıyor.

Has-Der 1980 yılından beridir gelmiş geçmiş tüm hükümetlere ve Cumhurbaşkanlığı'na proje hazırlayıp sunarak işbirliği öneren bir dernektir. Bu projelerden birini, 1986 yılında UBP-TKP koalisyonunda ülkemizde ilk kez uluslararası bir festivali Devletle işbirliği yaparak gerçekleştirmiştir. Ertesi yıl TKP hükümetten ayrıldıktan sonra da, aynı projeyi hayata geçirmek için fizibilite raporu hazırlayarak ilgili bakanlığa yapılan başvuru ise yine "para yok" gerekçesiyle reddedilmişti. Sevgili Özçakır o sözünü ettiği dernek arşivine sadece işine gelen yazıları koyuyor herhalde ki, bu konuyla ilgili bir şey bulamadı. Bunun yanında Has-Der'in uluslararası sempozyum yapmak için defalarca hazırlayıp sunduğu projelere de yine, çeşitli vesilelerle yetkililer tarafından söz verilmiş olmasına karşın daha sonra hep, "para yoktur" gerekçesiyle olumsuz yanıtlar verilmiştir. Ve işte Sayın Özçakır'ın çırpınıp durduğu DP-CTP dönemindeki uluslararası çocuk festivaliyle ilgili gerçekler:

Has-Der bütçesine bir kuruş dahi girmeden, tüm elemanlarının büyük bir özveri ve emek vererek ve Kültür Bakanlığı ile işbirliği yaparak gerçekleştirdiği çocuk festivali iki yıl üstüste hayata geçirilmiştir. Bu proje de yine Has-Der tarafından ilgili bakanlığa sunulmuştu. Bu etkinlik nedeniyle ne, gece-gündüz demeden çalışan elemanlarımız, ne de derneğimiz, Devlet'ten bir kuruş dahi talep etmemiştir. Peki sonra ne olmuştur? UBP-DP döneminde, 3.ünü yapmak için sözlü başvuruların yanında 11.11.1996 tarihinde Sayın Günay Caymaz'a ve 21.2.1997 tarihinde Sayın Ata Samioğlu'na

yaptığımız yazılı başvurulara yanıt dahi verilmemiştir. Peki sonra ne olmuştur? Davet bekleyen ekiplere karşı rezil olarak o yıl festival iptal edilmiştir. Bir sonraki yıl yine sözlü olarak yaptığımız başvurulara yeşil ışık yakan ilgili Bakan'a 22.12.1997 tarihinde yazılı başvuruda bulunduğumuzda, her zamanki gibi olumsuz yanıt aldık. Gerekece yine "para yok". Devletin ciddiyetine bakınız ki, ilgili Bakanlık, söz konusu festivali farklı bir tarihe çekerek ve bizi dışlayarak gerçekleştirmeyi tercih etmiştir. Acaba bu anlatıklarımızdan Sayın Özçakır birşeyler anlayabildi mi? Has-Der kendisinin ifade ettiği gibi, ucuz politik çıkarlarla değil, her dönemde ciddi projelerle iş yapmakla ilgilenmektedir.

Gelelim Dijon konusuna. Folklor konusunda yayınlanmış hiçbir araştırmasına veya bilimsel yorumuna tanık olmadığımız ve doğal olarak da folklorumuzun yakın geçmişi ile ilgili birikimden yoksun dostumuzun, Dijon konusunda da ahamk kesmesi pek doğaldır. Halkbilimi dergisinde çok değerli folklor uzmanı hocamız Şerif Baykurt, dünyada "folklor olimpiyatları" olarak bilinen bu festivale ilk davetin nasıl ve hangi koşullarda Has-Der için çıkartıldığını, ancak dönemin yetkilileri tarafından nasıl Devlet Ekibine çevrildiğini uzun uzun anlatmaktadır. Böylece KKTC ilk kez Devlet Ekibi ile bu festivale katılmıştır. Daha sonraki yıllarda da doymak bilmeyen Devlet Ekipleri, müdürü ile müsteşarı ile Dijon'a taşınmıştır. Bu festivale KKTC ekiplerinin her yıl katılmasının gerekliliği TC Dışişleri tarafından da sürekli olarak vurgulandığı için, üst üste devlet ekibi ve sonra da Mağusa Belediyesi ekibi Bakanlar Kurulu kararıyla bu festivale gönderilmiştir. Bu arada kişisel ilişkilerini kullanarak, Dijon'a en nihayet davet çıkartabilen Has-Der de tıpkı diğer ekipler gibi Bakanlar Kurulu kararıyla bu festivale katılmıştır. Avrupa Gazetesi'ne verilen Demeğimizin basın açıklamasında, Has-Der için çıkan işte bu Bakanlar Kurulu kararları arasındaki haksız, eşitsiz ve adaletsiz uygulama eleştirilmektedir. Çıkan yazının tümünü okuyan bir kişi, eğer değerli dostumuz gibi içi kışkancılık ve nefretle dolu değilse, bunu kolayca anlayabilmistir. Kamuoyuna açıklamamızı istediği gerçek bu ise, işte açıklıyoruz:

Aynı festival için çıkartılmış iki Bakanlar Kurulu kararını karşılaştıralım. Has-Der için çıkartılan A-1028-95 numaralı, beş yıl sonra giden Devlet ekibi için çıkartılan A-751-96 numaralı kararlara bir bakalım. Has-Der'e 36 kişilik Ercan-İstanbul-Ercan uçak bileti, Devlet Ekibine 39 kişilik Ercan-İstanbul-Paris-İstanbul-Ercan uçak bileti. Devlet Ekibine, 33 elemanın her birine 15 sterlin günde

harcırah, Has-Der ekibine (sanki bunlar da bu ülkenin çocukları değilmiş gibi) harcırah yok. Devlet Ekibine, kamu görevlilerinin festival tarihlerinde izinli sayılmaları, Has-Der ekibine, izin yok (herkes kendi izninden kullansın). Devlet ekibine, kafilé başkanı, teknik yönetmen, eğitmen ve müzisyenlere dış görev yolluğu ve avans olarak 500 sterlin, Has-Der ekibine İstanbul-Paris biletine katkı olarak 400 milyon TL (bizim ödediğimiz ise bir milyar elli üç milyon TL) işte gerçekler. Özçakır bu haksız, eşitsiz ve adaletsiz uygulamayı izah edebilir mi?

Son günlerde Has-Der'i isyan ettirerek harekete geçiren, Özçakır'ı ise, Has-Der'in kamuoyundan aldığı büyük destekten dolayı ürktün uygulamaya bir bakacak olursak, şu gerçekle karşılaşırız:

Devlet yetkilileri, sadece 1998 yılında 29 ekibi yurt dışına gönderirken, Has-Der'in başvurusuna "para bitti" gerekçesiyle olumsuz yanıt vermişlerdir. Resmi olarak, 184/98 sayılı yazı ile Ağustos ayında Cumhurbaşkanı ve K.20017 sayılı yazı ile Temmuz ayında Kültür Bakanlığı, Has-Der'in istemine olumsuz yanıt vermiştir. Ancak çok kısa bir süre sonra Devlet yetkilileri, E 1903/98 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Sayın Özçakır'ın Başkanı olduğu demege bir milyar TL maddi katkı sağlamıştır. Olay çok açık ortadadır. Has-Der'in yaptığı açıklamalarla bu olayı anlatan 3000 kişi, açılan imza kampanyasında ismini yazarak destek verirken Özçakır olayı sapıtırarak demagoji yapıyor ve kamuoyunun dikkatini başka konulara çekmeye çalışıyor. Daha önce de yazdığımız gibi, boşuna yırımpı duruyor aslında.

Anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurna az.

Devletin böyle davranmaya hakkı yoktur. Bu davranış adil değildir, dürist değildir.

Devlet yetkililerini hatalı kararlarında uyarmak ve kinamak bizim görevimizdir. Bunu, hangi parti iktidarda olursa olsun Has-Der yapmıştır ve yapmaya devam edecektir. Özçakır gibileri muhatap almak aslında hatalı olmakla beraber, demokrasiye inancımız gereği bunu yapıyoruz. Yoksa her fırsatta Has-Der'le tartışmaya girerek, kendini topluma tanıtmaya çalışmak pişkinliğini gösteren Özçakır gibi fırsatçılara en güzel yanıtı, yaklaşık üç bin imza vererek demeğimize sahip çıkan halkımız vermiştir.

Kemal Özçakır Kime ve Niçin Yaranmaya Çalışıyor?

Halk Sanatları Derneği'nin 15 yıllık üyesiyim. 3 Kasım 1998 tarihinde Kanal T ekranlarında Sn. Yaşar Ersoy'un yönettiği "Merhaba Yaşamı" adlı programı izledim. Programın başlarında gayet seviyeli giden ve toplumumuzun genelde kültür, özelden folklor (Halkbilimi) alanındaki yaralarına neşter vurulup bazı gerçeklerin ortaya çıkmasına yardımcı olunurken, aniden telefonla programa katılan A.K.S.D başkanı Sn. Kemal Özçakır anlatılmak istenelerin tam tersine yıllarını Halk Danslarına vermiş değerli konuşmacılara özellikle de Derneğimiz Başkanı Sn.Kani Kanol'a çamur atmaya başlamıştır. Aynı karalamalarına 4 Kasım tarihli Avrupa gazetesinde de devam etmiştir. Burada önce Özçakır'ın bu alanda kaç yıllık deneyimi ve çalışması olduğunu açıklamasını daha sonra da programa neden çağrılmadığını düşüncesini tavsiye ederim.

Diğer merak ettiğim bir konuda, AKSD'nde Kemal Özçakır'dan başka birisinin olup olmadığıdır. Çünkü bildiğim kadarıyla AKSD'de her yıl genel kurul yapıp Yönetim Kurulu ve diğer organların seçim, yapılmaktadır. Yoksa bu seçimler göstermelik olarak mı yapılır? Özçakır verdiği demeclere olumlu tepkiler aldığında kendi görüşleriyim gibi davranıyor, olumsuzlarında ise "Yönetim Kurulu'nun kararıdır" gibi olaydan sıyrılmaya politikası yapıyor. AKSD'de Yönetim Kurulu'nun katılımıyla alınması gereken kararlar sanırım Özçakır'ın iki dudağı arasında çıkarak kamuoyuna yansıyor. Bu da gösteriyor ki demekte bir diktatörlük vardır.

Derneğinin ülkemizin en köklü kuruluşlarından biri olduğunu iddia eden Özçakır, niye her defasında kendi Halk Dansları eğitimci ile kavgaya ederek bu kişilerin dernekten ayrılmasına neden oluyor? Tabii ki bu eğitimciler de ayrılrken yanlarında onlara yetmiş oyuncuyu beraberinde götürüyor. Alayköy halkı bunları yetmiş oyuncuyu beraberinde götürüyor. Alayköy halkı bunları görmüyor mu? Alayköy'lü gençler benim öğrencilik yıllarımdan beri yüksek oranda Üniversite'ye giden ve başarılı olan kişilerdir. AKSD ne zaman bu gençler tarafından yönetilecektir?

Alayköy gibi yerleşim yerlerinde kültür sanatla uğraşan derneklerin faaliyet göstermesi biz Has-Der'iler tarafından takdirle karşılanan bir olaydır. Bu alanda ilk olan Has-Der'in en büyük ülkelerinden birisi de Kıbrıs Türk halk danslarını araştırıp halkımıza sunmasıdır. (Bugüne kadar derlenen halk danslarının % 80'i tarafımızdan derlenmiştir ve halka sunulmuştur. Susta oyununu ilk sahnelemeye başladığımızda

Tarık G. EMİROĞLU

Devlet yetkilileri tarafından Rumculuk damgası yemiştik. Bugün geldiğimiz noktada ise Devlet ekipleri dahil tüm ekipler bu oyunu oynamaktadırlar.)

Aslında Özçakır'ın çıkışlarında en çok rahatsız olduğum konu her defasında derneğimizi siyasal platformlara çekerek bir partinin güdümündeymiş gibi göstermesidir. Yukarıda da belirttiğim gibi 15 yıllık Halk Sanatları Derneği üyesiyim ve hiçbir gün derneğimizde siyasi bir konu veya siyasal bir parti hakkında olumlu veya olumsuz bir düşünce gündeme getirilmemiştir. Sn. Özçakır'ın bu konuda bir delili varsa, ortaya koysun. Bizim eleştirdiğimiz sadece devletin kültür konularındaki duyarsızlığıdır. Özçakır hükümet ve devlet kavramlarını karıştırarak bizleri de kendisi gibi siyasal bir partiye yamamaya çalışıyor. Özçakır'ın önce sözlüğe bakarak devlet ve hükümet kelimelerinin ne anlama geldiğini öğrenmesini öneriyorum.

1995 yılında Dijon'a giderken 11,000 \$ aldığımızı iddia eden Özçakır bu konuyu da sapıtırıyor. Çünkü bizim elimizdeki konuyla ilgili Bakanlar Kurulu kararında Has-Der'e 11,000 \$ ödeme yapılması konusunda herhangi bir maddeye rastlayamadık. Sn. Özçakır devlet arşivlerine girmeyi bu kadar kolay başarabiliyorsa, derneğimizin 80'li yıllardan itibaren her yıl yıllık programlarını yetkililere verdiğini de biliyor olması gerekir. Her hükümete de (UBP, UBP - TKP, DP - CTP, UBP - DP) yapacağımız Uluslararası etkinliklerin fizibilite raporlarını da verdiğimiz bilmesi gerekmektedir. Bu gerçekler işine gelmediği için mi bunlardan bahsetmiyor? Daha kısa bir süre önce Alayköy'ü ziyaret eden bir partinin yetkilileri ile birlikte çekilmiş resmini gazetede hep birlikte gördük. O konumdaki birisinin tüm siyasi partilere eşit uzaklıkta olması gerekmiyor mu?

Son olarak şunu belirtmek isterim ki, 21 yıllık bir geçmişe sahip olan başta Halk Dansları ve Halkbilimi konularında ülkemizde devrim niteliğinde bir sürü İLK'e imza atan, 15 kez Halkbilimi Sempozyumu, 12 kez Masal ve Çocuk Şöleni düzenleyen Has-Der'in bir ferdî olmaktan gurur duyar, tüm siyasal parti ve kurumlara eşit uzaklıkta olduğumuzu ve kimseye karşı bir diyet borcumuzun olmadığını bir kez daha yineler saygılar sunarım.

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ VE HALKBİLİMİ

Engin ANIL

Zaman zaman yazmak için seçtiğim konunun bazı okuyucularım tarafından fazla bilimsel olduğu, konulara felsefi yaklaştığım gibi eleştiriler almaktayım. Sayın okuyucularım bir an için bu konuda haklı olabilirler mi diye düşünmedim değil. Fakat derinlemesine düşününce, onların eleştirilerinde fazla haklı olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Eğer eylemlerimizi belirli bir düşünce ve sistematik içerisinde koyamazsak, onları belirli bir düşünce yapısı içerisinde açıklayamazsak halkbilimciliğimiz bir derlemecilikten öteye gidemez. Bunun yanında, insan eğer uğraş verdiği konuda bir fark üretemeyecekse o alanda uğraş vermesi, “abesle iştigal etmektir.”

Bir ülkede düşünce özgürlüğünün var olup olmadığından bahsederken, ille de o ülkenin faşist bir idare altında yönetilmesi gerekmektedir? Yani o ülkede düşünce özgürlüğünün olmadığı söylemek için kitapların, okumanın, yazmanın, eylem yapmanın belirli yasalarla yasaklanması mı gerekmektedir? Yoksa günümüzde olduğu gibi belirli düşünce tarzları çeşitli yollarla empoze edilerek yine aynı amaca hizmet sağlanabilir mi?

Düşünce özgürlüğünün, “hiçbir sınırlamaya ve kısıtlamaya bağlı olmaksızın düşünme durumu” olarak açıklanması hiç bir şey ifade etmemektedir. Böyle bir tanıımı şöyle tamamlayabiliriz. İlk önce insan, bilginin ve sanatın kaynağına ulaşabilme özgürlüğüne sahip olmalıdır. Okuyup bilgi edinen insan, inanışlarından ötürü herhangi bir şekilde kınanılmamalı, tedirgin edilmemelidir. Bunun neticesinde insan, inanış ve düşüncelerini gerek yazılı, gerekse de, çeşitli araçlarla, açıklama özgürlüğüne sahip olmalıdır. Yani kişi görüş ve düşüncelerini gerek sanatın çeşitli dallarını kullanarak, gerekse de çeşitli protestolarla ve eylemlerle açıklama ve yayma özgürlüğüne sahip olmalıdır.

Toplumları ileriye götüren, çağdaşlaştıran, bilim ve sanat adamlarının doğruyu ve gerçeği arama yolunda verdikleri uğraş olmuştur. Onların hiçbir dogmaya ve yaptırma, koşullandırılmaya ve yönlendirmeye kulak asmadan verdikleri mücadele çağdaş uygarlık seviyesini meydana getirmiştir.

Düşünce ve anlatım özgürlüğünün olduğu yerlerde, toplumlar ilerlemektedir.

Bunların ortadan kalkmasıyla, sadece bilim ve sanat değil,

aynı zamanda toptum da gerici ve bağınaz bir yölda ilerleyecektir. Bunun sonunda ise her geçen gün, yozlaşan, çürüyen suistimalin hakim olduğu bir düzen karşımıza çıkacaktır. Dünya coğrafyasına baktığımızda böylesi ilişkilerin hakim olduğu devletlerin, düşünce ve anlatım özgürlüğünün ortadan kaldırdığı veya çeşitli yöntemlerle yönlendirildiği veya sınırlandırıldığı, devletler olduğu ortaya çıkacaktır.

Ülkemizde sivil toplum örgütleri aracılığıyla bilim sanat alanında özgür düşünce ortamları yaratılırken, iktidardaki sakat ve milli “davacı” düşünce yapısı, çeşitli telkin ve yönlendirmelerle toplumumuzda sağlıksız gelişme ortamları yaratmaya çalışmaktadır. Egemeler bunda araç olarak güdümlü televizyon programlarının yanında, talimatla yönetilen ve yönlendirilen, böylelikle de bilimselliği tartışılabilen toplantılar veya etkinlikler de organize edebilirler. Bu anlamda bir sivil toplum örgütü olarak Bas-Der’in organize ettiği, mütevazı Halkbilimi Sempozyumlarının veya diğer kültür sanat örgütlerinin etkinlikleri toplumumuz için büyük bir kazançtır. Bu anlamda böylesi etkinliklere gerek katılımcı olarak, gerekse de izleyip olumlu veya olumsuz eleştirileriyle katkıda bulunacak herkes bu toplumsal gelişmeye yardımcı oluyor demektir.

Kuzey Kıbrıs’ta devlet örgütlü kültür ve sanat birimlerinin gelişmemesinin en önemli nedenlerinden biri talimat ve yönlendirmelerle işin koterılmaya çalışılmasındandır. İşte Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı Kültür Dairesi. Ona bağlı olan Devlet Tiyatroları ve Folklor Araştırma Merkezinin durumu. Buralarda etkinlikler daima talimatla yönlendirilmiş, düşüncecek ve üretecek herkes ortadan kaldırılmıştır. Devlet Tiyatroları’nın oynayacağı oyunların müsteşarlar tarafından seçildiği dönemler hala daha belleklerimizdedir. Kültür Dairesi ve Folklor araştırma merkezinde ise “Anadolu ile var olan kan ve kültür bağımızın isbat edileceği etkinlikler düzenlenmelidir” talimatı her zaman için geçerliliğini sürdürmektedir. Bu kurumlarda çatışan özgür düşünceye sahip birkaç iyi niyetli kişi çerçevesinde elde edilecek başarılar geçici olacaktır. Çünkü onların başları “yılan fazla büyümenden” misali ezilecektir.

Halkbilimi Üzerine Bir Not

Tüm toplumun, özellikle de duyarlı olan kişilerin problemi olan halk kültürümüzün durumunu bilimsel bir yaklaşımla irdelemek için bulunuyoruz. Bu alanda çalışan sosyal bilimlerin bütün dalları toplumsal yaşamı desteklemek, sosyo-kültürel ortam içerisindeki yaşamı düzenlemek ve toplumsal barışı sağlamak amacıyla uğraş vermektedirler. Ancak sanayileşme sürecini tamamlamamış toplumlar, ekonomik olarak doyuma ulaşmamış olmanın "KÜLTÜREL KONULARA OLAN REHAVETİ" içerisinde kalırlar. Oysa düşünemeyiz ya da düşündürülmezler ki halk kültürünü araştırmak demek halkı ve toplumsal yapıyı daha iyi tanımak demektir, halin bilinçlenmesi ve hareketlenmesi için halkın daha iyi tanınması gerekmektedir; toplumsal refahın sağlanması için gereken şartların oluşturulması ve bu rahatlıktan dolayı toplumun ileriye ve güzele doğru çabalamasının sağlanması için halkın ve toplumsal yapının çok iyi bilinmesi gerekmektedir.

Ben bu nokta da ilk duyduğum zaman beni de şaşırtan, ancak derinliğini düşündükçe hayran bırakan bir örnekten bahsetmek istiyorum.

Bu Ruth Benedict adında bir antropologun yazmış olduğu KRİZANTEM VE KILIÇ isimli eserinde anlatılan gerçek bir olaydır. İkinci dünya savaşı yıllarında Amerika ve Japonya karşı cephelelerde savaşmaktaydılar. Amerika Japonya'yı yenilemek ve savaştan galip ayrılabilmek için Ruth Benedict'i Japonya'ya göndermiş ve burada japon halk kültürünün ve yaşantısının antropolojik araştırmasını yaptırmıştır. Burada Japonya'nın sosyo-psikolojik olarak iradesini ölçmek ve gerek savaş taktiklerinde gerekse de antlaşmalarda bundan yararlanılmaktadır.

Bütün Sosyal Bilimlerde olduğu gibi Halk Bilimi de aynı noktadan hareketle çalışmalarını sürdürür.

İnsan içinde yaşadığı doğal ve sosyal çevrenin bir ürünüdür. Bu nedenle yaşadığı çevrenin özelliklerini en iyi şekilde yansıtır. Bu yaşantı sonucundadır ki güzel, iyi, yanlış, kötü vb. gibi değer yargıları ortaya çıkar.

ÖRNEĞİN Bu gün Türk Toplumunun ne kadar misafir

Çiğdem (Dürüst) FALAY

perver olduğundan bahsederiz. Misafirini en iyi şekilde ağırlamak için her türlü girişimde bulunabileceğinden bahseder dururuz. Çok çarpıcı bir örnektir: Eskimolar, evlerinde ağırladıkları misafirlerine yaptıkları tüm ikramların yanı sıra, karılarını da hediye ederler. Eğer misafir Eskimo, kadın ile yatmayı kabul etmezse bunu kendilerine hakaret olarak kabul ederler... NE KADAR AYIP!, ya da OLURMU CANIM ÖYLE ŞEY? Diye mırıldandığınızı duyar gibi oluyorum. Ama Eskimo da bizimkini dinleseydi aynı şekilde karşılardı.

İnsanlar kendi geçmişlerine ait değerleri korumaya çalışırken, diğer yandan da çağın getirilerine ayak uydurma çabası ve kültürel hareketliliği içerisindeyler. Böylece insan, günün şartlarına göre ayarlayıp değiştirebilen toplumla bütünleşen ve çağa ayak uydurabilen bir canlı olmak durumundadır.

Ülkemizde FOLKLOR kelimesi özellikle son yıllarda sık sık doğru ya da yanlış olarak kullanılmaktadır. Bizim ülkemizde, özellikle HALK OYUNLARI anlamında kullanılan Folklor kelimesinin gerçek anlamının bilinmesi, bu yanlış ifadelendirmeyi ortadan kaldıracaktır. Demek istediğim şudur ki bu bilim dalının adı folk ve lore olarak iki bölümden oluşmaktadır. Folk - halk demektir; lore de - bilgi demektir. Dolayısıyla bizler bunu halk danslarını ifade etmek üzere kullanacak olursak, istemeden halk danslarına halk bilgisi demiş olacağız.

Bu noktada ACABA HALK BİLİMİ NEDİR? ACABA HALK BİLİMİ HALK KÜLTÜRÜNÜN GELENEKSEL KISMI NEDİR? ANONİM OLAN, HALKIN OLAN VERİLER MİDİR?, YOKSA HALKIN YAPMIŞ VE SÖYLEMİŞ OLDUĞU HER ŞEY MİDİR?

Gibi sorular akla takılmaktadır.

Elbette ki yukarıda vermiş olduğumuz tanımların hiçbirine yanlış diyemeyiz, o kadar ki artık folklor gibi çok bilime kavsak noktası olan bir bilim dalı olmuştur. İşte artık, sanırım Halk Bilimi ya da

Bildiri...Bildiri...Bildiri...Bildiri...Bildiri...Bildiri...Bildiri...Bildiri...

Halk Dansları Üzerine Bir Not

Konumuz Halk Kültür ürünlerinden biri olan Halk Dansları olduğuna göre, doğal olarak Halk Kültürlerinin, biçimin içeriğinin ve özelliklerinin bilinmesi gerektiğine inanıyorum. Bu yüzden önce kısaca Halk Kültürüne değinmek istiyorum.

İnsanların içgüdüsel ihtiyaçları sonucu ortaya çıkan davranış biçimleri, biyolojik yapılarının gereğidir. Biyolojik ve psikolojik yapı ise, sosyalleşme ve toplumsallaşma sürecinin temel faktörlerini oluşturur.

Bir ülke veya belirli bir toplumun yaşamının bütünü kapsayan ve temelde o toplumu oluşturan insanların; ortak davranış kalıpları (yaşam biçimi, tavır, çevresini ve dünyayı algılayış biçimi...) ve kültürel değerleri, söz konusu halk kültürünü oluşturur.

Halk kültürleri; toplumların yaşamlarını sürdürdükleri, fiziki, coğrafi ve biyolojik çevrelerinden etkilenmesi sonucu meydana gelen halk kültürleri ise sürekli değişerek gelişir. Halk kültürlerindeki bu doğal değişim;

İnsanların biyolojik, psikolojik ve toplumsal ihtiyaçlarının fiziki, coğrafi biyolojik çevre faktörlerinden etkilenmesi sonucu meydana gelen halk kültürleri ise sürekli değişerek gelişir. Halk kültürlerindeki bu doğal değişim;

Toplumda şartların değişmesi ile geleneksel çözüm yollarının sağladığı tatmin oranının azalması ve yeni ihtiyaçların ortaya çıkması sonucu yavaş olarak meydana gelir, uyum yolu ile gerçekleşir ve meydana gelen bu değişim esnasında toplumsal kontrol ön planda olur. Her halk kültürü, kendi bireyleri ile tutarlı bir uyum gösterir ve toplumsal kalımla kuşaktan kuşağa aktarılır. Yine buna bağlı olarak kültür ürünleri, toplumun bireylerine tatmin ve hizmet sağlayarak varolurlar.

Belirli bir toplum veya bölge halkının, tarih süreci içerisinde nesilden nesile sözlü olarak aktarılan, anonimlik özelliğine sahip, düşünce ve davranış biçimlerini, yaptığı sanatı kısaca bölge halkına ilişkin maddi ve manevi alandaki kültür ürünleri çeşitli boyutlar ile ele alan, inceleyen bilim dalı folklor diğer bir adı ile Halk Bilimidir.

Folklor yani Halk Bilimi birçok bilim dalının temelini teşkil etmekle birlikte yine birçok bilim dalı ile yakından ilişkilidir.

Fatoş GİRİTLİ

Buna birkaç örnek vermek gerekirse; Halk biliminin inceleme alanına giren Halk Hukuk, Halk Hekimliği, Halk Eczacılığı, Günümüz Hukuk, Tıp Doktorluğu ve Eczacılığının temel taşlarını oluşturmıştır. Bunun yanında Folklorun diğer bilimlerle ilişkisini birkaç örnekle açıklamak gerekirse Folklor Halk Kültürünün kaynaklarını Tarihi belgelerde arar coğrafya metodu ve Haritalardan yararlanarak araştırmalarını sürdürür...

Kısaca folklor birçok bilim dalının metod ve kaynaklarından yararlanırken aynı zamanda birçok bilim dalına da kaynak etmekte ve değerlendirme sonuçlarına katkıda bulunmaktadır. Özellikle üzerinde önem ve titizlikle durulması gereken Halk Bilimi aynı zamanda toplumlar için hayati değer taşıyan bir bilim dalıdır. Toplumların sosyal, kültürel, sanayi, ekonomi ve turizm bakımından gelişmesi kültürel değerlerin doğru ve yoğun bir biçimde kullanılmasıyla doğru orantılıdır. Dolayısıyla Halk kültürü bilimsel boyutlarda ele alıp araştırmalı ki, oluşturulacak sağlıklı temelden yola çıkıp elde edilen kaynaklardan, her alanda istifade edilsin. Folklorun inceleme alanına giren Halk Danslarına gelmeden önce de dans'ın kelime anlamı ve tanımlanması ve doğuş nedenlerine değinmenin gerekli olduğu kanısındayım.

Dans; insanların duygu ve düşüncelerinin, vücut hareketleriyle anlatım biçimi, bir nevi ifade şeklidir. Asırlar boyu insanların gereksinim duyduğu bir ifade şekli olan Dans, aynı zamanda ilk çağlardan başlayarak insanların en önemli uğraşlarından biri olmuştur. Hatta günümüzde dünyanın çeşitli yerlerinde ilkel bir yaşam sürdüren kabile ve insan topluluklarında da, bunun canlı örneklerini görebilmek mümkündür.

İnsanlar tariher buyunca, yaşamlarının her kesitinde; sevinç, mutluluk, hüzn, kahramanlık, başarı, bolluk, felaket, dinsel anlayışlar, even hakkındaki düşünceler, doğum, ölüm v.b. olaylar için dans etmişlerdir.

Bizim konumuzu oluşturan Halk Dansları ise, belli bir toplum veya belli bir bölge halkına ait olarak duyguların, düşüncelerin ifade edildiği geleneksel danslardır ve ait olduğu toplumun

36 Halkbilimi

kültürel değerlerini vücut hareketleri, ritm, müzik ve mimikler vasıtası ile ortaya koyar.

Halk dansları, zaman içinde derinlik ve mekan içinde yaygınlık özelliğine sahip belirli bir devir yada sahna ait olmayan, anonim olan ve toplumların yıllar yılı, nesilden nesile aktararak yaşattığı kültürel değerlerinin vazgeçilmez ürünlerinden birtanesidir. Ve buna bağlı olarak, bu özellikleri taşıdığı süreçte toplumsallığını ve ulusallığını korur.

Aynı anda göze, kulağa ve duygulara hitap edebilme özelliğine sahip olan halk danslarının, zengin tavrı özellikleri ve icra gelenekleri toplumların oluşumları esnasında geçirdiği tarihsel ve sosyolojik dönemlerin, farklı medeniyetlerin, kültürel etkileşimleri sonucu ortaya çıkar ve tarihsel süreç içerisinde yaşanan çeşitli evrelerin izlerini taşır. Dolayısıyla tüm etkenlerin ışığında bir toplum maji ortaya koyar.

Halk Danslarında, toplumların;gelenek, görenek, örf ve adetlerin giyim kuşamını davranış biçimleri ve ahlaki değerlerini, müzik zevkini ve benzeri özelliklerini görebilmek mümkündür.

İçerik ve anlam itibarı ile topluma ait birçok kültürel değeri bünyesinde bulundurma özelliklerine sahip olan Halk Danslarının, toplumlar için önemi ve değeri büyüktür.

Her geçen gün büyük bir hızla gelişen teknoloji ve bilgisayar çağında tüm sanat dalları klasik, modern ve farklı üretim süreçlerine girmekte ve gelişen çağda yerini almaktadır. Bu Halk Dansları içinde de geçerlidir.

Günümüzde sahne sanatları içinde yerini almış olan Halk Dansları, yaratıcıları bilmeden, icracıları tarafından, beğenilme ve veğendirme kaygısı taşımadan ortaya çıkmış ve günümüzde kadar çeşitli şekillerde ve değişik vesilelerle gelmiştir. Fakat bugün gelinen aşamada, Halk Dansları sahne sanatları arasında yerini almıştır ve buna bağlı olarak da izleyicilere beğendirilme hedefi kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Bugün ülkemizde bilimsel verilerden uzak olarak yapılan Halk Dansları sahneleme çalışmaları, dans ve sahne unsuru arasında bir kısır döngü yaratarak Halk Danslarının gelişim sürecini de geciktirmektedir. Diğer bir yandan yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan uygulama ve kavram kargaşaları ile yapılan çalışmaları anlaşılabilir bir hale getirerek daha da gerilere itmektedir.

Halk Danslarının, kültürel derinlik ve sanatsal yönü ile ele alınıp bilinci bir biçimde sunulması ve gelişimine katkıda bulunması gerekmektedir. Bu uygulama ise her düşünce biçiminde olduğu gibi bilimsel verilerin ışığında beceri ve yetenekle geliştirilerek ortaya konulmalıdır. Ancak bu şekilde kitlelerin toplumsal, ulusal ve evrensel boyuttaki gelişimine katkıda bulunmak mümkün olur.

Halk Danslarının otantik (orjinal) şeklinin elde tutularak hiçbir yenilik ve gelişim sürecine müdahale etmemek de hatalı davranış olur.

Tüm bu gelişim veya değişim süreçleri, sahne sanatlarının

getirdiği yenilik ve izleyiciye beğendirme kaygısı ise, otantik danslardan yola çıkılarak özgür bir biçimde sahnelenmesi anlamına gelmez. Halk Danslarının yapısı buna müdahale etmez...

Herseyden önce

Halk Danslarının koreografisi, çok uzun yıllar önce yaşamış halk (Toplum bireyleri) tarafından yine çok uzun yıllar önce yapılmıştır. Dolayısıyla Halk Danslarının koreografılarında yine halktır. Bu yüzden Halk Danslarında, yeniden dans yazma veya yaratma anlamına gelen koreografi yapılamaz zaten halk Danslarının yapısı da buna müdahale etmez.

Halk Danslarında yapılması gereken çalışma, sahne düzeni çalışmalarıdır. Sahne düzenlemesi çalışmaları ise danslar üzerinde değil dansların sunuluş biçimlerinde yapılacak çalışmaları içerir. Aksi takdirde Halk Danslarının toplumsallığı ve ulusallığı ortadan kalkar ve anlamını yitirir.

Bugün ülkemizde uygulanan Halk dansları eğitim ve öğretimi tamamen bilimsel yöntem ve metodlardan uzak bir biçimde geniş kitlelere yönelik uygulanmaktadır. Hiçbir şekilde yaş sınırı yapılmadan tamamen tecrübe ve içerikten uzak olarak yapılan bu çalışma metodu "bu hareketi yap!.." "bu çizgiye geç!.." "yüzün gülsün!.." metodu olup 3 cümleden oluşmaktadır ve uygulamada da çok basittir. Bu yüzden de doğal olarak her isteyen folklor hocası olup koreografi yapmaya başlayabiliyor!.. Bu tamamen eksik ve sakıncalı bir uygulamadır.

Her şeyden önce yaş gruplarına ve amaca göre eğitim sistemi seçildikten sonra, vücut hareketlerinin detaylı analizleri yapılarak, figürlerin ve adımların anlatım ve uygulama birlikteliği ile parça parça ve ayrıntılı bir biçimde öğretimi gerçekleştirilen, mümkün olduğunca teori ile desteklenmeli ve bireylerin taklit yolu ile değil anlama yöntemi ile öğrenimini sağlamak gerekmektedir. Bunun yanında kavramlar doğru telafuz edilip gerçek anlamları ile öğretilmelidir.

Genel olarak her branşta olduğu gibi Halk Danslarında da uygulanması gereken temel kuralları vardır. Halk Dansları bir eğitim ve öğretim işidir. Dolayısıyla eğitim almış kişiler tarafından yapılmalıdır. Yine buna bağlı olarak diğer birçok alanda olduğu gibi, Halk Danslarında da usta-çırak ilişkisi gerekli olmakla birlikte kesinlikle yetersizdir. Kaldı ki bugün 21. yy'a girenken hızla gelişen bilgi çağında, kendi branşı ile ilgili eğitim almış kişilerin bile her geçen gün kendini yenilemesi gerekmektedir.

Sonuç olarak uygulanacak her türlü eğitim-öğretim, uygulama, sahneleme, araştırma ve derleme v.b. çalışmalarda, yine her alanda olduğu gibi bilmeden yararlanılmamalıdır. Yapılan çalışmalar esnasında veya sonucunda karşılaşılan veya ortaya çıkan sorunlar ve çözüm yolları da bilimsel çalışma ve kaynaklarda aranmalıdır. Günümüzde gelişen en iyi bilgi kaynağı bilim olduğuna göre o halde insanların ulaştıkları her alanda başvurabilecekleri en büyük rehber de yine bilim olmalıdır.

XVI. Halk Bilimi Sempozyumunda "Halkbilimi Hizmet Ödülü" Alanların Özgeçmişleri

EL SANATLARI KOOPERATİFİ

El Sanatları Kooperatifi 1962 yılında kuruldu. Kıbrıs Türkünün el emeğini ve kültürünü yaşatma amacı ile kurulan kooperatif, aynı zamanda, çalışma imkanı olmayan ev hanımlarına, az da olsa bir gelir sağlamaya imkan vermektedir. Kurulduğu dönemde çok çeşitli el sanatları üzerinde çalışan kooperatif, 1963 olaylarından sonra, ülkenin içinde olduğu ekonomik sorunlar nedeni ile çok

zor günler geçirmiş ve faaliyetlerini sınırlı tutmak mecburiyetinde kalmıştır.

Turizm Bakanlığı ve TC Yardım Heyetinin maddi yardımları ile faaliyetlerini sürdürmeye çalışmaktadır. Bugün sadece Lefkara, dokuma, dantel, sele, sepet işleri ile sınırlı çalışma içerisinde. İleriye dönük olarak, Hurma dalı örmecilik, oymacılık gibi yeni sahalara eğilmek için projeler düşünülmektedir. Halen faaliyet göstermekte olduğu konularda, kooperatifin 300'e yakın aktif olarak

Halkbilimi Hizmet Ödülü Alanlar Toplu Halde...

çalışan üyesi vardır. Çayırova, Yeni Boğaziçi, Taşkent, Akçay, Dip Karpaz, Cihangir yoğun olarak üreten köylerimizdir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti genelinde, kooperatife çalışma talebi çok fazladır. Ancak, imkanların kısıtlı olmasından dolayı, yüzlerce insanımızın isteklerini karşılama olanağı şimdilik bulunmamaktadır.

Gelecekte daha faal ve her üyeye cevap verecek bir kooperatif olması umudu ile çalışmalar sürdürülmektedir.

DİZAYN 74 SERAMİK ATÖLYESİ

18 Ekim 1974 tarihinde Tomrul Tomgüshehan ve Hasan Eminağa tarafından faaliyete geçirildi. İki kişi olarak başladık. İlerleyen senelerde buna eşlerimizin de katılması ile dört olduk. Ardından yanımıza iki kişi daha aldık ve bugün eşlerimiz ve biz hariç yanımızda dört erkek ve on iki bayan çalışmaktadırlar.

1974'ten bu çalışmaya başladığımız zaman atölyeye iki fırın ve iki tezgah ile bir kil presleme makinesi mevcuttu. Bugün atölyemizde dört fırın, altı tezgah ve bir adet modern kil yıkama, temizleme ve presleme makinesi mevcuttur.

1974'ten bu yana ürettiğimiz ürünlerin %90'ını dış ülkelerden gelen turistlere satmaktayız. Dünyanın her tarafından gelen misafirlerimiz vardır. Ülkemize gelen yabancıları biz misafir olarak görmekteyiz ve o şekilde muamele etmekteyiz.

Kıbrıs'ta yapılan ve halen günümüze kadar gelen eski eserlere ait motif ve desenleri kullanmaktayız. Ayrıca; Kıbrıs'ın yabancı kır çiçeklerini, deniz ürünlerini, meyvelerini ve Kıbrıs'ın folklorik yapısını da resmetmekteyiz. Bu desen ve motifleri kül tablasından duvar tabağına, sürahiye kahve fincanına kadar çeşitli süs ve kullanım eşyalarını uygulamaktayız.

Tomrul Tomgüshehan...1945 yılında Lefke'de doğdu. İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nun Seramik Bölümü'nden 1970-1971 yılında mezun oldu.

Hasan Eminağa... 1948 yılında Girne'de doğdu. İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu, Seramik Bölümü'nden 1971-72 yılında mezun oldu.

Tomrul ve Hasan 1974'ten beri beraber çalışmaktadırlar.

1975 yılında Salamis Bay Hotel'de karma bir sergiye katıldılar.

1992 yılında Derviş Paşa Konağı'nda kendi özel yaptıkları ve çalışanların yaptıkları eserler ile birlikte bir sergi açtılar.

SADİYE DESDUR

1943 doğumluyum. Ayasofya Kız İlkokulunu bitirdim. Mesleğe 13 yaşında terzi yanında çırak olarak başladım.

Halk oyunları kıyafetlerini dikmek fikri 1970 yıllarının başında Sn. Mustafa Serdengeçti beyin sayesinde olmuştur. Bugüne kadar yapılan tüm araştırmaları inceleyip, kendi çapımda da yapmış olduğum araştırmalarla da Kıbrıs Türk folklorundaki kıyafetlerimizi üretmeye başladım. Yapmış olduğum kıyafetler halk oyunları ekiplerimizin yurt dışında kazandıkları başarılarında etki etmiştir. Buna göre;

1- 1986 Fransa Dijon Uluslararası Halk Oyunları yarışmasında Eğitim Bakanlığı Halk Oyunları Ekibi kıyafet birincisi

2- 1992 İspanya 10. Uluslararası Akdeniz Halk Oyunları yarışmasında "Yeni İskele Belediyesi Halk Oyunları Ekibi en iyi kıyafet ödülü"

3- 1993 Bursa "2. Dünya Liselerarası Halk Oyunları yarışmasında Bekirpaşa Lisesi Halk Oyunları Ekibi en iyi kıyafet ödülü"

4- 1995 Samsun "5. Uluslararası Altın Tütün Halk Oyunları Yarışması" "Yeni İskele Belediyesi Halk Oyunları Ekibi en iyi kıyafet ödülü"

Evli ve iki çocuk ve iki torun sahibiyim.

ATATÜRK MESLEK LİSESİ

Atatürk Meslek Lisesi orta okul üstü 3 yıl eğitim yapan teknik lisedir. 1956 yılında Atatürk orta okuluna bağlı akşam sanat okulu olarak açıldı. Pratik Sanat yaygın eğitiminde ev hanımlarının boş zamanlarını değerlendirmelerine ve aile bütçelerine katkı sağlamlarına yardımcı olmaktadır. Bu konuda toplumumuza hizmet vermektedir. Özellikle KKTC halk kültürü olan lefkara işi ve rahibe işi olarak bilinen iğne ile Lefkara işlemleri okulda zaman zaman açılan kurslarla halka öğretilerek bu kültürümüzün en iyi ve en doğru şekilde halka aktarmaya devam etmektedir. Yaygın eğitimin yanında lise bölümünde seçilen branşlara göre öğrenciler eğitilerek köy kadın kursu öğretmeni olarak yetiştirilmekte ve zaman zaman köy kadın kursu öğretmenlerine lefkara işi teknikleri aktarılarak bütün köylerde bu kültürün devamı sağlanmaktadır.

1995-1996 öğretim yılından itibaren okula erkek öğrencilerin alınması ile Atatürk Meslek Lisesi olarak adı

Has-Der XVI. Halk Bilimi Sempozyumu...

XVI. Halkbilimi Sempozyumuna Dört Bildiri Sunuldu

XVI. Halkbilimi Sempozyumu'nda Bildiri Sunan Konuşmacılar Toplu Halde...

Derneğimizin 16 yıldır geleneksel olarak düzenlediği "XVI. Halkbilimi Sempozyumu" nda sunulan bildirileri aşağıda veriyoruz. 15 Aralık 1998 tarihinde Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen Ali Nebih'in yönettiği Sempozyuma; Tuncer Bağışkan, Muharrem Faiz, Christina Hessenburg ve Gökalp Kamil katılarak bildiri sunmuşlardır.

HALKBİLİMİNDE TAŞLARIN ÜZERİNDEKİ İZLERE DAYALI İNANÇLAR

PORTRE

TUNCER BAĞIŞKAN

21.Ocak.1947 tarihinde Lefkoşa'da doğdu. 1972 yılında İ.Ü. Edebiyat Fakültesi "Prehistorya ve Klasik Arkeoloji Bölümü"nden arkeolog olarak mezun oldu. İki yıl İngiltere'de kaldıktan sonra 1975 yılında Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürlüğü'nde kamu görevine başladı. Kıbrıs'ın değişik bölgelerinde Eski Eserler ve Müzeler Dairesi adına arkeolojik yüzey araştırma ve kazı çalışmalarında bulundu. 1995 yılında Kültür Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Kültür Sanat Danışma kurulu üyeliğine ve aynı yıl Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Danışma Kurulu üyeliği'ne getirildi. Uzun yıllar Taşınmaz Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu üyesi olarak görev yaptı. Halen Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürlüğü'nde Müdür Muavini olarak görev yapmasının yanı sıra, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Kültür İşleri Kordinatörlüğü görevini de yürütmektedir.

Halkbilimi araştırmalarına 1987 yılında üyesi bulunduğu Halk Sanatları Derneği (HAS-DER) çatısı altında başladı. Araştırmalarını yağmur duası, yatırırlar, büyü, ölüm ve manevi inançlar konularında yoğunlaştırdı. Araştırma yazılarının büyük bir bölümü 1989-1993 yılları arasında Yazı İşleri Sorumluluğunu sürdürdüğü Halkbilimi Dergisinde yayınlandı. Halkbilimine sağladığı katkılardan dolayı 1994 yılında Halk Sanatları Derneği tarafından "Halkbilimi Hizmet Ödülü"ne layık görüldü.

TUNCER BAĞIŞKAN

GİRİŞ

Halk Sanatları Derneği'nin (HAS-DER) geçen yılki Sempozyumunda insanların taşlaşmalarıyla ilgili olarak dokuz Kıbrıs Efsanesi anlatmıştım. Bu yılki sempozyumda ise bu çalışmanın bir devamı olarak taşların üzerlerinde bulunan izlerin kutsal sayılan kişilere ya da atlarına bağlanması inançları üzerinde durmaya çalışacağım.

Taşlarla kayaların üzerlerinde izlerin kalması inancı ile bu inanca dayalı efsanelerle menkıbelerin Avrupa'da, Anadolu'da, Kıbrıs'ta, ayrıca değişik dinlere mensup insanlar arasında bilindiği, bu yerlerin ziyaret edildiği ve haklarında efsane, masal ve menkıbelerin geliştirildiği öğrenilmektedir.(1)

Değişik yöndeki araştırmalar taşlarla ilgili inançların çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere geçtiğini ortaya koymaktadır.

Ortaasya'da İslamiyetin yayılması sırasında İslamiyetin erken yayılıp erken benimsenmesi için Budist azizlere ait menkıbelerin İslamileştirilmeye çalışılarak İslamiyette kutsal sayılan kişilere mal edildiği ve Tekkelerin çoğunun ise Budist mabedlerin yerine veya yakınlarına kurulduğu öğrenilmektedir.(2)

Bu durum İslamiyetin Balkanlara yayılması ve Türklerin Ortaasya'dan Anadolu'ya gelişi sırasında da yaşanmıştır.

(1) Hikmet Tanyu, Türklerde Taşla İlgili İnançlar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:731, Ankara, 1987, s.174,185

(2) A. Yaşar Ocak, Türk Halk İnançlarında ve Edebiyatında Evliya Menkıbeleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları:48, Halk Edebiyatı Dizisi:7, Ankara, 1984, s.13

İslami tekkeler kiliselerle manastırların yerlerine ya da yakınlarına kurulurken, azizlerin kültürleri menkibeler aracılığıyla İslamlaştırılıp Anadolu'daki Hristiyan ahalinin müslümanlığı kolayca kabul etmeleri sağlanmıştır.(3)

Bu bağlamda Hristiyan Aziz Yorgi'nin (Ay. Yorgi - St. George) menkibeleri Karacaahmet'e mal edilmiştir. Yine M.S XIII. Yüzyıl'da yaşamış Hacı Bektaş-ı Veli'nin çağdaşı ve bir Türk dervisiyle Bektaş-ı Velisi olan Sarı Saltuk Dede'nin Aziz Yorgi (St.George),sonra Aziz Elias, daha sonra Aziz Simeon ve nihayet "Kara Konjolos" ile bir tutulduğu ve Bizans Aziz'lerine dair menkibe ve kerametleri naklettiği öğrenilmektedir.(4)

Ortaasya ve Anadolu'da durum böyle iken Kıbrıs'taki durum ne idi? Şimdi bir de bunu incelemeye çalışalım. Hristiyanlığın yayılış tarihinden başlayarak Roma dönemi ile daha sonraları Anadolu'daki Kapadokya, İstanbul, Kilikya, Tarsus, Alaya(Alanya),Antakya ve Anadolu'nun değişik şehirlerinde yaşayan çoğu Hristiyan azizlerin Kıbrıs'a gelmelerinin yanı sıra, Anadolu'da saygı gören çoğu azizin de Kıbrıs'ta saygı gördükleri kaynak kitaplardan öğrenilmektedir.(5)

Kıbrıs'ın Osmanlılar tarafından fethedildiği 1570/71 yıllarından çok önce çoğu İslami menkibelerin Hristiyanlık etkişileye Anadolu'da şekillendiği araştırmacılar tarafından ortaya konmuş bulunmaktadır. Aynı süreç 1570/71 yıllarından sonra Kıbrıs'ta da yaşanmış; bir yandan İslam olan Osmanlılar, diğer yandan da çoğunlukla Anadolu kökenli olan Kıbrıs Hristiyanları Kıbrıs'taki kutsal yerlere sahip çıkmak suretiyle dinlerini yayma ve varlıklarını sürdürme gayreti içine girmişlerdir. Bu çatışma ve oluşum ortamında bir yandan , büyük bir olasılıkla Anadolu'da şekillenen , ortak inanç ve efsaneler benimsenirken bir yandan da evrensel ve mahalli motiflerle donatılmış Efsane ve Menkibeler de ortaya çıkmıştır.

Anadolu'da Aziz Yorgi (St.George)'nin menkibeleri Karacaahmet'e mal edilirken Kıbrıs'ta durumun daha farklı olması beklenemez görüşündeyim.

Ancak özellik ve nitelikleri itibarıyla efsane ve menkibelerin kesin tarihleri saptanamadığından günümüze kadar ulaşan Kıbrıslı Türklerle Kıbrıslı Rumlara ait ortak ya da ayrı efsane ve menkibelerinin kaynak kritiği simdilik yapılamamaktadır.

Bu açıklamayı yaptıktan sonra şimdi de kayaların üzerindekileri izlere dayalı önce dünyada,sonra Anadolu'da ve en sonunda da Kıbrıs'ta bilinen inançlar üzerinde sırayla durmacağız.

YUNAN MİTOLOJİSİNDE

Yunan mitolojisinde Toprak ana Rheia'nın Girit'teki Diktys Mağarası'nda Zeus'u doğurmak için sancı çekerken ellerini toprağa dayayarak ıkındığı, topraktan doğum sancılarını hafifletecek güç aldığı ve toprakta kalan sağ elinin parmak izlerinden "Parmak Cinleri" anlamına gelen Daktylos (Daktyloi) adlı beş cinin doğduğu anlatılmaktadır.(6)

HİNDİSTAN VE BUDA DİNİNDE

Mezopotamya kültürleriyle ilişki içerisinde bulunan Hindistan'daki taş kültü, kelimenin tam anlamıyla eskiden de günümüzde de mevcuttur. Budizmin kendi bünyesinden ziyade, Buda'yı kutsallaştıran, ilahlaştıran, onun kayalara çikmış ayak izleri kutsal sayılmaktadır.(7)

Buda dininde GOTAMA BUDA'nın ayak ve el izlerini taşıyan kayalar bu nedenle kutsal sayılmakta ve bu kayalara tapılmaktadır.(8)

(3) Aynı esers,3.121

(4) Franz Babinger, İslam Ansiklopedisi,Cilt.10,s.220-221

(5) Maria Paraskevopoulou, Researches into the Traditions of the Popular Religious Feasts of Cyprus, Nicosia, 1982, S.106(Kapadokya'daki Caesarea kentinde öldürülen Aziz Mamas'ın mezhebi M.S.VII. Yüzyıl'da Anadolu'dan Kıbrıs'a gelip Omorfo'ya yerleşen hudut muhafız birliği tarafından getirilmiştir), s.103(St.Barnabas ve Aziz Paul Anadolu'dan gelip Kıbrıs'ta Hristiyanlığı yaymaya çalışmışlardır), s.97 (Aziz Kyprianos'un kafa tası Antakya'dan Kıbrıs'a getirilmiştir. Bu kafa tasıyla baş ağrısı ve her türlü ağrıların tedavisi edildiğine inanılır) ; R.Gunnis,Historic Cyprus,Nicosia-Cyprus,1973, s.164(Anarita köyünde manastırı bulunan Aziz Nisiforos İstanbul'da doğmuş ve amirallikten usanıp Kıbrıs'ta münevvi bir hayata çekilerek burada ölmüştür), s.193(Arabistan'da doğan ve Kilikya'da yaşayan Aziz Cosmos ve Aziz Damian-Aziz Anargiri-Kıbrıs'ta saygı görmüşler ve onların adlarına Ayii Trimithias köyünde bir kilise yapılmıştır), s.211-212(Aziz Phanourios), s.272(Aziz Paul ile akraba olan Aziz Zinies ve Philonila Kıbrıs'ta ölmüşler ve Kissonerga'da öldükleri yere adlarına küçük bir kilise inşa edilmiştir),s.348(M.O.V.yüzyılda İstanbul patriği olan Aziz Yennatios Kudüs'ten İstanbul'a dönerken Kıbrıs'a da uğrar ve Kissonera köyüne donarak ölüne ağır oluşundan ve yolların da bozuk oluşundan Baf'a taşınmadığından Morenore köyüne gömülür ve gömüldüğü yerin üzerine ağır oluşundan ve yolların da öldürüldüğü Mamas Kıbrıs'a getirilip Güzeyurt'a gömüldü; (Not:Ayios Terapon Anadolu'da rahip idi ve sonra Kıbrıs'a gelip rahipliğe devam etmiştir. Kıbrıs'ta ölüne cesedi önce İstanbul'da Haçlı Seferleri sırasında-1204'da batıya taşındı)

(6) Azra Erhat, Mitoloji Sözlüğü,Remzi Kitabevi,İstanbul,1972,s.99,334; Orhan Hançerlioğlu, İnanç Sözlüğü,Remzi Kitabevi,İstanbul,1975,s.134

(7) Hikmet Tanyu, aynı esers,26;

(8) Hikmet Tanyu,aynı esers,202.

OĞUZ TÜRKLERİ VE TÜRKİSTANDA

Kimi kaynaklarda Hristiyan ve kimi kaynaklarda ise Müslüman oldukları iddia edilen Oğuz Türkleri'nin , İsa Menkıbelerinde olduğu gibi , su kenarlarında bulunan taş üzerindeki ayak, el, eşeğin turnak izlerini kutsal saydıkları üzerinde durulmaktadır.(9)

Türkistan ve Anadolu'da bir çok yerde Hz. Ali'nin Döldülü'nün taşlar üzerindeki izleri kutsal sayılıp ziyaret edilmektedir.(10)

HELENİSTİK, ROMA VE ERKEN HİRİSTİYANLIKTA

Hellenistik, Roma ve özellikle de Hristiyanlık kalıntıların yoğun olarak bulunduğu Efes'deki "Birleşme Evi"nin kalıntılarından etrafı kazınmak suretiyle yere ayak şekli çizilmiştir.(11)

HİRİSTİYANLIK VE MUSEVİ İNANÇLARINDA

Gerek Musevi ve gerekse Hristiyanlık dini kitaplarında taş kültürün kalıntıları açık bir şekilde görülmektedir.

Musevilikte tanrının insanları kaya üzerinde durdurmak suretiyle adını her yönüyle pekiştirmeye çalıştığı(12) ve Hristiyan inançlarında tapınakların sonsuza kadar yaşamaları için kayaların üzerinde inşa edilmeleri(13) kutsal kitaplarında yer almaktadır.

Yeni Ahit olarak bilinen İncili Şerifte , Hz. İsa'nın hastalardaki cinleri uzaklaştırmak ve her çeşit hastalık ile her çeşit zayıflığı iyi etme gücüne sahip olduğu, bu nedenle de topalların, körlerin, dilsizlerin, çolakların, sağırın, cüzzamlıların, delilerin ve diğer hastaların İsa'nın ayaklarını yanına bıraktığı ve bu gücünü on iki Havarisini yanına çağırarak bu özelliklerini onlara da devrettiği rivayetleriyle doludur.(14)

Bu nedenledir ki Kıbrıs'taki bazı kiliselerde bulunan İsa'nın ayak izleri kutsal sayılmakta ve hastaları sağlığa kavuşturacağına inanılmaktadır.

Eski Hristiyanlık inançlarının Türkler tarafından nasıl benimsendiğine örnek olarak size İstanbul'daki Ayasofya Camisinin kuzeybatı girişindeki "Terler Direk" olarak bilinen sütundaki ayağa benzeyen izi bilginize getirmek isterim. Rivayete göre M.S 1200 yılında bu sütun üzerindeki izin, mucizeler yaratan Aziz Gregory'e ait olduğuna inanılır ve hasta olanlar bu sütuna giderlerdi. O zaman Aziz Gregory orada görünür ve hastalar da göğüsleri ile omuzlarını

sütuna sürerek sağlıklarına kavuşurlardı. Ayrıca İstanbul patriği "Relics" olarak bilinen kiliseye ait kutsal eşyaları da sütuna getirirdi.(15)

Bu inanç günümüze kadar gelmiş olup 1968 yılında Ayasofya Camisi'ni ziyaret ettiğimde sütunun yanında duran bazı yaşlı ziyaretçiler bu ayak izinin İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet'in atının ayak izi olduğunu ve bu nedenle de kutsal sayıldığını bilgime getirmişlerdi.

MAKEDONYA YÖRÜKLERİ ARASINDA

Makedonya yörükleri Babu Taşı (Babu ihtiyar Bulgar kadınına verilen addır) olarak bilinen büyük bir taşın ortasındaki at nali şeklindeki oyuğun Hz. Ali'nin atına ait bir iz olduğuna ve atın bu taşın üzerine sırtını sürerek yuvarlandığına inandıklarından bu taşı kutsal sayarlardı.

Bulgar kadınlar bu taşı ziyaret ettiklerinden ve altında da mum yaktıklarından bu taşın Hristiyanlar tarafından da kutsal sayıldığı anlaşılmaktadır.(16)

KABE'DE

Kabe binasının yanındaki İbrahim'in mekanındaki bir taşın üzerindeki izlerin Kabe'nin yapımı sırasında İbrahim'in oturunca ya da basınca bıraktığı izler olduğuna inanılmaktadır.(17)

ANADOLU'DA

Anadolu'da kahramanlaşmış ve efsaneleşmiş kimselerden olan Hz.Ali, Battal Gazi, Hacı Bektaş-ı Veli,

(9) Ord.prof.Dr.Zeki Veldi Togan, Oğuzların Hristiyanlığına ait,Türkiye Mecmuası,1928,C.II,s.61-67

(10) Hikmet Tanyu,aynı eser,s.85

(11) Atlaslı Büyük Uygurlik Ansiklopedisi Roma Dünyası,Iletişim Yayınları,İstanbul,1988,s.153.

(12) Eski Ahit Petrus'un Mezmurlar Kitabının birinci Mektubu (Mezmur 40).

(13) Matta İncili, BAP:16, Cümle:19

(14) Matta İncili, BAP:15,30-31 ("Ve İsa'ya büyük kalabalıklar, beraberlerinde topallar,körler, dilsizler,çolaklar, daha başka bir çokları olarak ve onları İsa'nın ayaklarının yanına bıraktılar ve İsa onları iyi etti. Şöyle ki, dilsizleri söyler, çolağı sağlam, körü görür ve topalı yürür gördükleri zaman, halk şaşılabilir ve İsrail'in Allahına hamdettiler), BAP:11,1,5,6; Markos İncili,BAP 1:34; Luka İncili,BAP 7:22-23; Lukka İncili BAP 9:1; İncilin "Resullerin İşleri" kısmında BAP 3:1-10(İsa'nın anadan doğma bir topalı yürüttüğü "yürü dedi ve onu sağ elinden tutup kaldırdı" diye yazılır)

(15) Fatih Cımok, Saint Sophia,A Turizm Yayınları,İstanbul,1996,s.120.

(16) Hikmet Tanyu, aynı eser,s.88

(17) Büyük Larousse, Sözlük ve Ansiklopedisi,cilt.12,Milliyet Yayını,İstanbul,1986,s.6138-6139

Köroğlu, Ahmet Duran Hazretleri, Evliyalar ve benzerlerinin izlerini, hatta atlarının taş ve yalak üzerindeki izlerini taşıyan taşlar kutsal sayılıp ilgi görmektedir.(18)

Anadolu'da bu şekilde daha bir çok taş olmasına karşın saptayabildiklerimin dökümü aşağıya çıkarıldığı gibidir.

Hazreti Ali'nin ayak izi:

Bolu'da Mudurnu Aktaş köyündeki "Çocuk Kayası" olarak bilinen delikli taşta bir ayak izi vardır. Kayadaki bu delikten çocuk üç kez geçirilirken çocuğun ağlaması yaşayacağına işaret sayılmaktadır.(19) (Bilindiği gibi Kıbrıs'ın değişik yerlerinde bulunan delikli taşlar da Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rumlar tarafından aynı amaçlarla ve benzer şekilde kullanılmaktaydı.)

Hz.Ali'nin Döldül'ünün ayak izi:

Amasya'da "Çoban Dede" denilen kayada (20) ve Kars'ta Ağcakale köyü'nün yanındaki Sencerhisarı mevkiindeki kutsal kabul edilen kayada(21) Hz. Ali'nin Döldül'üne ait olduğuna inanılan ayak izi vardır.

Hz.Ali'nin ve atının ayak izleri:

Balikesir'in Edremit çevresindeki Durdağı üzerindeki insan ve nal izlerinin Hz.Ali ile atının ayak izleri olduğuna inanıldığından Hz.Ali hayranları ile Bektaşiler tarafından ziyaret edilmektedir.(22)

Hz.Ali'nin (ya da Battal Gazi'nin) dirsek izleri:

Çorum'da "Oyulan Taş" ta dirsek izi vardır. Rivayete göre Çorum Kalesi'ni açmak için Hz.Ali'nin ya da Battal Gazi'nin dirseğini dayadığı yerde bu iz kalmıştır. Ziyaretçilerin bu izi el sürdükleri öğrenilmektedir.(23)

Hz.Ali'nin atının ve kılıcının izleri:

Ankara'nın Çubuk çevresindeki Kalender'in "Damlalı Taş" uçurumunun yanındaki Çilehane olarak bilinen kaya kovuğundaki taşlar üzerindeki izlerin Hz. Ali'nin atının ve kılıcının izleri olduğuna inanılmaktadır.(24)

Hz.Ali'nin oturup sırtını dayayınca çıkan izleri:

Kayseri'de Battal Gazi Türbesi'nin civarındaki kayalıkta Hz.Ali'nin oturup da sırtını dayayınca çıkan izleri bulunmaktadır.(25)

Horasanlı Keçeci Baba'nın ayak izleri:

Tokat'ın Keçeci Köyü'nün doğusundaki Ayakbastı Mevkiinde "Ayakbastı Taşı" adı verilen taş üzerinde Horasanlı bir evliya olan Keçeci Baba'nın ayak izleri bulunmaktadır. Çevre halkı yürümeyen çocuklarını buraya getirip taşın üzerine bastırırlar ve çocuğun hemen yürümeye başlayacağına inanırlar.(26)

Köroğlu'nun kır atının izleri:

Erzincan'a bağlı Refahiye Altınköy'de sarp ve dik kayaların arasında geçen Köroğlu Deresi'nin bir tarafındaki Magarada bulunan izlerin Köroğlu'nun kır atının izleri olduğuna inanılmaktadır.(27)

Hacı Bektaş-ı Veli'nin diz ve ayak izleri:

Vilayetname-i Hacı Bektaş Veli'nin birinci kitabında Hacı Bektaş-ı Veli'nin bir yapının inşaatında bir kayaya çıkıp kayayı diz ve ayaklarıyla yoğurup çamur yaptığı ve daha sonra bu kayanın Hamur Taşı adını aldığı kayıtlıdır.(28)

Karaca Ahmet'in kerametler yaratan sağ el pençe izi:

Manisa'da Karacaahmet'e ait üç türbeden birinin duvarda bulunan mermerde Karacaahmet'in kerametler yaratan sağ el pençe izi vardır.(29)

Ahmet Duran ve Evliyaların atlarına ait nal izleri:

Sivas'ta bulunmaktadır.(30)

(18) Hikmet Tanyu, aynı eser,s.173-174,185,202,259

(19) Hikmet Tanyu,aynı eser,126

(20) Aynı eser,s.116

(21) Yaşar Kaya Kalafat, Eski Türk İnançlarının Kars Yöresindeki izleri,s.154

(22) Hikmet Tanyu, aynı eser,s.119; Tahir Harimi Balıoğlu, Tarihte Edremit Şehri,Balikesir,1937,s.135

(23) Hikmet Tanyu,aynı eser,s.131

(24) Aynı eser,s.114

(25) Aynı eser,s.152-153

(26) Saim Sakaoglu,101 Anadolu Efsanesi,Gençlik ve Halk Kitapları Dizisi:42, Kültür Bakanlığı Yayınları:1096, Ankara, 1989,s.41

(27) Hikmet Tanyu,aynı eser,s.135(Kutsal sayılıp ziyaret edilmektedir)

(28) Aynı eser,s.159; Vilayetname-i Hacı Bektaş Veli,Birinci Kitap,s.90-91

(29) Hikmet Tanyu,aynı eser,s.165

(30) Aynı eser, s.173-174

KIBRIS'TA KAYALARIN ÜZERİNDEKİ İZLER

AZİZ YORGİ'NİN ARABASININ KAYALIKTAKİ TEKERLEK İZLERİ

Sadrasmköy ile Kayalar köyünün arasındaki Ay.Yorgi Gorno mevkiindeki Ay.Yorgi Kilisesi'nin hemen doğusundaki deniz kenarındaki kayalıkta bulunan ve bir arabaya ait tekerlek izlerini anımsatan izlerin Aziz Yorgi'nin (St.George) arabasına ait olduğuna inanılmaktadır.(31)

LARNAKA'DAKİ AZİZ YORGİ KİLİSESİNDEKİ TAŞ

Aziz Yorgi özellikle geç yürüyen çocukları sağlıklarına kavuşturan bir aziz olarak bilinmektedir.

Larnaka Aziz Yorgi (St.George-Ay.Yorgi) kilise avlusunun sol tarafında, şu anda Larnaka Müzesi'nde bulunan bir taş yer almaktaydı. Bu taşın üzerinde İsa'nın çocukluğuna ait olduğuna inanılan iki ayak izi çukuru vardır.

Yürümeyen çocuklar buraya getirilir ve sağ ayakkabıları çıkarıldıktan sonra ayak izleri çukurlarında durmaları sağlanırdı. İşlem sonrasında çocuğun ayağından çıkarılan ayakkabı adak hediyesi olarak taşın üzerinde bırakılırdı. Böyle yapılmış yürümeyen çocukların yürüyeceklerine inanılırdı.(32)

Bu işlemle bir benzeri Tokat'ın Keçeci Köyü'nün doğusundaki Ayakbastı mevkiinde bulunan "Ayakbastı Taşı" adı verilen taşta da uygulanmaktadır. Rivayete göre Horasan'da Keçeci Baba adlı evliya makamı tutacağı yeri belirlemek için attığı sopanın peşinden Anadolu'ya gelmiş ve sopanın düştüğü Keçeci Köyü'ndeki Ermeniler ona kötü muamele etmiş. O da asasını yere saptayarak yerden su fişkırtmış, abdest alıp şu anda üzerinde ayaklarının izleri bulunan büyükçe taşın üzerinde ezan okuduktan sonra namaz kılmış ve köyün kaybolması için dua edince duası yerine gelmiş. Çevre halkı yürümeyen çocuklarını Keçeci Baba'nın ezan okumak için basıp ayak izlerinin üzerinde kaldığı taşa getirirler ve taşın üzerindeki ayak izleri içinde durmaları sağlanırdı. Böyle yapılmış çocuğun yürüyeceğine inanılırdı.(33)

PAŞAKÖY'DEKİ AZİZ SPİRİDON'UN AYAK İZLERİ

Paşaköy'deki bir taşın üzerindeki çukurların bu köyde doğan Aziz Spiridon ile köpeğinin ayak izleriyle eşeğinin

tırnak izleri olduğuna inanılmaktadır.(34)

Rivayete göre bir gün Aziz Spiridon hayvanlarını kuyudan kovayla çektiği suyla suladıktan sonra yanında köpeği olduğu halde bir kayanın üzerine oturmuş. O anda bardaktan boşalırca seli bir yağmur yağmaya başlamış. Yağmurla birlikte de bir bulut gelip Aziz ile taşın üzerinde durarak onları ıslanmaktan korumuş. Yağmurun yağışı sırasında Aziz Spiridon ile köpeğinin ayak izleri ve eşeğinin tırnak izleri taşın üzerine çıkmış. Bu taşın 1974 öncesi Ortodoks Rumlar tarafından ziyaret edildiği öğrenilmektedir.

AŞAĞI ARKHİMANDRİTA'DAKİ KAYALIKTA AZİZLER İLE ATLARINA AİT AYAK İZLER

Yukarı Arkhimandrita köyünün yanındaki kayalıkta bulunan izlerin nereden geldikleri kesinlikle bilinmemesine karşın Suriye'den geldiğine inanılan 318 azaize ve atlarına ait olduğuna inanılmaktadır. Bu inaç Anadolu'daki Ahmet Duran ve diğer evliyaların ayak izlerinin kayalara çıkmasıyla bir paralellik göstermektedir.

Söylenceye göre Kıbrıs'ın karşı kıyısındaki Suriye'de Hristiyanlara karşı uygulanan baskı, zulüm ve işkenceden kurtulabilmek için bir kayığa binen 318 kutsal kişi gece vakti Pissouri'ye (karanlık ve siyah anlamına gelmektedir) ayak basmışlar. Yollarına devamla horozlar öterken Alehtora köyüne (Alehtora horoz anlamına gelmektedir) gelmişler ve oradaki yüksek rütbeli bir papaz olan bir Arşimadrit'in rehberliğinde putperestler tarafından öldürülecekleri Arkhimandrita köyüne ulaşmışlar. Bu kutsal kişiler orada öldürüldükten sonra köydeki Aziz Theodosios Kilisesi'nin hemen yanında bulunan ve Roma dönemine ait bir mezardan şapel'e (dua yerine) dönüştürülen yerin kuzey duvarındaki geniş bir nişin içerisine gömülmüşler.

Arkhimandrita köyünün yanında bir yerdeki bu kayalıkta bulunan izlerin bu kutsal kişilere ile atlarına ait olduğuna inanılmaktadır. Bu izlerin yanında bulunan başka bir izin

(31) Kaynak Ki'i Yorgos Skullu, ikamet yeri Kormacit, Maroniti, ya"55

(32) Maria Paraskevopoulou, aynı eser, s.92; 1700 tarihinde Kıbrıs'ı ziyaret eden Profesör Heyman Larnaka'nın bu kilisesi hakkında bilgi vermiştir. (Claude Delaval Cobham, Excerpta Cypria, The Library Publication, Nicosia-Cyprus, 1969, s.250)

(33) Saim Sakaoğlu, 101 Anadolu Efsanesi, s.41; Hikmet Tanyu, aynı eser, s.186 (Taş üzerine çıkma, durma, oturma ve yatma Anadolu'da çoğu yerlerde bilinmektedir.)

(34) Maria Paraskevopoulou, aynı eser, s.105

ise bu kutsal kişilere rehberlik yapan ve cüzamli olması itibarıyla de bu hastalığını onlara bulaştırmamak için bir önlem olarak burada öldürülen bir kadına ait olduğuna inanılmaktadır.(35)

KARAOĞLANOĞLU'NDAKİ KAYALIKTA AZİZ PHANOURİUS İLE ATININ AYAK İZLERİ

Şu anda Karaoğlu'ndaki (Ayios Yeorgios) Aziz Phanourius Kilisesi'nin yanındaki deniz kıyısındaki kayalar üzerindeki izlerin Aziz Phanourius ile atına ait olduğuna inanılmaktadır.

Rivayete göre Anadolu'da oturan Aziz Phanourius İsa'nın çağrısı üzerine Kıbrıs'a gelmeye karar vermiş. Yanına sadece kendine sadık olan atını da alarak küçük bir açık gemiyle Kıbrıs'a gelmiş. Şu anda Karaoğlu'ndaki fosil kalıntılarının bulunduğu yerden karaya ayak basmış. Kademeli olan tepenin üst başına tırmanmak için atına binmiş. Ancak atının ayağı kayıp düşünce ikisi de orada ölmüşler.

Şu anda deniz kıyısındaki kayalıkta görülen çukurlukların aziz ile atına ait olduğuna inanılmaktadır. Yine şu anda kayalığın üst başında Aziz Phanourius'a adanmış bir kilise, aşağıda ise Pygmy Hippopotamos denen fosil kalıntılarının bulunduğu bir adak yeri bulunmaktadır. Bu kayalıktaki fosil kemiklerin sökülüp toz haline getirilmesi ve suya karıştırılarak içilmesi halinde hemen hemen tüm hastalıkları tedavi gücüne sahip olduğuna inanılmaktadır.(36)

HZ. ÖMER TEKKE'Sİ KAYALIĞINDAKİ YEDİ ATLIYA AİT NAL İZLERİ

Girne'nin yaklaşık dört kilometre doğusundaki Çatalköy'ün kıyı şeridinde yer alan Hz.Ömer Tekkesi ile Türbesi'nin yapılışıyla ilgili söylence, deniz kenarındaki kayalar üzerindeki izlerin burada yatan yedi evliya'nın atlarına ait olduğuna inanıldığından sözedilmektedir.

Rivayete göre çok eskiden Kıbrıs'a gelen korsanlar yerleşim birimlerini talen ederler, ahaliyi kılıçtan geçirirler ve kadınlarla kızları kaçırmak ya da ırlarına geçerlermiş. Bir gün deniz kıyısında sürüsünü otlatmakta olan kendi halindeki Hacı (Deli) Hasan adındaki bir çoban, kıyıya yaklaşan çıplak direkli (Guru direkli) bir gemi görmüş.

Gelenlerin korsan olduklarını anlayarak kayaların arkasına saklanıp korsanların elinden insanları koruması için tanrıya yalvarmaya başlamış. Tam o sırada kırmızı atlara binili ak sakallı yedi suvarisi belirmiş. Suvariler bir çobana bir de gemiye baktikten sonra atlarını önce deniz kenarındaki kayalığa doğru sürmüşler. Kayalara vardıklarında atlarının nalları taşlara her değiste kıvılcımlar saçıyor ve atların ayak izleri kayalarda çamura basmış gibi kalıyormuş. Suvariler kayalığı geçtikten sonra deniz üzerinden gemiye doğru yönelmişler. Gemiye varıncalar gemi batmış, suvariler ise atlarıyla birlikte gözden kaybolmuş.

Kayaların olduğu yere giden Hacı (Deli) Hasan üzerinde atların bırakmış olduğu nal izlerini görmüş; koşarak köye gidip olayı anlatmış. Köylüler önce ona inanmamışlar. Ancak kayaların üzerindeki atlara ait nal izlerini görünce Deli Hasan'ın doğru söylediğine kanaat getirmişler. O günden sonra da Kıbrıs'a bir daha korsanlar gelmemiş. Köylüler yedi suvariyi olan minnettarlıklarını ifade etmek için kendi aralarında para toplayarak nal izlerinin bulunduğu kayalığın üzerine şimdiki türbe ile mescidi yaptırmışlar.

Bu adak yeri Kıbrıs'lı Rumlar tarafından Aziz Phanontes adıyla bilinip kutsal sayıldığı ve ziyaret edildiği öğrenilmektedir.(37)

SONUÇ

Dünyanın çeşitli yerlerinde bilinen ve çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere geçen kayaların üzerindeki izlere ilişkin inançlar Kıbrıs'ın değişik yerlerinde de bulunduğu izlenimi edinilmesine rağmen biz sadece altı ayrı yerde saptayabildiklerimizi bilginize getirmiş bulunmaktayız.

Kıbrıs genelinde Halkbilimine yönelik yapılacak kapsamlı envanter çalışmalarıyla bu yönde bilgilerin geliştirilmesi mümkün olabilecektir görüşüdeyim.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

(35) Ruppert Gunnis, Aynı eser, s.175

(36) Aynı eser, s.211-212 ; Tuncer Bağışkan, "Kıbrıs'ta fosil kalıntıları ve İnşaat Adak Yeri", Kıbrıs Sanat Eki, Letkoşa, 15. Mayıs, 1990, s.7

(37) Kaynak Kişi: Göksel Ersoy, Doğum Tarihi: 1948, Doğum Yeri: Kasaba-Baf, Engin Anıl, "Hz. Ömer Tekkesi" Halkbilimi, Sayı: 87/5, s.7; Tuncer Bağışkan, "Hz. Ömer Tekke ve Türbesi", Kıbrıs Sanat Eki, Letkoşa, 20.3.1990; M. Kemal Sayın, "Girne Bölgesinde anlatılan şehit mezarları ile ilgili dört söylence", Halkbilimi, sayı: 45, Ocak-ahrik, 1997, s.19-20

Anket Çalışmalarında Önemli Faktörler Ve Bu Çalışmaların Sınırlılıkları

PORTRE

Muharrem FAİZ

1961 yılında doğmuştur. ODTÜ Psikoloji mezunu olup uzun yıllar öğretmenlik yapmıştır. Masterini İngiltere’de (Sosyoloji alanında) yapan Faiz Eğitim ve Kültür Bakanlığı’nda Talim ve Terbiye Müdürlüğü yanında Devlet Planlama Örgütü, Sosyal Planlama Daire Başkanlığı görevlerinde bulundu. Neden Özel Ders?(1988) İnsan Hakları(1995), Kültür ve Yabancılaşma (1992,1996 2.Baskı) adlı eserleri vardır.

GİRİŞ

Bilindiği üzere anket çalışmaları ülkemizde giderek artan bir ilgi görmektedir. Bu ilgi, bir yandan bu yöntemle araştırılmamış birçok alanda bilgiler elde edilmesi; diğer yandan da daha önce araştırma yapılmış alanlarda yeni bilgiler ortaya çıkarma potansiyeli açısından umut vericidir. Kuşkusuz yararlı, kullanışlı bilgiler elde edilebilmesi bu tür çalışmaların gerektirdiği koşulların sağlanmasına bağlıdır. Bunlar sağlanmadığı zaman elde edilen sonuçlar, hem araştırmacıyı hem de kamuoyunu yanıltmaktadır. Bu noktada, ülkemizdeki çalışmalara bakıldığında zaman önemli eksikliklerin bulunduğu gözlenmektedir. Bunların bir kısmı anket çalışmalarında dünyanın her yerinde gözlenebilecek teknik yetersizliklerden, diğer kısmı ise ülkemizdeki özel koşullardan kaynaklanmaktadır. Bildirinin ilk bölümünde bu yetersizlikler üzerinde duracağım. Bildirinin ikinci kısmı ise anket çalışmasının bizzat kendisinin sınırlılıkları konusuna

Muharrem FAİZ

ayrılmıştır. Bu bölümde anket çalışmalarının ne tür bir bilgi ortaya çıkardığını, bu bilgi türüne hak ettiğinden fazla bir misyon yüklemenin yanlışlıkları üzerinde durmaya çalışacağım.

ANKET ÇALIŞMALARINDA ÖNEMLİ FAKTÖRLER

Anket alan çalışanları tarafından “belli bir soruyu yanıtlayabilmek için her tür enformasyonun araştırılması” olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntem ile toplum bilimleri ve araştırma bağlamında, bir genellemeye gitmek amacıyla, belli sayıda kişi sorgulanmaktadır. Bu açıdan, gözlem ve masa başı araştırma tekniklerinin karşısı olarak görülebilir. Anket çalışmaları yapılan sürekli tartışmalar, araştırmalar ve edinilen deneyimlerle geliştirilen bir yöntemdir. Bu yüzden sürekli olarak daha mükemmel olarak tasarlanan bu yöntemde, dikkat edilmesi gereken teknik incelikler ve etik kaygılar da ön plana çıkmaktadır. Ancak ben bunları çok derinlemesine incelemek yerine, özellikle en vazgeçilmez öğeler üzerinde yoğunlaşmak istiyorum. Kuşkusuz sorularınız ile bu daha ince ayrıntıları da ele alabiliriz. Ele almaya çalışacağım öğeler “temsili örneklem kavramı”, “soruların sıra etkisi” ve “kelimelendirme” olacaktır.

TEMSİLİ ÖRNEKLEM

Temsili örneklem; hedef nüfusun (araştırılmak istenen nüfus-genel nüfus da olabilir, nüfusun bir kesimi de olabilir. örneğin üniversite gençleri) özelliklerinin üzerinde çalışılacak grup tarafından temsil edilebilmesine bağlıdır. Bir örnekleme işleminde hata genellikle örnek kitlenin bu özellikleri temsil etme konusundaki yetersizliğinden kaynaklanır. Bu sorunları

aşmanın yollarından birisi tesadüfi örneklem yönteminin kullanılmasıdır. Bu yöntemde hedef nüfus içindeki her bireyin örnekleme dahil olma şansı diğer bireylerle eşit durumdadır. Bu eşit şansın dolaylı toplum içindeki her farklılığın örneklem içinde de temsil edileceği hipotezi vardır. Kuşkusuz bu hipotezin doğrulanabilmesi için örneklemin belli bir büyüklükte olması beklenmektedir. Yapılan sayısız araştırma ve istatistiki inceleme, örneğin tesadüfi örneklem yöntemi ile oluşturulan yaklaşık 1200 kişilik bir grubun %95 oranında genel nüfusu (%3 hata payı ile) tanımlayabildiğini göstermektedir.

Tesadüfi örneklem yöntemi, isminden de kaynaklanan nedenlerle bazen anket çalışması yapmak isteyenleri yanlış bir davranışa teşvik etmektedir. Örneğin bir gazetenin sütun yazarı kendi sütunuyla ilgili olarak okuyucularına mektup yazmalarını söyleyebilir. Gelen mektuplar tesadüfi biçimde oluşmuş bir örneklem oluşturabilir mi? Bu sorunun yanıtı hayırdır. Çünkü mektup gönderenlerden bazıları belki de sadece o gün ilgili yorum sütununu okumuş olabilir. Belki de o sütunu okuyan ancak hiç sevmeyenler, mektup da yazmayı gerekli görmemişlerdir. Bazıları sütun hakkında olumlu düşünceleri olduğu halde, mektup göndermemiş olabilir. Bu olasılıkları uzatabiliriz. Ancak bütün bu öğeler tek başlarına veya birlikte örneklemin yapısını bozabilirler. Elde edilen bilgiler ise yanıltıcı olur. Bu bakımdan radyo, televizyon kanallarında telefonla katılarak belirtilen görüşler hiçbir zaman temsil yeteneği olan bir örneklem grubuna ait eğilimleri göstermemektedir. Çünkü yanlış, hatalı bir örneklem söz konusudur. Tesadüfi örneklem yöntemindeki önemli zorluklardan bir tanesi de, örnekleme alınmış kişilerin işbirliği yapma istememeleridir. Bu kişilerin sayısı arttığı zaman örneklemin temsil yeteneğinde de bir zayıflama ortaya çıkacaktır. Araştırmacının bu zayıflamanın bilincinde olması gerekmektedir.

Örnekleme konusunda yaşanabilecek sorunlardan söz ederken, ülkemize özgü koşulların göz önüne alınmaması ciddi bir eksiklik olacaktır. Ülkemizde yaptığımız çalışmalarda genellikle tesadüfi örneklem ve kotayı birlikte kullanmayı tercih etmekteyiz. Kota olarak ise genellikle "bölge", "cinsiyet", "yaş" ve "yerleşim yeri" kullanılmaktadır.

Söz konusu kotalar, örneklemin bilinen/elde mevcut verilerin katkısı ile daha sağlıklı olarak oluşturulması için kullanılmaktadır. Şöyle ki; mevcut nüfus sayımları (ki elimizde 1996 Aralık sayımı var), nüfus projeksiyonları kullanılarak nüfus ile ilgili demografik veriler elde edilmekte

ve yaş, cinsiyet, bölge yerleşim yeri konularında çeşitli detaylardan yararlanılmaktadır.

Ancak bu noktada araştırmacıları bekleyen çok önemli sorunlar bulunmaktadır.

Örneğin 1996 15 Aralık nüfus sayımı sonucunda açıklanan de facto demografi verileri detayları araştırmacıların örneklem oluşturmada yararlanabileceği nitelikte değildir. Bilindiği üzere "de facto nüfus sayımları" belirli bir zamanda, tanımlı bir alan içinde fiilen bulunan kişilerin tümünü dikkate alan sayımlardır. De facto nüfusu oluşturan kişilerin ikametgahlarının sayım anında bulundukları yer olması gerekmektedir. Bu yer daimi ikametgahlarıyla aynı da olabilir, farklı da. Dolayısı ile açıklanan toplam 200,587 de facto rakamının detaylandırılmış verilerine baktığımız zaman, -erkeklerin 105,978 -kadınların 94,609 kişi olduğu görülmektedir. Bu rakamlara göre erkekler nüfusun %52,8'ini oluşturmaktadır. Bu demografik verilerle hareket edecek bir araştırmacı, KKTC halkının herhangi bir konudaki değerlendirmesini, eğilimini, konumunu öğrenmek için anket çalışması yaptığında yanlış bir noktadan hareket etmiş olacaktır. Çünkü erkeklerin sayısında kaçak işçilerden, turistlerden, TC görevlilerinden vb. kaynaklanan ek bir fazlalık (kadınlara göre) bulunmaktadır. Aynı biçimde de facto demografik verileri, nüfusun yaş piramidini de orta yaş lehinde etkilemiş görülmektedir. Ve bu verilerle hareket eden bir araştırmacı örnekleminde belli yaş dilimlerini ya daha düşük oranda; ya da daha yüksek oranda temsil edecektir. Bu ise araştırma sonuçlarının olumsuz yönde etkileyecektir. Bu olumsuzluk, bölge, ikamet yeri kotalarının oluşturulmasında da karşımıza çıkacaktır.

Sonuç olarak araştırmacıların örneklem oluşturmak için 1996 Aralık nüfus sayım sonuçlarına itibar etmemelerinin, bunun yerine bütün dezavantajlarına karşın demografik veriler konusunda nüfus projeksiyonları kullanılmasının daha yararlı olacağını düşünüyorum. Bu konuda daha detaylı bilgi almak isteyen araştırmacılara da yardımcı olmaya hazır olduğumu belirtmek istiyorum.

SORULARIN SIRASI

Anket çalışmalarında sonuçları etkileyen bir başka önemli faktör soruların sırasıdır. Bu konunun önemini ortaya koyan sayısız çalışma vardır. Örnek olarak Amerika'da yapılan bir çalışmaya bakabiliriz.

Amerikalılara;

"Sizce Japon hükümetlerinin Amerikan ürünlerinin ülkeye girişine sınır koymasına izin verilmeli mi?" sorusu

yöneltiliyor. Amerikalıların büyük bir çoğunluğu "Hayır izin verilmemeli" cevabını veriyor.

Ancak; benzeşen bir örneklem grubuna önce;

"Sizce Amerikan hükümetlerinin Japon ürünlerinin ülkeye girişine sınır koymasına izin verilmeli mi?" sorusu yöneltilip %77 oranında "Evet izin verilmeli" cevabı alındıktan sonra, İLK SORU yöneltildiği zaman, bu sefer büyük oranda Japon hükümetinin de sınır koyma hakkı olduğu yönünde cevaplar alınıyor.

Araştırmaya katılanlar kendi içlerinde tutarlı olmak için Amerikan hükümetine tanıdığı hakları, Japon hükümetine de tanımak durumunda kalıyor.

Bir başka çalışmada görüşme yapılan kişilerden enerjinin kaynağı olarak neyi tercih ettikleri öğrenilmek isteniyor. Soru "enerji nereden sağlansın?" diye yöneltilip,

a) nükleer

b) kömür

c) diğer kaynaklar biçiminde seçenekler verildiği zaman insanlar %21 oranında nükleer yanıtı vermişlerdir. Ancak soru seçeneksiz olarak "enerjimizin ne kadarı nükleer kaynaklı olsun?" biçiminde yöneltildiği zaman oran %41'e çıkmaktadır. Bir başka örnek ülke sorunlarıyla ilgili olabilir. görüşülen kişilere "sizce ülkemizin en önemli sorunu nedir?" biçimindeki bir soruyu seçeneksiz olarak yönelttiğiniz zaman %1 olan "eğitim" yanıtı;

a) enerji darlığı

b) çevre kirliliği

c) eğitim

d) partizanlık vb. biçimindeki seçenekler arasında %32

"eğitim" düzeyine çıkmaktadır. Bir başka deyişle kişiler seçenekte gördükleri zaman çok daha yüksek oranda "eğitim" yanıtını vermektedirler. Ancak ilk bakışta bu fark pek önemli görülmediği için yanıtlı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Ancak bunu her zaman masumane bir süreç olarak da değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bazı sosyal-ekonomik programların uygulanmasında bu tür hatalı sorular bilinçli olarak hazırlanmakta ve elde edilen sonuçlar söz konusu politikaları meşrulaştırmak için kullanılmaktadır.

KELİMELENDİRME

Anket çalışmalarında belki en hissedilmeyen hata kaynaklarından biri de soruların kelimelendirilmesidir. Bu hata biçimine örnek olabilecek sayısız araştırma bulunmaktadır. Örneğin görüşülen insanlara "hükümet başka alanlarda yatırım yapmak için, sosyal yardım harcamalarından kısıntıya gidebilir mi?" biçiminde bir soru yöneltilmiştir. İnsanların %39'u "evet" yanıtı vermiştir. Ancak benzer özellikleri taşıyan bir başka örnekleme "hükümet başka

alanlarda yatırım yapmak için yaşlı insanlara ve öksüz çocuklara yaptığı yardımlarda kısıntıya gidebilir mi?" biçiminde bir soru yöneltiltiği zaman evet diyenlerin oranı %7'ye düşmüştür. Bir başka örnekte Amerikalı seçmenlere "sizce ABD hükümeti demokrasi karşıtı konuşmaları yasaklamalı mı?" biçiminde bir soru yöneltilmiş ve %54 oranında "evet" yanıtı alınmıştır. Ancak soru siz "ABD hükümetinin demokrasi karşıtı konuşmalarına izin vermemeli" görüşüne katılıyor musunuz biçiminde yöneltildiği zaman "evet" oranı %75'e çıkmaktadır. Her iki örnekte de sorunun içeriği aynı olmasına karşın kelimelendirilmedeki farklılıklardan dolayı, oranlarda büyük değişim gözlenmiştir. "Sosyal yardım" yerine "yaşlı ve öksüz çocuklara yardım", "yasak" yerine "izin vermemek" kavramlarının kullanılması oranları büyük ölçüde değiştirmiştir.

ANKET ÇALIŞMALARINDA ÖNEMLİ BİR SINIRLILIK

Bütün bu hata kaynaklarını özetlemeye çalıştıktan sonra anket çalışmalarındaki önemli bir sınırlılığa değinmek istiyorum. (Ve bu bir çok sınırlılık arasında belki en önemlisidir) Sözü edilen kriterlere ne kadar uyulursa uyulsun, anket çalışmalarından elde edilen bilginin bizzatı kendisinin sınırlılığı hep aklımıza olmalıdır. Sadece toplumun araştırılan konudaki haritasını statik biçimde betimleyen bu çalışmaları ve sonuçlarını mutlak doğrular olarak dolaşıma sokmak sık sık rastladığımız ciddi bir yanılgıdır. Bu yanılgının bilincinde olamaz isek her şeyden önce bizzat anket çalışmalarına yazık ederiz. Çünkü her yöntem gibi anket çalışmaları da güzel-yararlı bilgiler ortaya çıkarabilen verimli bir çalışma biçimidir. Ancak yine her yöntem gibi ortaya çıkardığı bilgi türü belli sınırlılıkları taşır. Her şeyden önce, olduk olmadık her konuda, kamuoyunun bir görüşü olduğunu, bir kanaate sahip olduğunu varsaymak ve her düşüncenin ölçülebilir olduğunu kabul etmek ciddi bir yanılgıdır. Anketlerimizle görüş almaya gittiğimiz insanların incelediğimiz konuda her zaman görüşü olduğunu varsaymak ilk yanlışlardan bir tanesi olacaktır. Kıbrıs'ta bir çözümün hangi temelde olması gerektiği konusunda hiç düşünmemiş bir insanın bu konuda alınan görüş -ki birçok durumda alınıyor- ağırlıklı olarak dolaşımda egemen olan görüşlerden etkilenecektir. Çünkü dolaşımda olan görüşlerin toplum içindeki iktidar ilişkilerinden bağımsız olduğu ne kadar iddia edilebilir? Bizim anket çalışmalarında insanlardan aldığımız, genellikle önceden dolaşıma sokulmuş, ifade edilmiş kanaatler konusundaki terahlerdir. Bu önemli sınırlılık dikkate alındığında, bu çalışma sonuçlarını değerlendirirken daha doğru bir perspektife sahip olacağız diye düşünüyorum.

Kutsal Koruluklar Ve Bitki Mitolojisi

PORTRE

Christina HESSENBURG

Christine Hessenberg; 1975-1985 tarihleri arasında İngiltere'de resim öğretmenliği yaptı. 1985'te Kıbrıs'a yerleşti. 1991'den beri Turizm rehberi olarak çalışmaktadır.

Sayın dinleyiciler,

HAS Der'in düzenlediği bu etkinliğe katılma daveti almaktan onur duyuyorum. Önce, hangi konuda konuşacağıma karar veremedim. Bir yabancı olarak; Kıbrıs'ın gelenekleri ve kültürü hakkında derinliğine bir konuşma yapmak benim için çok zor olacaktı. Kıbrıs'ta yaşadığım on beş yılın deneyimleri bana yol gösterebilirdi.

Christina HESSENBURG

Kıbrıs'ta bir sanatçı olarak yaşadım ve son yıllarda botanik konusuna büyük bir ilgi duydum. Her iki ilgi alanı da doğayla bağlantılıdır. Bundan dolayı bitki mitolojisi ve antik çağın kutsal korulukları hakkında konuşmaya karar verdim. Şunu söylemek istiyorum ki, Kıbrıs'ta mitolojik bitkilerle ilgili inanışlar olduğunu duymama karşın, kutsal koruluklarla ilgili bilgi elime ulaşmadı. Konunun uygun ve özellikle de Türkçe'min yeterli olduğunu umarım.

Kıbrıs'a ilk geldiğimde zamanımın çoğunu manzara resimleri yaparak geçirdim. Daha önce doğa'yı hiç çizmemiştim ama Kıbrıs'ta manzaranın güzelliği ve parlak Akdeniz ışığı bana esin kaynağı oldu. En derin huzur ve iç barış duygularını, saatler harcadığım zeytin bahçelerinde buldum. Ağaçların yaşlarını, mazilerini ve ruhlarını hissettim. Ben dindar değilim ama bu yaşlı ağaçların arasında ruhlarla ilgili bir şeyler sezinledim.

Benim için ağaçları ve çevreyi korumak her şeyden daha önemlidir. Ve antik çağlarda gerçekten de öyle idi.

Antik çağda büyük orman bölgeleri, tanrılar' a adanır ve korunurdu. Aynen tanrılar' a adanan tapınaklar gibi. Bu koruluklardan bir zamanlar Kıbrıs'ta da vardı sanıyorum. Bu kutsal korulukları yaratmaktaki dürtü, dinsel huşuydu. Milat'tan sonra birinci yüzyılda yaşayan Romalı filozof SENECA'dan bir alıntı yapmak istiyorum: "Başlarını alabilmesine gökyüzüne uzatarak, dal ve yapraktan oluşan dantelli gölgeleri ile gün ışığını kapatan bu kutsal koruluklarda, yaşayan bir ruh hissedersiniz. Ağaçlar o kadar heybetli, yer o kadar ıssız ve yoğun gölge o kadar ihtişamlıdır." Belki, sizler de, benim gibi bu duyguyu yaşıadınız.

Şair Virgil, İsa'dan önce birinci yüzyılda, Roma'da, yaşlı ağaçlarla kaplı Capitoline Hill çevresinde yaşayan insanlardan şu cümleyi aktarır:

"Burası mutlaka bazı tanrıların yuvası olmalı".

O dönemde belli ağaç türleri, belli tanrılara adanmıştır. Mesela, meşeler büyük tanrı Zeus'a, söğütler ay tanrıçası Hera'ya, zeytinler zekâ ve akıl tanrıçası Athena'ya, defin ağaçları şiir ve müzik tanrısı Apollon'a, çamlar tabiat tanrısı Pan'a, asmalar'la bağlar şarap ve eğlence tanrısı Dionisos'a, kavaklar yarı tanrı Herkül'e ve serviler yer altı tanrılarına adanmıştı. Tanrılar için tapınaklar ve heykeller yapılmadan önce bu kutsal korulukların kendileri, birer tapınak idiler ve buralarda kurbanlar kesilir ve kutsal törenler yer alırdı.

Kutsal koruluklar çeşitli boyutlardaydı. Bazıları sadece birkaç ağaç, bazıları çitle çevrelenmiş, ağaçlarla kaplı tepeler, bazıları bütün bir orman, ve bazıları da denize kadar uzanan bütün bir dağ eteği olabilirdi. Bu koruluklar' da bazı ağaçlar inanılmaz boyutlara ulaşırdı. Kutsal korulukların sınırları belliydi ve buralara girmek yasaktı. Tabii törenler dışında. Buralardaki ağaçlar kesilmezler hatta kuru dallar bile dışarı çıkarılamazdı. Bu bölgelerde avlanma izni yoktu. Evcil hayvanlar buralarda otlayamazdı ama yabani hayvanlar buralara

sigınıp güven içinde yaşayabilirdi. Geyikler, tanrıça Artemis ve Persefon, kaplumbağalar, tanrı Pan tarafından korunurdu. İnanılıyordu ki ağaçların sihirleri vardı ve sadece tanrı heykelleri yapımında ve tapınak inşasında kuru dalların kullanılmasına izin veriliyordu.

Şimdi ağaçlarla ilgili efsanelere geçelim.

Çınar ağacı, mucizevi bir ağaç sayılırdı. Çınarlar kışın yapraklarını dökerler. Antik çağda, çok hoş bir hikaye var, şöyle: Büyük tanrı Zeus, Avrupa ile, bir çınar ağacının gölgesinde evlenmiş. O günden sonra söz konusu çınar ağacı yapraklarını hiç dökmemiş. Çınarlarla ilgili, buna benzer başka öyküler de vardır.

Pers Kralı Kserkes (Xerxes) batı Anadolu'da Menderes ırmağı kıyısında, son derece güzel bir çınar ağacına rastlamış. Ağaç, öylesine güzelmış ki Kserkes onu altın süslerle bezenmiş ve yanına bir muhafız tayin etmiş. Çınarlar, tanrıların insanlara armağanıdır. Onlar serin gölge ve su demektir. Kıbrıs'ta Pınarbaşı, Alsancak (Old Milos'da) ve Başpınar'da bulunan heybetli çınarlar, pınarların kıyısında büyüüp yaz sıcaklarında bize serin gölgelerini sunarlar. GİRNE'nin Cıklos mevkiinde, yol genişletme çalışmaları yapılırken birçok çınar fosili bulunmuştur. Bu, yıllar önce burada bir çınar ormanının bulunduğunu ispatlar.

Gelelim zeytin ağaçlarına. Akdeniz bölgesinin en önemli ve insanlar tarafından yetiştirilen ilk ağaçlarından biridir. Kıbrıs'ın zeytin ağaçları birçok efsaneye konu olmuştur. Zeytinlerin bazıları öylesine yaşlıdır ki kutsal oldukları kuşku götürmez. Yaşlı zeytinlerin özel bir varlıkları var. Onları hissetmeden geçemezsiniz. Antik çağda zeytinyağı da kutsal sayılırdı ve tedavi amaçlı olarak da kullanılırdı ve duyduğuma göre zeytin yağı hala tedavi amacıyla kullanılmaktadır. Zeytin ağaçları, tanrıça Athena'nın bizlere bir armağanıdır. Bu ağaç zaferin ve barışın simgesidir. Bugün bile Kıbrıslı arkadaşlarımız kem gözden sakınmak için evlerinde zeytin yaprağı yakıp tütünürleri, yani, tütsü yakarlar.

Bağlar, şarap ve eğlence tanrısı DİYONİSOS'a adanmıştır. Şarap antik çağdan beri Kıbrıs için önemli ve ünlüdür. Birçok meşhur kişi, II Selim dahil, Kıbrıs şaraplarını takdir etmiştir. Salamis ve diğer amfiteatrolarda, oyunlardan önce, DİYONİSOS'a kurban törenleri yapılırdı. Antik çağda mozaiklerde, yoğun olarak, asma yaprağı kullanılırdı. Bir inanca göre, bağ budamayı bir eşek'ten öğrendik. Bu eşek bağ'da otlanırken, dalları yaprakları yemiş ve ertesi yıl bu bağdan çok daha fazla ürün alınmış. Böylece insanlar bağlarını budamaya başlamışlar.

DEFNE, Kıbrıs'ta, bir zamanlar yaygın olarak yetişıyordu. Bu ağaç adını ırmak tanrısının kızı Daphne'den alır. Daphne şir ve müzik tanrısı yakışıklı Appollon tarafından sevilen, güzel ve utangaç bir kızdı. Apollonun tutkusundan korkan kız annesine koştu ve annesi onu korumak için bir Defne ağacına çevirdi. NAR ağacı tanrıça Persefon ile bağlantılıdır. Efsaneye göre Persefon nar yiyerek orucunu bozunca yılın altı ayını yer altı tanrısı Hades'le geçirmeye mahkum edildi. Persefon, her ilkbaharda yer yüzüne dönüp doğaya can getiriyor. Böylece Nar ağaçları kıpkırmızı çiçek açıyorlar. Salamisteki gri memur heykelin Persefon olduğu farzedilir.

HURMA ağacı mübarek bir ağaçtır. Bir hadis'te şu cümle yer alır: "Hurmaya saygı göster çünkü o bizim halamızdır". Şöyle bir söylenti var: Allah, adamı bir parça kilden yarattı ve arta kalan küçük bir parça kilden de bir hurma ağacı yarattı. Kuran "Meryem ana, İsa'yı bir hurma ağacının altında doğurdu ve orada bir müddet kalıp dinlendi" der. Doğurduktan sonra ağaçtan düşen hurmalarla beslendiği rivayet edilir. Günümüzde bir çok Müslüman Ramazanda hurma'yla iftar açıyor.

ILGIN ağacı güzellik ve gençliği sembolize eder. Kıbrıs Kralı Kinyas'ın kızı babasının öfkesinden korunmak için tanrılar tarafından bir ilgin'a dönüştürülmüştür. İlkbahar'da pembe ilgin çiçekleri dere kıyıları süsler.

AKKAVAK yapraklarının bir tarafı açık, bir tarafı koyu renklidir. Koyu taraf yer altını, açık taraf canlıların dünyasını sembolize eder. Söylentiye göre, Herkül, cehennem bekçisi köpek Cerberusu yendikten sonra dünya'ya dönüşünde başında kavak dallarından bir taç vardı.

Kıbrıs ormanlarında çok sayıda KIZILÇAM var. Kızılçamlar ulu ağaçlardır ve gök yüzüyle yer yüzü arasında iletişim sağlarlar. SERVİ ağaçları antik çağda kutsal tapınaklara dikilirdi. Günümüzde Piramit Servî, Müslüman ve Hristiyan mezarlıklarında ve manastır bahçelerinde bulunan çok özel ağaçlardır. Türk kilimlerinde Servi formu sıkça kullanılır.

Bir çok yıl önce, Alevkayasındaki Herbaryumu kuran ve Kuzey Kıbrıs Florası hakkında bir kitap yazmış olan, Dr. Deryck Vineyi tanımak ve onunla birlikte çalışmak imtiyazına sahip oldum. O benim için, hem iyi bir arkadaş, hem de, değerli bir öğretmen oldu. Bitkiler hakkında birçok şeyi ondan öğrendim. Yabani bitkiler aynı zamanda efsanelere de konu olmuştur.

Kıbrıs, tabii ki tanrıça AFRODİT'le birlikte anılır. Adanın güney batısında bir sahilde denizden çıktı. Çıplaklığını bir MERSİN dalı'yla sakladı. ŞEYTAN GÖZÜ bitkisi Afroditin sevgilisi Adonis'in adını taşıyor (bilimsel adı ADONİSTur). Adonis, bir yaban domuzu tarafından öldürüldüğünde kanı, damla damla etrafa yayıldı. Ve Afrodit damla damla gözyaşı döktü. Kan ve gözyaşı damlalarından çiçekler oluştu. ŞEYTAN GÖZÜ ve KIR LALELERİ, kırmızı renklerini Adonis'in kanından almışlar. Ve beyaz çiçekli LADEM.ER Afroditin göz yaşlarıdır.

MERSİNLER'le ilgili bir efsane daha vardır. Kral kızı PHAEDRA, üvey oğlu HİPPOLİTOS'a aşık olur ama karşılık bulamaz. Saç tokasını umutsuzlukla mersin yapraklarına batırarak minicik delikler açar. Eğer bir mersin yaprağını ışığa tutarsanız pek çok minik delikler varmış gibi görünür ama aslında bunlar ufakık yağ torbacıklarıdır. Mersin dalları bugün hâlâ karşılama törenlerinde devlet büyükelirini onurlandırmak için

52 Halkbilimi

yollara, sokaklara serpilir. Kuzey Kıbrıs'ın Koruçam köyünde Paskalya törenlerinde hurma yaprakları yerine Mersin dalları kullanılır.

Şimdi sizlere Mersinle ilgili faydalı bir bilgi vereyim! Eğer saçlarınız dökülüyorsa bir okka Mersin meyvesiyle iki okka suyu iyice kaynatın ve başınızı bu suyla yıkayın. Saçlarınız artık dökülmeyecektir!

Yakında hoş kokulu yabani NERGİSLER açacaktır. NARSIS, ırmak tanrısının oğluydu. O kadar yakışıklıydı ki bütün periler ona aşıkta. Ama o hiç birine yüz vermiyordu. O, kendi güzelliğine tutkundu ve ırmak kıyısında kendi yansımasını hayranlıkla izliyordu. Kendi kendisine o kadar aşıkta ki kendine hasretinden mecnun gibi öldü. Onun öldüğü noktada altın taçlarıyla hoş kokulu nergisler çıktı.

PAN çobanların ve sürülerin tanrısıydı. Serin ırmaklara ve orman gölgelerine çok düşkündü. Pan bir periye aşık oldu ama reddedildi. Bir gün dere kıyısında onu yakalamaya çalıştı. Peri, korkuyla, kız kardeşlerini yardıma çağırdı. Onlar da güzel periyi zarif sazlara dönüştürdüler. Daha sonra sazlarda rüzgârın sesini duyan Pan çeşitli boylarda saz kesip bunları bal mumuyla birbirine yapıştırdı ve bu sazı ağzına götürüp üfledi. İşte böylece miskal ... yani, bir çeşit flüt ... icat edilmiş oldu.

Ateş, dünyaya PROMETEUS tarafından getirildi. O, insanlara tarımı ve tahta işlerini öğretti. Prometheus dev bir kavcar dalını ateş tanrısı Volkanın ocağına soktu ve ateşi çaldı. İçin için yanan bu kavcar dalını, dünyaya kadar taşıdı. Böylece insanlar ateşi öğrendiler.

Bazı bitkiler taç ve çelenk yapımında kullanılırdı. SARI EBEDEN ÖLMEZLER, çelenk yapılarak tanrıların heykellerini süslemekte kullanılırdı. LAZMARIN bitkisi insanoğluna tanrıça Afrodite'in bir armağanıydı ve tanrılar için yapılan çelenklerde kullanılırdı. LAZMARIN aynı zamanda geleneksel olarak Müslüman mezarlıklarına ekilirdi. SARI PAPATYA çiçekleri de taşlarda kullanılırdı. SARI

PAPATYALAR'ın insanları büyüye ve uğursuzluğa karşı koruduklarına inanılırdı. Ve DEFNE' den yapılan çelenkler Roma İmparatorlarının taçlarıydı.

Ağaçlar ve bitkiler hakkında bu efsaneleri öğrenmek doğaya olan takdir ve sevgimi derinleştirdi. Bir zeytin tarlasında oturup, o çok özel atmosferi hissettim. Burada tanrıların bana görünmesini bekledim. Bu asırlık ağaçlara hayran olup tutkuyla resimlerini çizdim. Onların güçlü ruhları vardır. Bin dokuz yüz doksan beş yangınında balkonumun hemen önündeki kızılçam yandı. O benim kutsal ağacımdı ve uzun süre yasını tuttum. Ve bugün yine yastayım çünkü bir yerde, aylarca oturup resimlerini çizdiğim yaşlı zeytin ağaçları kesilip oraya bir tatil köyünün temeli atıldı. Antik çağda olsaydı bu büyük bir suç olurdu.

Bilmeliyiz ki doğa tehlâlt altındadır ve bize kalıcı değildir. Homeros, İLİAD'a adlı kitabında rüzgar tarafından sürekli olarak yayılan ve bazen bütün yıl devam eden şiddetli yangınlardan söz eder. Milat'tan önce iki yüz yıllarında ... yani, Ptoleme devrinde, yazılan bir kitap'ta şu cümle var: "Önemli miktarda ağaç, kesilip kullanıldığı halde; Kıbrıs'ta o kadar çok ağaç var ki, tarım için toprak yok. Bu ağaçlar kesilmekle bitmez". Böyle bir Kıbrıs'ta yaşamak harika olurdu, değil mi? Ama maalesef, zaman içinde Romalı madenciler, Bizans çiftçileri, Fransız ve Venedik mimarları ve gemi yapımcıları binlerce ve binlerce ağacı tükettiler. Kıbrıslılar da tarım için yer açarak ve yakarak aynı şeyi yaptılar ve keçiler yeni fidanların büyümesini engellediler. Savaşlar ve yangınlar yüzünden doğa ve orman katliamına bu yüzyılda bile tanık oluyoruz. Bu tehlikelere bir de kalkınma hamleleri eklenmiştir.

Doğa, bizim ve çocuklarımızın geleceğidir. Onu korumak için antik çağ insanlarını örnek almalı, ve kutsal korulukları aklımızdan çıkarmalıyız. Umarım gelecekte de çizecek yaşlı zeytin ağaçları bulabilirim, çünkü bu, benim için, en büyük zevktir.

Beni sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

Has - Der XVI. Halkbilimi Sempozyumu Bildirileri...

Rum-i Kültür Tarihi Üzerine Söz

PORTRE

Gökalp KAMİL

Gökalp Kamil. 1940 yılında Baf kasabasında doğdu. Lise 2'ye kadar tahsilini Kıbrıs'ta yaptı. 1956 yılında EOKA'nın yaptığı eylemlerden birine tanık olduğu için can güvenliğini sağlamak amacıyla İngiliz hükümeti tarafından İngiltere'ye gönderildi. Orada uçak mühendisliği üzerine eğitim görürken onu yarıda bırakıp kendi işini kurar. Daha sonraları ise kendisinin her zaman hayalinde canlandırdığı ideallerini gerçekleştirmeye başlar. Yani kendini geliştirmek, okumak araştırmak ve yazmak.

Ben bir yazar veya araştırmacı değilim.

Ben bir hikaye perdaz'ım; bir hikaye anlatıcısı.

Eğer, neden burada olduğumu merak ederseniz size anlatayım.

Her şey bundan iki ay önce gecenin geç saatinde hayali saadet etmeye hazırlanırken telefon zilinin çalması ile başladı. Telefon ve televizyon gibi aletlerden hoşlanmam ama onlarla yaşamayı öğrendim.

Hattın öbür ucunda kim olabilir düşüncesiyle ahizeyi kulağıma dayadım ve ağır kısma "buyrun" dedim.

"Gökalp bey sizin kitabınız için yazdığım yazıyı gazetede okudunuz mu?

Kulağıma gelen bu sözlerin sahibinin kim olduğunu sormama gerek yoktu.

Tanıdık bir ses. Engin Anıl'ın sesiydi. Taklit değil. "Hayır" dedim. Cidden de okunmuştu.

Gökalp KAMİL

Kısa ve hoş bir sohbetten sonra daha önce defalarca yaptığı gibi beni bu akşamki yıllık panelde konuşmacı olmaya davet etti. Ben de daha önceki defalarca ricasına verdiğim aynı cevaba başvurdum.

"2001 yılından önce konuşmacı olarak katılamam" dedim ve gazetede çıkan yazıyı okumaya söz verdim.

Ama bilirdim ki oyunun şartları değişmişti. Bunu da başaran başkalarına taş atmak için güzel bir makalat yazan saygıdeğer dostum Engin Anıl. Tebrik ederim. Bir taşla iki kuş vurmak buna denir.

Bu kadarı ile kalsa güzel ama sayın Has Der başkanı kolay kolay istediğinden vazgeçecek birisi değil.

İki hafta sonra gene aynı hayali saadet vaktinde telefon gene çalar. Bu defa dostum bana ertesi günkü gazetede çıkacak yazısını okumamı ve kendisine fikrimi bildirmemi rica eder.

Gel zaman git zaman, telefon gene çalar. Bu defa Engin Anıl red edilmesi güç bir taktik kullanır. Kahvesini içip 40 senelik hatırı olan bir başka can ve fikir dostu hepimizin sevdiği ve saydığı Tuncer Bağışkan'ın selamını iletir. Ve Tuncer beyin panele katılacağından söz eder.

Bu taş atna değil boxta belden aşağı vurmaktır. İnât bu inat ya.

"Vallahi konuşacak konu bulamam" diyerek baştan savmak istediysen de Engin'i kesin kararlılıkla yıldırma yok.

"Kitabında bahsettiğin herhangi bir konu olabilir, demircilik, dülgerlik, çangarlık, hasircilik, sepetçilik, ipekçilik" der ve gider.

Cevap verecek halim kalmamıştı. İşte burada olmamın sebebini size anlattım. Ve işte bu akşamki hikayemiz zaman içindeki yolculuğumuz, geçen sene satışa sunulan kitabım "To Catch the Rainbow"un sayfalarından yola çıktı.

Bu yolculuk bizi tarih içerisinde geçmişe günümüzden 3200 sene evveline ta Çin'e kadar götürecekti. Daha doğrusu da Çin'den ipek yolu üzerinden günümüze KKTC'ne getirecek bir yolculuk olacaktı. Mevzu da "Zavallı bir böcek ve onun başına insanoglundan gelenler, olacaktı.

Her nasılsa bu akşamki konu tamamen değişti.

"Zavallı bir böcek ve onun başına insanoglundan gelenler" yerine daha eskilere giden ancak günümüzde bize kayboldurulan ve başkalarına mal edilen bir kültür mirasından bahsedeceğim. Bir ahlaki değerler felsefesinin tarihinden, insan cemaatini yönetmek için en adil bir değer üzerine kurulan bir dünya düzeninden bahsedeceğim. Rumi dininden, Rumi dininin muhteşemliğinden ve Mevlasından bahsedeceğim.

Neden Rumların dininin muhteşemliğinden ve Mevlasından? sorusuna ise iki gün sonra, 17 Aralık günü, Mevlana'nın ölümünün aynı yapıldığı ve aynı zamanda iki gün önce 13 Aralık günü 73 sene evvel 1925'te Türkiye Cumhuriyeti'nin 677 No'lu kanunu ile Mevleviliğin yasaklanıp tekkelerin kapatılması ve bizde ise 1956 yılında Evkaf müessesesinin Türk Cemaatına devredilmesiyle ve Türk Cemaatinin kapatılmasından doğan bir kültür mirası tarihinin konu olarak ele alınması daha uygun olacağından kanaatinden dolayı.

Evet! "Mevlana Celal ed din-i Rumi" bugünkü konuştuğumuz dilde Rum dininin muhteşemliği ve Mevlası.

Amma, bu tercümemden dolayı, önce kelimeler ve anlamları. Bu kelime bir bilgiyi ifade eder. Ben size "badem" dersem ne ifade ettiğimi anlarsınız. "Hiyar" dersem ne ifade ettiğimi anlarsınız. Ben "badem" deyip "hiyar" ifade edersem ne dediğimi nasıl anlarsınız? Veya "hiyar"a önce "badem" sonra da "salatalık" dersem, bademin ve hiyarın ne olduğunu bilmeyen ve "hiyar"ı sadece "salatalık olarak bilen birisi "hiyar" dediğimde neyi anlayacak?

Bir kelimenin kaybolması o bilginin kaybolması demektir. Bir kelimenin manasının sapıtılması o gerçeğin sapıtılması demektir.

Mevla kelimesinin manası Tanrı, Mevlana ise Tanrımız veya dinin önde gelenlerine verilen bir sıfat "Efendimiz"; Celal yine tanrısal bir sıfat, muhteşemlik, büyüklük; Rumi ise Romalılara ait Perslere Osmanlılara ait. Kaldı ki Rumi kelimesi, insanlar, insanlık anlamında çok eski bir kelimedir ve bu kelimeyi ilk kullanan insanların yani dünya düzenini kuran insanların kendilerine verdikleri ad idi. Onlardan Asura Perslere, Romalıya ve Osmanlıya yani dünya düzenini yürütmekte mükellef olanlara geçti.

Din kelimesi ise dilimize Aramcadan gelmiştir. Aramca Arap dilinin en eskisidir. İbrani dili diye adlandırılan dil Aramcanın doğu lehçesidir. Batı lehçesi ise Yunan ve Latin dillerini ortaya çıkarttı. Arap dilbilimcilerin din kelimesine verdikleri anlamlar üç noktada toplanır. Büyük Larousse ansiklopedisi bunları şu şekilde sıralar:

1. Arami- İbrani dilinden Arapçaya geçen din "hüküm" anlamına gelir.

2. Arapça kökenli din "gelenek ve görenek" yani kültür demektir.

3. Farsçadan "Roma imparatorluğunun" dilinin Latin dilinin esası Farsçadan, geldiği öne sürülen din sözcüğü bir inanç sistemini ifade eder. Kuranda 92 ayette geçen din sözcüğü bu üç anlamın yanı sıra, Fatiha suresinde görüldüğü gibi "Ahirette hesap verme" anlamında kullanılır.

Bir kelimenin süreklilik içinde aynı manada kullanılması o kültürün veya bilginin devamını gösterir.

Din tarihi insanlık tarihidir. Din bir yaşam felsefesidir. Ahlaki değerlerin felsefesidir. İnsanlık tarihi din ile başlar, yani: Medeniyet bir insanın başka bir insanın gözüne bakarak kendini o insanın gözünde görmesiyle başladı ve kurulan bu düzenin felsefesi "Maat" kelimesiyle ifade edildi. Maat, Allah'ın yarattığı evrenin istikrarının tabii olduğu dünya düzeni istikrarını sağlayan değerlerin simgesiydi. Bu değerler adalet, hakikat, inanç ve fazilet'ti. Bütün bunları bir arada ifade etmenin en basit en anlamlı şekli başka bir insanın gözüne bakarak kendini o insanın gözünde görmektir, yani insanlık. Bu kelime hala daha bugün sufiler tarafından aynı ahlaki değerleri ifade için kullanılır. Bu gelenek ve görenek, bir diğer kelime ile bu kültür, eski Mısır'da hieroglif yazılı metinlere döküldüğü günden beri tarihi bir anlayışla ve süreklilik içinde insanlık felsefesinin

temelidir.

Bütün dinlerin temeli olan ve dünya düzeninin bina edildiği bu felsefeyi insanlığa veren Eski Mısırlılar kendilerine Rumi derlerdi, yani insan, insanlar.

Kıyamet gününe suflukte "yevm-ül maat" denir.

Eski Mısır'da "Âhirette hesap verme" Piramit metinlerinde ve ölümler kitabında görüldüğü gibi ölünün kalbinin terazide adaletin, hakikatin, inancın ve faziletin simgesi olan Maat'la tartılması ile teşhir edilirdi.

Terazinin başında dünya düzeninin kurucusu olarak kabul edilen Cehuti defter tutarak kayıt ederdi. Ölümler 42 gün sorgulanırdı. Bu sorgulamada ölü hayatı boyunca insanlığa karşı yapmaması gerekenleri yapmadığını bildirirdi, yani; hayatını Tanrıya ulaştırmak için manevi bir yolculukla geçirdiğini tasdik ederdi. Maat bu sorgulamaları kapıda dinlerdi. Ölünün bu kapıdan geçip Tanrıya Osiris'e, ki Osiris, dünyayı, toprağı temsil ederdi -ulaşması böyle olurdu (Gerçek hayatta insanlığa aykırı davranışları kendi cemaatleri tarafından toprağı verilmesi kabul edilemezdi ve evlerinde aileleri tarafından dolap içerisinde tutulurlardı. Kötü yöneten firavınların cesetleri bile toprağı verilmemişti.)

Bu felsefenin piri, daha doğrusu Tanrıdan tecelli eden bütün bilimlerin insanlığa aktarıcısının adı Eski Mısır dilinde Cehuti'dir. Cehuti bugünkü dilde Yahudi demektir. amma çoğumuz onu Yunan adı olan Hermes olarak bilir veya Tahuti yani Davut'tan Thoth olan Yunan adı ile tanırız. Cehuti aynı zamanda Tanrının elçisi yani Peygamber olmanın yanı sıra Tanrının katibi, yazının icadı, takvimin mucidi, kısacası ilimle ilgili her şeyin onun vasıtasıyla insanlığa verildiğine inanılırdı. Sufi ayınlığında ilahi bir ses veren Ney'in mucidi ve ilk kullananı Cehuti olarak bilinir. Mevlevilerin ney-i Davut dedikleri ney 2 ayak ve 3 inçten daha küçük yapılamazlardı. Konya Mevlevi hanesinin kuruluşundan üç bin küsur sene evvel yapılan bir ney Büyük Piramit'in yanındaki bir mezarda bulunmuştur ve bugün yapılanların aynısıdır. Resimlerde ise bugünkü kullanım şekli ile aynen tutulup çalındığı görülür.

Molla yi Rum Mohammedin 1258 ile 1265 yılları arasında kaleme aldığı "Mesneviye i Manevi Mevlana Celal ed din-i Rum-i" ancak eski Mısır Mitolojisini bilen (Eski Mısır'da Mitology dinden ayırt edilemez) ve bunu çok iyi anlayan birisi altı cilt kitapta yazılanları takip edebilir. Çünkü kitabın işlediği konular bu felsefeyi ve

bilimleri Farsî dilinde gününe uygun olarak hemen hemen her insanın anlayıp takip edeceği bir biçimde zamanında günün ihtiyaçlarına hitap etmek için ortaya çıkmıştı.

Eski Mısır mitolojisi yani dini, o kadar geniş bir konudur ki her şeyi burada ele almak imkansızdır. Bütün dünyaya yayılan bu "insan toplumunu yönetme felsefesinin" tarihi ile ilgili burada ancak Kıbrıs'la alakası olan iki konuyu kısaca ele alabilirim. Bunlardan biri bizim Türklerin kutsal saydığı Ayyıldız diğeri ise Hala Sultan'dır.

Önce Hala Sultan. Hala Sultan'ın adı Ümmü Haram Rumeyissa bint-i Milhan'dır. Yani bugünkü konuştuğumuz Türkçe'ye tercüme edersek Kutsal Ana Romalıların Hanımı sütünün kızı; veya Tuzcunun kızı olabilir çünkü Milkhan hem sütü, hem tuzcu hem de kralın anlamında kullanılır.

Rumeyissa Asur lehçesinde "Rumi ana" anlamındadır. Bugünkü Roma şehri ilk kurulduğunda adı vicus Cypris, yani Kıbrıs köyü idi veya diğer adı ile Aprudissa köyü. Aphrodita köyü. Bu köyde Ficus Ruminalis adı ile anılan kutsal bir incir ağacının altında Remus ve Romulus süt anaları Rumina tarafından emzirilirdi. Ve dolayısı ile yerin adı "Ficus Ruminalis" yani "süt ananın inciri" olarak bilinirdi.

Rumina Mısır mitolojisinde tanrıça Mut'un tercümesinden gelmedir. Mut Ana demektir. Eski Mısırın en eski tanrıçasıdır. Mut'un Rumina olarak başkaları tarafından bilinmesi, Mut'un Mısır halkının, yani Rumi halkının, yani insanların anası" olarak bilinmesinden, bu adla yani Rumina şeklinde, insanların anası ile izah edilir. Baftaki Aphrodit taşı Petra da Rumiye olarak bilinir.

Rumina'nın erkek cinsteki karşısı Ruminus zamanın içerisinde önce Romano sonra Jüpiter olarak bilinmeye başladı. Jüpiter Mısır tanrısı Amon'a eşit tutulur. Amon Mısır mitolojisinde insan olarak betimlenen tek tanrıdır. Tanrı demek yanlış olur. Mantiğin ve ilahi idrak kabiliyetinin simgesidir. Eski Mısır'da tanrı tasvirini bir bilgiyi, bir gerçeği, bir vasfı ifade eder. İnsan olarak tasvir edilmesi İnsanoğlunun mantığa sahip tek yaratık olduğunu göstermek için. Eski Mısır'da bir tek tanrıya, herşeyi yaratan ve her şeyin ondan tecelli ettiğine inanılırdı. Rumina tarafından, yani süt ana tarafından emzirilmek mantık ile eğitilmek anlamında alınmalıdır.

Tıpkı Hazreti Muhammet'in süt anaya verilip büyütülmesi hikayesinde olduğu gibi. Günümüze kadar gelen bu kültür bize batıdan gelmedi, batıya buradan gitti.

Asur kralı "Asur aha id-din" Asur dininin koruyucusu demektir. Asur ise dünya demektir. "Mısır'ı fethedip dünya düzeninin hakimiyetini elde ettiğinde eski mısırlılar kendilerine Rumi diye hitap etmeyi bıraktılar. Asur kralları "Arapların ve Asurun kralı" olarak bilinirlerdi, Asuru yenen ve Mısır'ı fetheden Babil kralları, yani Kaldı (Babil lehçesinde Kasdu) kralları Arap idiler ve Aramca onların dili idi. Eski Ahit'te de adı geçen Nabukadonassar Mısır'ı fethedip Cehutileri (Yahudileri yani ilim adamlarını Babil'e taşıdı. Babil'i yenen persler Mısır'ın fethi ile Rumi oldu. Persleri yenen İskender Persleri yenmeden önce Mısır'a gidip Amon'un oğlu olarak kabul edildi. İskender'in yerini alan Seleucus ve Ptolemitleri yenen Julius Caesar, Roma İmparatorluğunun kurucusu olarak tarihçilerin kabul ettiği Julius Caesar, Mısır'ın M.Ö. Mart 46'da fethi ile ve Kleopatra ile evlenmesiyle Rumi düzenini korumakla mükellef oldu. Yani Roma İmparatoru oldu. Bütün bunların hepsi Mısır'ı fethedip veya Mısır'a gidip Amon tapınağında Rahipler tarafından kabul edildikten sonra yasal olarak "Pa neb ta" yani "Dünyanın hakimi", "Dünyanın efendisi" Amon'un oğlu olarak kabul edildiler.

Julius Sezar Perse karşı sefere çıkacağı 28 Mart gününden önce, yani 21 Mart merasiminin kutanmasından önce, Bayramın birinci günü MÖ. 15 Mart 44 tarihinde mecliste katledildi.

Kıscası tarih bizi milattan sonra 584 yılında Kıbrıslı Theodoranın kardeşi kızı Sofiyanın kocası Arabissos veya diğer adıyla Mavrikos, veya batılı kaynaklarda Maurice olarak bilinen Rum imparatorunun Pers İmparatoruna yıllık vergiyi vermeyi red etmesinden başlayan ve Herakleus döneminde, 628 yılında sonra eren "cihan" savaşına getirir. Kuranı Kerim'in Rum suresi bu dünya düzeninin bozulduğundan ve bu düzene inananlardan bahsedene ve harbin galibinin Rumi düzene inananların olacağını bildiren bir manifestodur, beyannamedir. Dünya düzeni Peygamberin katibi olan Muaviye tarafından yerine oturtulur. Muaviye 628 yılında Herakleus ile Kudüs'te karşılaşır Herakleusun verdiği vergiyi Hazreti Muhammet'e götürür Abu

Sufiyan'ın kabiliyetli oğlu idi. İlginç bir nokta Hz. Muhammet'in ölüm yılı 632'de Pers İmparatoru Huseyn 11 torunu Yazdigidir III bu düzeni kabullenmeyip yeni bir dünya düzeni ilan eder ve Rumi takvim Perslerin bir kısmı tarafından 632'de başlar. Yazdigidir Selçukluların ana yurdul olan Merv şehrinde katledildi. Tıpkı Sezar'ın Perse karşı savaş seferine çıkacağı zaman, Mollayı Rum Mohammed'in Konya'da "Mesneviye i Manevi Mevlana Celal ed-dini rumi" eserini kaleme aldığı yıllarda dünya düzenini korumakla mükellef olan Selçuklular idi ki onlar Selçuk-i Rumi idiler. Ve kısaca Selçuğun mirası Osmanlı'ya geçti. Ta ki halifelik Halifeyi ruyi zemin ortadan kaldırılsana kadar.

Bugün Birleşmiş Milletler Örgütü nasıl bir yasal örgüt ise ve dünya düzenini yürütmekle mükellef ise Halifelik yani Halife yi Ruyi Zemin müessesesi de aynı işlemi eski tabirle nizami alem'i korumakla mükellef salahiyyete sahip uluslar arası bir müessese idi. Tıpkı eski Mısır'da "Pa nab ta"ya verilen salahiyyet gibi bu yetkiler her sene 21 Mart'ta yenilenirdi. Eski mısır'da bu merasime, Karanlıktaki Amon tapınağında Luxordaki Amon tapınağına gidip oradaki Amon rahiplerince, yani dünyanın en yüce divanı üyelerince, firavunun yetkilerinin yenilenmesi (veya verilmesi) merasimine (Opet) Heb Sed Bayramı denirdi ve Ced direği dikilirdi yani istikrarın korunduğunu simgeleyen taş sütun, Julius Sezar'a Kleopatra ile bu merasime katıldıktan sonra yetkileri verilmişti. İskender'e verildiği gibi. Mesopotamya'da bu merasim Akitu merasimi, Persde ve Osmanlıda Nevruz bayramı olarak bilinirdi. Nevruz gününde Mollayı Rum, Eyub Sultan Camisinde Halifelik kılıncını padişaha kuşatırdı. Muaviye de aynı merasimle Kudüs'te 21 mart 661 yılında kılıç kuşatılmıştı. Büyük bir ihtimalle Osmanlı Padişahlarının kuşatıldığı kılıçlardan bir tanesi de Muaviye tarafından kuşatılmıştı. (Peygamberin, Hz. Ömer'in kılıçları)

Dünya düzeninin kurucusu Cehuti'nin simgesi "Ay" idi. Eski Mısır mitolojisinde, yani dini inancında, yani kültüründe, dünya düzenini kuran Cehuti, İsisin oğlu Horus büyüene kadar, yani insanoğlunun insan toplumunu yönetecek mantığı ve ilmi güce sahip olana kadar, İsis ile beraber yürüttü. İsisin simgesi Yıldız idi.

Cehuti zamanla insan biçimecil şekilde temsil edildiğinde Hazreti Yusuf olarak tasvir edildi. İsis ise Meryem Ana, Horus ise İsa.

Eski Mısır'da kamışlıklara Yea Suf denirdi. Kalemler kamıştan yapılırdı ve kelimenin sesli söyleniş "Kalem" jdi. Evet bugün bizim kullandığımız kelime. Kelam Kaleminden gelir. Eski Mısır mitolojisinde Horus Annesi İsis ve manevi babası Cehuti tarafından kamışlıkla saklanıp büyütüldü. Tıpkı Horus gibi İsa'nın da samanlıkta doğması ve saklanması—saman sapları bugün bile çiftçiler tarafından kalem olarak bilinir- kısacası ilimle büyümeleri, sufi olmaları demektir. Çömelmiş genç bir kızın başında kamış püskülü maati simgelerdi. Muhammet Peygambere inen ilk vahiy kuranın 96'ncı ayeti Alak, şu kelimeler ile başlar: "Oku, seni yaratan Allah adına oku. Allah kalem ile öğretti. İnsana bilmediğini öğretti." Kuran ise, Ahirette hesap vermeye inanmak ile. Ay ve yıldız beraber Cehuti ile İsis simgeler yani Yusuf ile Meyrem'i. Hz. Yusuf ile Meryem Anaya ve İsaya Kuran'da İncilde bahsedilenden daha çok bahsedilir.

Muaviyenin 661 yılında darphanesinden çıkan paraların tura tarafında resminin dört bir köşesinde ay yıldız var. Muaviyenin portresi Dariyus'u andırır. Hüsrevin paralarının üstünde portresinin önünde ay yıldız var Roma dönemi paralarda ay yıldız var. Bilhassa Bafta basılan paralarda Aphrodite tapınağının üstünde iki kule arasında ki Romalılar bunlara minarum—sivri uçlu yuvarlak kule, evet minare derlerdi- tıpkı bugün minare ve kublenin üstünde bulunduğu gibi- ay yıldız bulunurdu. Aynı zamanda bu motif yüzüklerde de görülür. Tanrı Amonun, bir diğer deyişle ilahi idrak kabiliyetinin, aklın, oğlu İskender-i Rumi'nin heykellerinde, başının üstünde ay yıldız vardır.

Tarih, yaşadığımız dünyada zaman ve mekan içerisinde birbirine bağlı, kopmayıp birbirini etkileyen olaylar zinciridir.

Tarih okuyup öğrenmek çok zaman alan ama politik bilimler öğrencileri tarafından zevkle yürütülmesi gereken bir bilim dalı olduğu gibi zeki bir insanın kendinden ve kendi soyunun oynadığı ve veya kendisinin insanlık uğruna alacağı ve veya yükleneceği ve insanlığın ilerlemesine vermek istediği değerlerin gelişmesini sağlar. Çünkü tarih okumak ve bilmek insanın görüşlerini şekillendirir. Tarih politik ideoloji doğrultusunda yazılan ve okutulan tek bilim dalıdır.

İki gün sonra 17 Aralık'ta Mevlananın ölüm yıldönümü kutlanacaktır. Bu çok eski bir törendir. Rumi

takvim kadar eskidir. Dört gün süren bu merasimlerden sonra Eski Mısırdaki Horusun, Persde Mithranın, Hristiyanlıkta İsanın ve İslamda ise Muhammet'in Mısır hakimisi Mukavkasın kızı Meryemden doğan oğlu İbrahim'in doğum günü olan 25 Aralık gelirdi ve ondan sonra 1 Ocak'ta sinnet günleri merasimleri yapılırdı.

Mevlevilik İslamın esasidir, (Hristiyanlığın esasını yine Mevleviliktir. Vedic dininin—Hint dinlerinin- esasını mevleviliktir. Cehuti inancı ise mevleviliğin başlangıcı ve temelidir. Nasıl ki Mevlevilik, Alevilik ve Bektaşilik bir bütünün ayrılmaz parçalarıdır, İslam Hristiyanlık ve Yahudilik de ayrılmaz bütünün esasidir.

Bir tek fark batı Hristiyanlığı ile vardır. Onlar Allah'ın oğlu İsa'yı Allah olarak değişmeyen bir doktrin olarak kabul ederler. Yani ölü bir insan Allah olarak kabul edilir.

Temennim: Şekli kabul eden ve esası reddeden bir topluluk olmaktan çıkmanın zamanı gelmiştir. Toplumumuzun arzu edilen bir kültüre ulaşmasına katkıda bulunmak için sadece cami, kilise, tiyatro, mezar, mezartaşları, heykel ve eski binalara önem vereceğimiz kadar bu eserleri meydana getiren felsefenin "İnsanlık felsefesinin" kültürümüze tekrar kazandırılmasına önem verilmesine gerek olduğuna inanmaktayım.

Kıbrıs'taki Evkaf müessesesinin elindeki vakıf kaynaklarından Emine Hatun ve Menteşezade İsmail Ağa vakfı gelirinden, yani Kıbrıs'taki Mevlevi tekkesi vakfı gelirinden, ülkemizde faaliyet gösteren bir üniversitemizin bünyesinde İnsani İlimler Akademisi kurulmasına öncülük etmelerine, sizden, burada bulunanlardan, destek vermenizi isterim.

Ta eskilerden milattan önce yedinci yüzyılda Mısır'da yazıldığı kabul edilen Ermiya peygamberin bir Cehuti peygamberin, kitabından okuyarak son veriyorum:

Tanrı adına sizlere yalvarıyorum
Ve sizin çocuklarınıza da yalvaracağım
Kıbrıs adasına gidip bakın
Mekkeye kadar birini gönderin
Gayetle düşünüp tartışın
Öyle bir şeyin orada olup olmadığına bakın
Hangi millet kültürünü terk etmiştir
ve kültürsüzdür ki.
Benim milletim şan ve şereflerini
Kudusine faydası olmayanla değiştirmiştir.

Masal...Masal...Masal...Masal...Masal...Masal...Masal...Masal...Masal...

KENDİNİ PRENSES ZANEDEN DİLBER

Birkaç Söz

Yazacağım "Kendini prenses zanneden dilber" masalı iki yanak tarafından dinlendi. Kazım Celul ve Kaşifiyıkacı tarafından değişik dönemlerde anlatıldı.

Masal anlatıcıları kimi zaman anlatıkları ürünlerden sonra kendiliğinden gelme bir takım değerlendirmelerde yapmadan duramaz. İyinin kötüyü sonuçta alt etmesi gibi, anlatım sonucunda herşeyin sonuçta iyinin galibiyle bittiğini söyleyip kötülüğün muhakkak yenileceğini belirtirler. Böylelikle bir anlamda günümüzde yaşanan benzeri olumsuzluklar içinde bir değer biçme yönüne giderler.

Kimi zamanda özenen ve insanları hor gören günümüz hareketlerine bakarak hatırladıkları masalları söyleyerek bu insanlarında eninde sonunda aynı sona ulaşacaklarını belirtip kendi kendilerine bir çıkış noktası üretmektedirler.

Aşağıda sunacağım masalı anlatırlarken özellikle çevrelerindeki kimi olumsuz insan davranışlarına bakarak hatırladıkları bu masalı anlatıp bana görüyorsunuz sonuçta olacaktı dediler. Belkide kişiler çoğu zaman çaresiz kalmanın sonucu masallar dahi onlar için bir avıntı bir deşarj olmaktadır.

Günümüzde çocuk avıntısı gördüğümüz masallar eski bir çok yetişkin için bir hayat felsefesi çıkışı olarak karşımıza ders olarak karşınıza ders çıkacak bir değer olarak taşınmaktadır. Zaten çoğu masallarda korku inanışlar olumsuz imkansız gibi görüle de bir zamanlar yaşanan kimi inanışla çakıştığı da görülmektedir. Bu nedenle günümüze gelen masallar kendi içinde bir çok eski değerinden dolayı halk anlatımı olarak karşımıza kaynak olabilmektedir.

Özkan YIKICI

Çok eski zamanlarda insanların evlerini kerpiçten yaptığı zamanlarda, ufak kasabaların oluşmaya başladığı bir zamanda herkes kendi halinde yaşarken, bir "ana ve kız" yaşamış. Kız anasıyla büyürken babasının kötü davranması sonucu baba sevgisinden mahrum kalmış. Bir gün babası, anasını terkedip gitmiş. Böylelikle anası çalışarak onu yetiştirmeye çalışmış.

Yoksulluk içinde büyüyen kız oldukça hırslı oluyormuş. Başarı kazandıkça insanları hor görmeye başlamış. Anası sağda solda çalışırken o hep büyüdüğü zaman nasıl intikam alacağı üzerine düşüce ürettiyormuş.

Kız büyürken kazandığı kimi başarıları sanki çok önemliymiş gibi başkalarına karşı bir üstünlük aracı olarak kullanmaya çalışıyor, bu yüzden herkesi kötülemeye çalışıyormuş. Öyle ki okulda aldığı yüksek notu kompleks içerisinde başkalarının aldığı daha düşük notlarla kıyaslayıp insanların yüzüne vuruyor kendinin çok büyük bir insan olduğuna kanaat getiriyormuş.

Kız artık genç bir kız olurken, anası çalışmanın verdiği yıpranmayla iyice çökmüş. Bu nedenle kız anasına da bakmak için çalışmaya başlamış. Tarlada çalışmayı, emek harcamayı, etrafındaki herkesi hor gördüğü yetmediği için orda burda çalışma yerine kralın sarayında iş almayı amaçlamış. Sonuçta da istediği olmuş. Kendini şöyle böyle tanıtarak yaklaştığı kimi insanların yardımıyla sarayda iş bulmuş.

Kız saraya girince "değmeyin gitsin" havasına girmiş. Evine anasının yanına gelirken ona buna iliştirmiş. Herkese tepeden bakarmış. Ne de olsa saraya girmiş. Sarayda ise üstlere yaklaşarak, yağcılıkla hamarat görünerek bir yere doğru gitmeye çalışıyormuş.

Konuşmalarıyla alttan üste taşıdığı bilgilerle sarayın üst kesimlerinin ağır ağır gözüne giriyormuş. Kız bir yolunu buluyor üstlerinin yanına girip ben şuyum ben şunu yaparım gibi diller dökerek, adeta büyük bir iş yaptığı rolü oynuyormuş. Diğer yandan da eski geldiği kesimlere hor bakmaya onlardan öç alır gibi bir takım alaycı tavırlar takınıyordu. Hele, bazen kendi evine sarayın at arabasıyla gelirken geçtiği yollardaki insanlara öyle bir bakışı varmış ki sanki kralın kızı geçer gibiymiş.

Çok geçmeden sarayda çalışanlar ondan korkmaya başladıkları için adını prenses koymuşlar. Gerçi kralın kızı değilmiş ama yine de takındığı tavır ve giderek eline geçirdiği güç nedeniyle ona herkes prenses demeye başlamış.

Kız, diliyle dalaveralarını öylesine iyi kullanmış ki sonuçta kralın yanına kadar girmiş. Öylesine güzel bilgiç havalarda konuşmuş ki sonuçta kral da ona güvenerek bir çok işi ona vermeye başlamış. Bir çok kişinin ulaşamadığı kralın yanına, hep girmeye başlamış. Tabi bu gelişmelerin olması kralın kimi çevresini rahatsız etmeye başlamış. Nasıl olur da bir fakir kızı gelip, daha nasıl biri olduğu belli olmadan kralın yanına kadar ulaşıyormuş. Yıllardır onca kral yanlısı bu işi başaramamış. Üstelik kral birçok kendi özel işini dahi kızı yaptırmaya başlamış. Bu nedenle vezirler başta olmak üzere kızın ayağını nasıl kaydıracaklarını araştırırmış. Kızın havasından tutun da, ta ki yaptığı işe dek herkes payını aldığı için görünümde onunla konuşurlarken arkasından da demediklerini bırakmıyorlarmış. Bazıları kızı uyarmak istemişler ancak kız öyle bir iki yüzlülüğü öğrenmiş ki ona yardımcı olmak isteyenleri dahi kolayca harcarmış. Herkes "bu fakirdi anna şimdi kendini dahi unutup yeni sistemin eş başarlısı olmuş" demekteydiler.

Gün geçmiyormuş ki birinin elinden sandelyesi kız için alınsın. Çalıştığı defterin kızı devredildiği haberi duyulmasın. Kız hırsını almıyormuş krala yaklaştıkça daha bir acımasız oluyormuş. Ancak yine de ezdiği insanlara hep

gülererek hiç bir konudan haberdar olmamış gibi davranıyormuş.

Aradan yıllar geçmiş. Kızın etrafı dalkavuklarla çoğalmış ancak dostları da azalmış. Artık hep elindeki güce göre davranan dalkavuklukla günlerini doldurmakta, onu bunu kandırarak iş yapar görünümündeymiş. Ta ki bazı durumların değişme koşullarına dek gidilmiş.

Bir gün kral iki görevlisini çağırması ve onlara bazı işlerin neden iyi gitmediğini sormuş. Görevliler de krala, "bir de halkın arasına çıkın da, neler neler duyacaksınız ondan sonra konuşalım" demişler. Kral da normal bir giyimle onlarla sokağa çıkmışlar. Daha önceden hazırlanan senaryo ortaya konuluyor gibiymiş. Herkes kızın kendilerine davranışlardan yaptığı olumsuzlukları, bildikleri her şeyi krala anlatmışlar. Öyle ki zaman zaman kralı dahi soyduğunu söylemişler.

Kral sokakta fazla kalmamış. Camı sıkılmış. Saraya dönüp düşünmüş. Sonra kararını vermiş. Madem bir çok olumsuzluk varmış, öyle ise bunun faturası birine kesilmeliymiş. En çok konuşan, gösteriş yapan bu kız ise yükü sadece onun sırtına atıp, onu saraydan uzaklaştırarak rahatlayabileceğine karar vermiş. Havalara gösterişe giren kızı bir çırpıda saraydan kovduğunu söylemiş.

Kız saraydan giderken herkes üzüldü gibi yapıp sonrada alay ederek gülmüşler. Kız yaşlı anasının yanına gelince bir eziklik duymuş.

O kasabaya giden çoğu kervancıya bu masal anlatılırken sonuçta şu eklenir. Gösterişle, yağcılıkla yaşamdan intikam alınmaz. İntikam almak için sana yaratılan koşulların değiştirilmesi gereklidir.

"Kız yağ çekerek bir yerlere varmış ama bir gün olmuş yağlar erimiş ve o yine kendi dünyasına dönmüş" denmekteymiş.

Bir Yerlerde Bir Hata Var

Engin ANIL

Biryerlerde bir hata var. Birileri birşeyleri yanlış yapıyor. Sebebi nedir bilemiyorum. Ama bazı olayları anlamak, yorumlamak zor geliyor bana. Bir yorum getirmeye istek duymuyorum aslında. Neden dersiniz bazı kişilerin yaptığı anlamsız şeyler, toplumumuza öyle büyük zararlar veriyor ki, kişilik sahibi, belirli bir toplumsal ve kültürel kimliğe kavuşmuş insanların bunları kabullenmesi eşyanın tabiatına aykırı geliyor. Sağolsun, bir arkadaşımızın tavsiyesi üzerine geldiler bana. Bir Türkiye'li bir profesör, diğer ikisi ise Kıbrıs'lı. Kıbrıs'ının biri bir dairede teknişyen imiş. Eline ayağına çabuk, kendini hizmet etmeye adanmış bir tavı vardı. Diğeri ise bir biyolog. Doktora tezini verme aşamasında imiş. Çalışkan bir kız. Amaçlarının ne olduğunu tam anlayamayan ama Kıbrıs'ta doğadaki bitkilerin halk tarafından tıbbi, yemek veya inanışlarla ilgili kullanışları hakkındaki bilgileri toplamaya gelmişler. Daha doğrusu profesör olduğunu öğrendiğim sayın zat, bu konuda Türkiye'den görevlendirilmiş. Buraya görevli olarak gelince de yanına bir teknişyen birde biyolog vermişler salmışlar yola. Sayın Profesöre göre de önemli bir şey çok aslında. Nasıl olsa onlar da Türk, biz de Türk'üzüz. Aynı gayrı, farklı bir olay mı varmış ki?

Tipki masallardaki gibi, az gitmişler uz gitmişler dere tepe düz gitmişler, tavsiye üzerine Sn. Servet Sami Dedeçay'ın Vesile Vehbi'nin bu konuda araştırıp kitaplaştırdıkları çalışmaları satın almışlar. Zekâi Altan'ın Kıbrıs Meyhane Kültürü üzerine yaptığı araştırmayı ve Halkbilimi ve Halkbilimi dergilerinde konu ile ilgili tüm yazıları toplamışlar. 1 hafta içerisinde de erişebildikleri miktarda değişik yerleşim birimine gidip konuda bilgisi olan kişilerle konuşmuşlar. Sonra, Sn. Profesör dönmüş Türkiye'ye. Eh, bir ay sonra bu konuda Sn. Araştırmacı Profesörün imzasıyla bir eser ortaya çıkınca kimse şaşmasın. Hakkını yemeyelim. Çalışmasında hangi kitaplardan yararlandığını da belirtebiliriz aslında. Benzer bir olay da şehir plânlama dairesinde yaşanmış bu olaydan on gün kadar önce. Yine Türkiye'den gelen bir Sn. görevli, Şehir Plânlama dairesindeki master plânlarının koltuğunun altına sıkıştırmış, tutmuş Türkiye'nin yolunu. Sn. Profesörün anlatıldığı üzere Türkiye ile KKTC arasında imzalanmış bir ikili anlaşma çerçevesinde gelmiş buraya. Şehir plânlamaya giden diğer zat da öyle. Amaç tam onun tanımıyla: "sizlere ait kaybolmakta olan kültürünüzü arşivlemek için." Olayı birçok yondan ele alabiliriz. Bunlardan bir tanesi de neden şöyle olmasın? Bir anlamda onlar da bizim gün be gün eriyip yok olduğumuzu anladılar. Bize ait olan şeyleri derleyip de onlarca yıl sonra "bakın arşivlere göre buralarda Kıbrıs'a Türkiye'den göç etmiş bir topluluk vardı. Bu nedenle buraları bize aittir" demek de olabilir.

İşin şaka yanını bir yana bırakalım. Bence önemli olan nasıl olup da, böyleli bir ikili anlaşma yapılmış olduğu. Kimler tarafından ne sebeple imzalandığı. Böyleli bir anlaşmada murat edilen ne olduğu. Belki de her olayın arkasında kötü bir maksat aranmamalı ama, bir yerlerde bir yanlışlık olduğu kesin. Acaba böyleli bir anlaşmaya imza koyan kişiler Kıbrıs'ta gerek kültürel gerekse de bilimsel araştırma yapabilecek bilgi birikimine sahip insanlar olduğuna inanıyorlar mı? Kendi ülkesinin gerçeklerini ve değerlerini bu derece yadsıyabilecek bir insan olabilir mi? Buraya görevli olarak gönderilen şahısların davranışlarından şu itiba uyardı bende. Onlara göre Kıbrıs'ta ne yaptığını bilmeyen, herhangi bilimsel bir çalışma yapacak düzeye erişmemiş bir topluluk var. buraları da onların yavruvatları olduğuna göre, onların böyleli bir araştırmayı hakları var diye düşünüyorlar.

Kültürel değerlerimizin her zaman için araştırılıp ortaya çıkarılması ve arşivlendirilmesi gerektiğine hepimiz inanıyoruz. Ama Amerika'yı yeniden keşfetmek niye? Bu konuda çok değerli araştırmalar ortaya konmuştur. Yukarıda isimlerini saydığımız saygıdeğer araştırmacılar yanında isimlerini saymadığımız onlarca insan da var. Halkbilim çalışmalarıyla ruşlerini isbatlamış Sn. Mustafa Gökçeoğlu, Mahmut İsmailoğlu, Oğuz Yorgancıoğlu, Tuncer Bağışkan ve daha niceleleri. Yukarıda bahsettiğimiz görevli Prof'un derleyeceği konuyu mu istiyorsunuz? İşte size değerli isimler. Onların yanlarına bir de botanikçi veya biyolog koyun. Görevlendirin. Bir de süre verin. Daha cazip olmasını istiyorsanız bir de ufak ödenek koyun ceplerine. Onların amaçları zengin olmak değil ki. Öğlen yiyecekleri sandüviçin parasını vereceğiz. Emin olun Türkiye'den ithal araştırmacıların yapacağından daha iyisini daha bilimsel ve daha gerçekçisini ortaya koyacaklardır. En çok korktuğum nedir biliyor musunuz? Bu araştırmalar sonucunda ortaya konacak bulguların subjektif olarak ele alınması. Yani iki toplumun 4.5 asır süren birlikte yaşamından doğan kültürel benzerliklerin yansımaları, yok edilmesi. Günümüzde veya daha sonra yazılı kaynaklardan araştırma yapacak kişilere ırkı resmi devlet görüşünün en güvenilir kaynak olarak sunulmasıdır. Bu konuda büyük bir kompo ile karşı karşıya olabiliriz. Kaynak bulmak için bana gelmiş olan Saygıdeğer profesör biraz kaba davranışları olabilir. Ona bir görev verdikleri kesin. O bu görevi şu veya bu oranda kotarmak zorunda. Biz Bağcıye kızdık, hırslımızı bağdan alıyoruz. Esas kızılması, eleştirilmesi gereken kendi halkına güvenmeyip böyleli anlaşmalara imza atan yöneticiler ve politikacılar. Bunun yanında kimsenin ve kendi çalışmamızın kuzu kuzu ithal araştırmacılara verme zorunda olmadığını, hatta demokrasiye inanan çağdaş bir insan olarak sivil itaatsizlik hakkı olması gerektiği ve bunun onu insan yapan özelliklerden biri olduğunu söylemek isterim.

HAS - DER'den Haberler...HAS - DER'den Haberler...**HAS-DER OCAK - ARALIK 1998
HABERLERİ****HAS - DER'nin 21. GENEL KURULU YAPILDI.**

10 Ocak 1998 tarihinde yapılan Olağan Genel Kurula katılım oldukça yüksek oldu. 100'e yakın yetişkin üyenin katıldığı kurulda derneğin 1998 yılındaki yönetim organları oluşturuldu. Divan başkanlığını Tuncer Bağışkan'ın yaptığı kurulda daha sonra kol sorumluları tarafından 97 yılına ait raporlar okundu. Mali raporun aklanmasından sonra oluşturulan kurullar ve aldıkları görevler aşağıdaki gibi oldu:

*Genel Kuruldan Bir Görüntü***Yönetim Kurulu:**

Kani Kanol: Başkan
Engin Anıl: Sekreter
Öcal Erten: Sayman
İlker Özova: Çocuk Kulübü Sor.
Hasan Ekmekçi: Halk Dansları ve Müziği Sor.
Tijen Cevat: Sosyal İşler Kolu Sor.
Ali Nebih: Dergi Kolu Sor.
Tarık G. Emiroğlu: Araştırma Der. Eğitim Kolu Sor.
Hasan Abohorlu: Basın Yayın Kolu Sor.

Tarık G. Emiroğlu**Onur Kurulu:**

Mehtap Güç: Başkan
Mustafa Keçecioğlu: Üye
Özçelik Erten: Üye
Çimer Ergene: Üye

Denetleme Kurulu:

Aslı Albayrak: Başkan
Ayşe Yöncü: Üye
Akin Eylem: Üye
İsmail Ergi: Üye

X. GENÇLİK ŞÖLENİ

19-22 Mart tarihleri arasında gerçekleştirilen M.E.G.K.S. Bakanlığı X. Gençlik Şöleni'nde derneğimiz Çocuk Kulübünün Yıldızlar A ve B otantik halk dansları toplulukları ile modern dans grubu ortak bir koreografi anlayışı ile katıldı. Başarılı bir performansın sergilendiği şölenle "Hasat Zamanı" isimli koreografik düzenlemenin yanında modern dans müziği eşliğinde halkımızın pek de alışık olmadığı ve gösteri sonrası çok beğenilen bir gösteri sundu.

MODERN DANS GRUBU GENÇ TV'DE.

Kıbrıs Genç TV tarafından yapılan çocuk programlarında kullanılmak üzere derneğimiz Çocuk Kulübü ile bir program gerçekleştirildi. 7 Mart tarihinde dernek lokaline gelen TV elemanları modern dans grubumuzu çalışması sırasında görüntülemiş ve çocuklarımızla röportajlar yapmışlardır. MODERN DANS GRUBU GENÇ TV'de.

Kıbrıs Genç TV tarafından yapılan çocuk programlarında kullanılmak üzere derneğimiz Çocuk Kulübü ile bir program gerçekleştirildi. 7 Mart tarihinde dernek lokaline gelen TV elemanları modern dans grubumuzu çalışması sırasında görüntülemiş ve çocuklarımızla röportajlar yapmışlardır.

K.K.T.C.
Millî Eğitim, Kültür Gençlik ve Spor Bakanlığı

1. KÜLTÜR SANAT KURULTAYI

PROGRAM

1 - 6 Mart 1998
Atatürk Kültür Merkezi
Lefkoşe

Kurultay Broşürü

1. KÜLTÜR SANAT KURULTAYI

3-6 Mart tarihleri arasında AKM'de yapıldı. Kurultay çeşitli kültür sanat etkinlikleri ile de zenginleştirildi. Dernek yönetim kurulu sekreteri ve MEGKS B Kültür Sanat Danışma Kurulu üyesi Engin Anıl başkanlığında oluşturulan "Folklor ve Etnografya" kurulunda ayrıca derneğimiz üyeleri Öcal Erten, Hasan Ekmekçi, Kani Kanol, Ali Nebih, Özkan Yıkıcı, Mustafa Serdengeçti ve Mehmet Birinci görev aldı. Bu kurul tarafından oluşturulan rapor kurultayda

herhangi bir değişikliğe uğramadan kabul edildi. Kurultay sonunda izleme komitesi oluşturulması ve alınan kararların hayata geçirilmesi kararlaştırıldı.

EĞİTİM SEMİNERİ

Derneğimiz Başkanı Sn. Kani Kanol tarafından 30 Mart tarihinde bir eğitim semineri verilmiştir. "Halk danslarımızın sahneye konulması" konulu seminere halk dansları alanında çalışma yapan 50'ye yakın yetişkin eleman katılmıştır. Dünyada ve ülkemizde yapılan sahne çalışmalarında

uyulması gereken birtakım kurallardan ve dans şekillerinden bahseden Kanol, halk danslarımızın sahneye konmasından önce otantik şekilleri ile öğrenilmesinin gerekliliğinin üzerinde de durdu.

KUVA-İ MİLLİYE KADINLARI

Organizesi Halk Sanatları Demegi tarafından yapılan ve 1-2-3 Nisan tarihlerinde Mısırlıza Sinemasında gerçekleştirilen Dilek Türker'in "Kuva-i Milliye Kadınları" isimli tek kişilik oyunu üç gece boyunca toplam 2000 kişiye yakın bir izleyici topluluğu tarafından izlendi. İki perdelik oyun bugüne kadar 8 ödül aldı. Ülkemizin kültür sanat çalışmalarına bir katkı olması amacı ile yapılan organizasyon için 30 Mart tarihinde adımıza gelen Dilek Türker ve ekibi radyo ve TV programlarına katılarak çeşitli söyleşilerde bulundu.

Eğitim Seminerinden Bir Görüntü

Resim Yapma Şöleninden Bir Görüntü

HAS-DER 11. ÇOCUK VE MASAL ŞÖLENİ

Geleneksel olarak her yıl yapılan şölen bu yıl 11. yaşına ulaştı. 9-17 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilen çok renkli etkinliklere sahne olan şölenin finansörlüğünü bu yıl yine Deniz Kırtasiye üstlendi. Şölen süresince yapılan etkinlikler sırasıyla:

i) 9-10 Mayıs Masal Anlatma Yarışması ön elemeleri: Ön elemelere bu yıl Kıbrıs çapında 450 ilkökul öğrencisi katıldı. 1 ve 2. sınıflar 1. kategori, 3,4 ve 5. sınıflar ise 2. kategoride yarıştı. Lefkoşa, Girne ve Gazimağusa'dan yarışmaya katılan çocuklar AKM'de, Güzelyurt'tan katılan çocuklar ise o bölgedeki organizasyondaki ortağımız olan GÜSAD derneği lokalinde yarışmaya katıldılar. Öneleme sonucunda 1. kategoriden 12, 2.

kategoriden ise 13 kişi finallere katılmaya hak kazandı.

Bu yılki yarışmanın jüri üyeleri; Mehmet Ertuğ, Fatma Kükrer, Şengül Üstüner, Deniz Çakır, Alparslan Uzun, Doğan Erçağ, Yücel Köseoğlu, Derman Atik, Sultan Meteci ve bu yıl şölenimizin onur konuğu olan Salih Memecan tarafından oluşuyordu.

ii) 15 Mayıs 5. Çocuk ve Masal Sempozyumu: bu yılki sempozyuma konuşmacı olarak "Masallardaki Kadınlar" ile Neriman Cahit, "Masallar kimindir, kime ne anlatır?" ile Ayşen Dağlı, "Çocuklar için çizmek" ile Salih Memecan ve "Nasıl bir okulda okumak istiyoruz" isimli konuları ile derneğimiz çocuk kulübü üyeleri Gülseren Boranhan, Çise Zekai ve Hasan Zeybek bildirimlerini sundu. Sempozyumun sonunda değerli konuşmacılara yöneltilen sorular cevaplandırılarak geceye son verildi.

iii) Resim yapma etkinliği: Geçmiş yıllara oranla daha renkli geçen etkinlik 16 Mayıs tarihinde Sarayönü'nde gerçekleşti. Derneğimiz çocuk kulübü tarafından yıl boyunca yapılan resim ve eliş sergisinin yanı sıra karikatürist Salih Memecan da kitaplarını imzaladı. Deniz Kırtasiye tarafından sağlanan resim boyama malzemeleri ile yüzlerce çocuk uzun bezler üzerine resimler yaptılar. Aynı etkinlik Güzelyurt'ta GÜSAD tarafından da yapıldı. Yine Güzelyurt'ta öğleden sonra karikatürist Salih Memecan'ın kitaplarını imzaladığı ve okuyucularıyla buluştuğu bir etkinlik düzenlendi.

iv) Masal Anlatma Yarışması Finali: 17 Mayıs tarihinde yapılan şölenin bu son etkinliğinde ön elemelerde olduğu gibi katılan her çocuğa hediyeler verildi. Yarışma sonucunda 1. kategoride dereceye giren çocuklar; Ayşe Terali, Gökrem Sadi, Ferdiye Özşahin, Osman Murabık, Fatma Türkoğlu. 2. Kategori: Özlem Güngör, Derya Hançerlioğlu, Deniz Aslım, Zeynep Seher, Banu Vural

1 HAZİRAN DÜNYA ÇOCUK GÜNÜ:

Bu yıl dünya çocuk gününde derneğimiz tarafından organizesi yapılan ve Genç TV tarafından yayınlanan bir çocuk formu düzenlendi. Ülkemizin çeşitli bölgelerinden çocukların katıldığı formda ağırlıklı olarak çocuk hakları evrensel bildirgesi üzerinde duruldu. Derneğimiz bu bildirgenin KKTC

Meclisi'nde kabul edilmesi aşamasında baskı unsuru oluşturmıştır. Derneğimizin bu günü kutlarken esas amacı; çocukların haklarına her yönüyle sahip çıkmalarını sağlamak ve mücadelesini verecek nesiller yetiştirmektir.

ailelerinden ayrılıyor olmalarına rağmen uyumlu ve sorunsuz bir kamp dönemi geçirmişlerdir.

REHA CANER ANISINA SATRANÇ TURNUVASI:

Halk Sanatları derneği,
KTOEÖS ve Lefkoşa Satranç

Yaz Kampından bir anı

YAZ KAMPI

Bu yıl ilk kez derneğimiz çocuk kulübü üyelerine yönelik olarak bir yaz kampı düzenlenmiştir. 20-26 Haziran tarihleri arasında gerçekleştirilen kampa 110 çocuk ve 22 eğitimci katılmıştır. Kamp MEGKSB'nın Kantara'daki tesislerinde gerçekleşti. Kamp süresince tüm çocuklara eğitsel ve sportif çalışmaların yanı sıra çevre gezileri ile Kantara Kalesi ve çevresi hakkında tarihi bilgiler verildi. Birçok çocuğumuzun ilk defa

Derneği, 18 Temmuz tarihinde merhum Reha Caner'in 1. ölüm yıldönümü münasebetiyle satranç turnuvası düzenlemiştir. Dereceye girenlere Reha Caner'in ailesi ve dernek yetkilileri tarafından çeşitli armağanlar verildi. Reha Caner bilindiği gibi LSD'nin kurucularından ve bir dönem derneğimizin fikir kulübünde de aktif çalışmalarda bulunan bir kişiydi.

2. ULUSLAR ARASI TRI- ANGLE FOLKLOR FESTİVALİ:

Halk Sanatları Derneği 3-10 Ağustos tarihleri arasında Danimarka'da düzenlenen 2. Uluslar arası Triangle Folklor Festivali'ne 30 kişilik bir ekiple katıldı. Danimarka'nın Kolding, Fredericia ve Vejle kentlerinde gösteriler sunan otantik halk dansları ekibimizle birlikte festivale Danimarka (2), Bulgaristan, Estonya, Ukrayna, İsrail, Hırvatistan, Türkiye, ABD, Martinik Adaları, Letonya ve Rusya'dan halk dansları ekipleri katıldı.

HAS-DER M/SA. DENİZ PLAZA AÇILIŞINDA.

28.8.98 Tarihinde Deniz Plaza'nın Mağusa şubesinin açılışında derneğimiz halk dansları ekibi de görev aldı. Dramatize ağırlıklı yapılan gösteriden seçkin davetli ve G.Mağusa halkı oldukça beğeniyle karşılandı. Bilindiği gibi Deniz Kırtasiye ile derneğimizin birçok alanda geliştirdiği ve uzun yıllardır süren ortak organizasyonları bulunmaktadır.

KİTLE TOPLANTISI.

Derneğimize yeni katılan yetişkin üyeleriyle birlikte yapmış olduğu tanışma ve ilkelerimizin anlatıldığı bir kitle toplantısı yapıldı. 31 Ağustos tarihinde yapılan toplantıda tanışma sonrasında da dernek başkanımız ve diğer yetkililer tarafından derneğimizin bugüne kadar hangi aşamalardan geçerek geldiği anlatıldı.

"KALDIRIMLAR YAYALARINDIR"

Has-Der, Trafik Kazalarını Önleme Derneği, Gazeteciler Birliği ve LTB'nin ortak organizesi ile birlikte, "Kaldırımlar Yayalarıdır" kampanyası düzenlendi. 11-12 Eylül tarihlerinde gerçekleştirilen etkinliklerin ilk gününde Meclis önünde toplanan Has-Der üyesi yüzlerce çocuk ve diğer katılımcı örgütlerin üyeleri Dereboyu mevkiine doğru hareket etti. Yol boyunca çocuklar konuya duyarlı vatandaşlar ve bölge halkına, özellikle de kaldırımlara park eden araçlara, "Sevdiğimiz, saydığımız büyüklerimiz!!! Kaldırımlar Yayalarıdır" isimli bildiriler dağıtıldı. THY Bürosu'nun önünde ise Çocuk Kulübümüze bağlı ekipler gösteriler sundular. Oradan da Sabri Orient Hotel'e kadar devam eden bir kortej yürüyüşü yapıldı. Aynı etkinlik Cumartesi günü yine üyelerimizin 10. yıl Parkı'nda toplanması ile başladı. Sarayönüne kadar süren kortej boyunca bir önceki günkü etkinlikler tekrarlandı.

ARABAHMET YAŞIYOR:

29 Eylül-1 Ekim tarihleri arasında Lefkoşa'nın Arabahmet semtinde "Arabahmet yaşıyor" şöleni düzenlendi. Lefkoşa'nın tarihi bölgelerinden biri olan Arabahmet Mahallesini yeniden canlandırmak ve surlar içine renk katmak amacıyla düzenlenen şölen, LTB'nin restore ettiği binalar ve çevresinde düzenlendi. BM tarafından yapılan maddi yardımlarla restorasyon çalışmalarının ne aşamada olduğu ve hangi amaçlarla kullanıldığının

Şölen Broşürü

görülmesi açısından şölenin önemi büyüktü. Derneğimizin de aralarında bulunduğu katılımcı kuruluşlar yer aldıkları çeşitli etkinliklerle şölene katkıda bulunurken sponsor kuruluşlar da daha çok maddi katkı ve yiyecek içecek irkamu yaptılar. Katılımcı kuruluşlar Arabahmet Art Studio, Basın-Sen, Birinci Kültür Sanat Merkezi, ÇTSK, Deniz Plaza, Galeri Kültür, Gazeteciler Birliği, Gençlik Merkezi, Işık Kitabevi, Karikatürcüler Derneği, LTB Kent Orkestrası, Müder, Pygmalion yayımları, KTSYB ve Halk Sanatları Derneği, her gecesine ayrı bir ismin verildiği şölende katılımcı kuruluşlar etkinliklerini sergilediler.

29 Eylül gecesi yapılan etkinliklerde ağırlıklı olarak yer alan

derneğimizin halk dansları grupları halk oyunlarımızdan çeşitli örnekler sundu. Çocuk kulübümüzün çeşitli eğitimcileri tarafından eğitilen 4 adet grubu ile genç ekibimizin halk dansları gösterileri izleyiciler tarafından coşkuyla karşılandı. Meydan etkinliklerinden önce yine derneğimiz tarafından düzenlenen "Sela-Sesta Sergisi" Birinci Kültür Merkezi'nde açıldı. Adanın çeşitli yerlerinden özenererek toplanan materyaller izleyiciye bir düzen içinde sunulmuş ve konu hakkında bilgilendirilmeleri sağlanmıştır. Jasmine Court Hotel ise Kıbrıs mutfağında yemekleri ve tatlıları çevre halkına ve izleyicilere sundu. Gece boyunca yapılan diğer etkinlikler ise LTB Kent Orkestrası konseri, Işık Kitabevi'nin kitap sergisi ve fotoğraf sergisi idi.

30 Eylül gecesinin ismi ise "Arabahmetliler Buluşuyor" idi. Gençlik Merkezinin halk dansları gösterisinin yanı sıra, Mehmetaliler Topluluğunun son temsilcisi olan Ahmet Aluparmak'ın katılımıyla bir etkinlik düzenlendi. Geceye Palm Beach Hotel yemekleriyle katıldı. Önceki gece açılan sergilerde üç gece boyunca izleyicilerin beğenisine sunuldu.

1 Ekim gecesinin yemek servisi bu kez Saray Hotel tarafından yapıldı ve "Nasıl bir Arabahmet" isimli bir de panel düzenlendi.

DAYANIŞMA BALOSU.

Geleneksel dayanışma balomuz bu yıl 10 Ekim tarihinde Girne'deki Marmaris Restaurant'ta gerçekleşti. 220 kişi ile salonu dolduran misafirlerimiz gayet sıcak bir

66 Halkbilimi

ortamda eğlendiler. Çeşitli eğlencelerin yanında derneğe gelir getirici tombala çekilişi de yapıldı. Gönüllerce eğlenme fırsatı bulan davetliler derneğe yapmış oldukları katkı ile mutlu bir şekilde salondan ayrıldılar.

İMZA KAMPANYASI

Kurulduğu 21 yıllık sürede ülkemizi yurt dışına her zaman başarıyla temsil etmiş derneğimize, seyahatlerinde hemen hemen hiçbir maddi katkıda bulunmayan hükümet yetkililerine bu yaptıklarının yanlış olduğunu ve artık böyle keyfi uygulamalarla para yoktur deyip bizden sonra yurt dışına çıkacak ekiplere para bulup vermeleri dikkatimizi çekmiştir. Bu olayı en son Danimarka seyahatimiz öncesi ve sonrasında yapmaya devam eden yetkililere artık dur demek için bir imza kampanyası derneğimiz tarafından başlatılmıştır. Kampanya başında 1000 olan hedefimiz 1 Kasım itibarı ile 4000'e ulaşmıştır. Özellikle üyelerimiz ve aileleri bunların çevresinin bu tip konulara olan duyarlılığı bu rakamla ortaya çıkmıştır. Kampanyanın bu başarısından sonra çifte standart uygulayan hükümet yetkililerinin bu gibi katkıları yaparken bundan sonra iki defa düşüneceklerini ve dağıtımlarını adilane yapacaklarını umarız.

Kampanya sonrasında rakamlar ve amacımızın ne olduğunun anlatıldığı ve Tempo TV'de 3 Kasım günü yayınlanan "Merhaba Yaşam" adlı programa derneğimiz başkanı Kani Kanol katılmıştır. Programın diğer konuları Gazimağusa

Belediyesi Halk Dansları Topluluğu eğitmeni Aygül Övünçlü, Gençlik Merkezi adına Rifat Arşehit ve Folk-Der adına da Ali Katipoğlu idi. Yaşar Ersoy'un yönetiminde gerçekleşen programda haklı olduğumuz ortaya çıkmıştır. Programa hükümet yetkililerinden birinin katılmayışı dikkat çekici bir olaydı.

PEYAK KÜLTÜR SANAT ETKİNLİKLERİ.

Peyak Magazaları, bu yıl aldığı bir kararla kültür sanat etkinlikleri yapma ve bu tip olaylara maddi olarak katkı sağlamak için karar almıştır. Bu etkinliklerin biri 14 Kasım günü KKTC'nin kuruluşunun 15. yılı münasebetiyle resim yapma yarışması düzenlenmiştir. Yüzlerce

Piyango Talihlisi Hediyesini Alırken

DAYANIŞMA PİYANGOSU.

Geleneksel Dayanışma Piyangosu, 7 Kasım tarihinde noter huzurunda çekildi. Piyangodan elde edilen gelir ile derneğimizin acil ihtiyaçları ve ileriye dönük düşüncelerinin hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Piyangoda 1793: Buzdolabı, 3747: Televizyon, 4912: Çamaşır Makinesi, 0254 nolu bilete de Gazocağı isabet etmiştir.

çocuğun atıldığı yarışma Peyak Magazaları ile Bankasının olduğu kaldırımlarda gerçekleşti. Derneğimiz Çocuk Kulübü üyelerinden bir grup çocuk da halk danslarının otantik ve modern çizgilerini taşıyan gösterilerini sunarken, yarışmacılar aileler ve izleyiciler tarafından coşkuyla alkışlandılar.

TRT'de HAS-DER

Gezelim-Görelim programı yapımcıları geçtiğimiz yıl olduğu gibi TRT'de yayınlanan programları için ülkemizin her yanında çekimler yaptılar. Kıbrıs halk oyunlarını TRT izleyicisi ile buluşturmak için ise derneğimizle iki mekanda çekimler yapılmıştır. Arabahmet Mahallesi'ndeki Birinci Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen çekimlerde halk şarkılarımızdan örnekler sunularak otantik oyunlar oynanmıştır. Daha sonra Çağlayan Parkına giden ekip oradaki doğal ortam içerisinde kareografik düzenlemelerle danslarımızı sergilemiştir. Bu çekimler 15-22 Aralık geceleri TRT1 ve TRT int kanallarında gösterilmiştir.

Meslek Lisesi, Dizayn 74, Kıbrıs Türk El Sanatları Kooperatifi Ltd, Sadiye Destur.

kulübünün küçüklerine yönelik olarak gerçekleşti. Öğleden sonra ise 15.00-17.00 saatleri arasında

**HAS-DER XVI. HALKBİLİMİ
SEMPOZYUMU**

Sempozyum ve halkbilimi hizmet ödülleri töreni 15 Aralık tarihinde AKM'de yapıldı. Gecenin açılış konuşmasının ardından Sn. Tuncer Bağışkan, "Halkbiliminde taşların üzerindeki izlere dayalı inançlar", Sn. Muharrem Faiz, "Anket çalışmalarında önemli faktörler ve bu çalışmaların sınırlılıkları", Sn. Christina Hessenburg, "Kutsal Koruluklar ve Bitki mitolojisi" ve Sn. Gökalp Kamil, "Rum-i Kültür tarihi üzerine söz" isimli bildirilerini sundular. Daha sonra sırası ile Lefkoşa Belediye Başkanı Sn. Şemi Bora tarafından, "Kıbrıs'ta el sanatlarının yaşatılmasına katkıda bulunanlara" ödülleri verildi. Bunlar Atatürk

Eğitim Seminerinden Bir Görüntü**YEŞİLADA 2000**

Yeşilada 2000 isimli doğa ve çevre çalışması 21 Kasım tarihinde çocuk kulübündeki elemanlarla yapıldı. Yaşamını İngiltere'de sürdüren Zehra Karamustafa tarafından verilen eğitim seminerinde broşür dağıtılarak soru-cevap şeklinde Kıbrıs'ın yeşillendirilmesi ve ağaç sevgisinin aşılması konularında bilgiler verildi.

**GELENELSEL YILBAŞI
BALOLARI:**

1998'in son etkinliği 26 Aralık tarihinde gerçekleştirilen yılbaşı baloları oldu. Dernek lokalinde gerçekleştirilen baloların ilki 11.00 ile 13.00 saatleri arasında çocuk

büyük çocuklara ve yetişkin elemanlara yönelik olarak yapıldı. Her iki baloda da dernek üyelerine çeşitli hediyeler dağıtıldı. Oyunlar oynandı ve üyeler gönülleriince eğlenme imkanı buldu. Günün sonunda ise SOS çocuk köyüne ve çocuk esirgeme kurumuna pastalar ve içecekler götürülerek orada yaşayan çocukların da sevinmesi sağlandı.

Haberler...Haberler...Haberler...Haberler...Haberler...Haberler...

1998 Ocak - Aralık Dönemi Kültür - Sanat Haberleri

-K.T. Karikatürcüler Derneği tarafından düzenlenen 1. Uluslar arası Altın Muflon Karikatür yarışması 52 ülkeden 335 karikatür sanatçısının 855 eseri ile katılımıyla Ocak ayında gerçekleşti. Yarışma sonucunda seçici kurul Altın Muflon Ödülüne Yugoslav Miodrag Velcković, Gümüş Muflon'a İranlı Ali Divandari ile Davood Yarahmadi, Bronz Muflona ise Hassan Karim Zede (İran), Alexander Klas (Yugoslavya) ve Heymans Patrick (Belçika) layık gördü. Altın Muflon özel mizah ödülüne ise "Kıbrıs Halk Fıkraları" isimli kitabı ile araştırmacı yazar Mustafa Gökçeoğlu sahip oldu.

-DAÜ K.T. Halk Kültürü Araştırma Kulübü "Kıbrıs Türkü'nün sözlü, yazılı ve maddi halk kültürü ürünlerini derlemek ve derlenen ürünleri bir arşiv ve müzede koruyup değerlendirmek" amacı ile seminer düzenlemiştir. İlk eğitim programı 20 Ocak 6 Şubat tarihleri arasında 14 oturumda oluşan teorik dersler işlendi. İkinci program ise 6 Şubat-20 Şubat tarihleri arasında araştırma ve uygulamadan oluştu.

-Müzik Dostları Derneği Oda Müziği topluluğu solistler Server Ganiev ve Tuğrul Ganiev eşliğinde 23 Ocak tarihinde DAÜ Kültür Merkezinde 24 Ocak'ta ise Bellapais Manastırı'nda iki konser verdi. Konser 20 kişilik orkestra eşliğinde verildi.

-Ressam Cansen Ercan'ın kişisel sergisi 5 Şubat tarihinde Bellapais Art Gallery'de açıldı. Şimdiye kadar 13 karma ve kişisel sergiye katılan sanatçının 50 civarındaki eseri yağlıboya çalışmış "nü" ve "peyzaj" çalışmalarından oluşuyordu. Sergi 20 Şubat tarihine kadar sanatseverlere sunuldu.

-Müzik ve resim alanında sanat yaşamını sürdüren Tarık Almer'in resim sergisi canlı müzik dinletisi eşliğinde şaaklı evde Başbakan Yardımcısı Serdar Denktaş tarafından açıldı. Sanatçı ve müzik grubunun ilginç kıyafetleri sanatseverler tarafından ilgiyle izlendi. Sanatçı resimlerinde daha çok

insanı işleyen ve arayan temalara yer veriyor.

-Portekiz asıllı çağdaş ressam Paula Rego'nun "Nursery Rymes" (Müzikli Çocuk Tekermeleri) adlı baskı resim sergisi 25 Şubat tarihinde Şaaklı Ev'de açıldı. British Council tarafından düzenlenen sergide sanatçının 31 eseri bulunuyordu. Eserlerinde çocukların karışık ve fantastik dünyası resmediliyor.

-LTB Tiyatrosu yönetmeni sanatçı Yaşar Ersoy'un "Toplumsal ve siyasal olaylarla iç içe K.T. Tiyatro Hareketi" isimli kitabı Peyak Kültür yayını olarak yayınlandı. 26 Şubat'ta tanıtımı yapılan kitap K.T. Tiyatro tarihini araştırmakla kalmamış bu tarih çerçevesinde ana konuyla iç içe geçen - gelişen toplumsal ve siyasal olaylarla da zenginleştirilmiştir.

-Şair yazar Bener Hakkı Hakeri'nin "Kurtuluşa Kaçış" adlı romanı MEGKSB yayınları tarafından basıldı. Üç kitap olarak düşünülen bir dizinin ilk kitabı olan eser, kendisinin de içinde bulunduğu bir grup Kıbrıslı Türk'ün 74'te Kuzey'e doğru başlayan geçiş serüveni kapsamında yaşadıklarını anlatıyor.

-İ. Kültür Sanat Kurultayı kapsamında 5.3.98 tarihinde AKM'de şiir şöleni yapıldı. Şölene Türkiye, Romanya, Bulgaristan ve Almanya'da yaşayan Türk şairler katıldı. Şiirlerin bir kısmını şiir severler kendi yazarlarından derlediler.

-Amerikan Merkezi kültür etkinlikleri çerçevesinde ABD'li klasik müzik grubu Verdehr Üçlüsü 14 Mart tarihinde AKM'de bir konser verdi. Konser sırasında üçlü Mozart, Beethoven, Mendelson ve Brahms'dan yapıtları seslendirdiler.

-Gençlik Dairesi tarafından organize edilen 10. Gençlik ve Kültür Şöleni 18-21 Mart tarihleri arasında Atatürk Spor Salonu'nda gerçekleştirildi. Halk danslarıyla uğraşan dernek, belediye, kurum ve kuruluşlara ait toplulukların sahne aldığı şölene halk danslarından güzel örnekler sunuldu. Şölen çerçevesinde 19 Mart tarihinde TC Dışişleri

Bakanlığı Kültür Dairesi Başkanı Merter Şahinler "Halk danslarının dünyadaki gelişimi" ve ABD'dan Jackie Boldon "Halk Dansları festivallerinin uluslararası ilişkilerdeki yeri ve önemi" isimli bildirilerini sundular. 20 Mart'ta ise Fransa'dan Yves Haure "Halk Danslarının dünyadaki gelişimi" ve Türkiye'den Hamza Çivi'nin "Otantik Düzenleme ve sahne sanatı açısından halk dansları icraatlarının dünyadaki gelişimi" isimli bildirilerinin sunulduğu konferanslar yapıldı.

-MEGKSBB Kültür Dairesi Halk Dansları Topluluğu İğdır'da yapılan 4. Uluslararası Nevruz kutlamalarına katıldı. 19 Mart tarihinde Ankara üzerinden İğdır'a geçen topluluk 5 gün boyunca K.T. halk danslarından örnekler sundu.

-27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü çeşitli etkinliklerle kutlandı. K.T. Devlet Tiyatroları gün dolayısıyla perdelerini "Yangın Yeriinde Orkideler" adlı oyunla açtı. Çağdaş Türk Tiyatrosu yazarlarından Mehmet Baydur'un yazdığı oyun Alparslan Uzun tarafından sahneye aktarıldı. Toplumla yabancılaşmış bir adamın "ölüm ile hayat arasındaki gel gitini, toplumdaki yozlaşmışlığı, insanın insana olan insanlığı oyunun ana temasını oluşturuyor. L. Belediye Tiyatrosu ise gün dolayısı ile "Kadın oyunları adlı bir oyunda perdelerini açtı. Dario Fo ile Frenca Kame'nin iki sahnelik yapıtından kurgulanan oyunun ön ve arka oyunlarını Neriman Cahit ve Feriha Altırok yazdı. Yönetmenliğini Yaşar Ersoy'un yaptığı oyun ülkemizdeki ilk feminist tiyatro anlayışının bir örneği olarak kabul ediliyor. Ayrıca her yıl LTB tarafından geleneksel olarak verilen hizmet onur ödüllerini bu yıl Osman Balıkcıoğlu ve Yakup Aladağ aldı.

-Serdarlı gençlerden oluşan bir grup Serdarlı isimli bir kültür sanat dergisi çıkarttı. Gençlerin köyleri için verdikleri bu özveri, kültür sanat adına yapılmış güzel bir olay; Serdarlı'yı çeşitli özellikleriyle tanıtmayı görev bilmenin yanında kültür ve sanatla da ilgili yazı ve araştırmalarında yer aldığı dergi gelecekte, geçmişe kaynak teşkil edecek özellikte. Bu arada Serdarlı Belediyesi halk dansları ekibi Serdarlı'yı ve ülkemizi Almanya'nın Baviera eyaletinde temsil etti. Kıbrıs'ın Dostları Derneği, Katolik Kültür Derneği ile Turizm Tanıtma Dairesi'nin katkılarıyla gerçekleştirilen etkinliklerde Kıbrıs Türk folkloru, el sanatları ve yemekleri Almanların beğenisine sunuldu. Etkinlikler 14-21 Mart tarihleri arasında gerçekleştirildi.

-Kültür Dairesinin düzenlediği İlkokullararası Halk Dansları yarışmasında 1. gelen Gelibolu İlkokulu, Türkiye ilkokullararası halk dansları yarışmasında 19 Nisan tarihinde bir gösteri sundu. Ekip 20 kişiden oluşuyordu.

-Ayhatun Ateşin, Nilgün Güney, Feridun İşıman, Mustafa Öztunç ve Avusturyalı sanatçı Anton Nussbich'in ortak resim sergisi 21 Nisan tarihinde Kıbrıs İktisat Bankası Sergi salonunda açıldı. Bu sanatçıların eserleri daha önce Avusturya'da Nussbich'in atölyesinde yapmış oldukları eserleri sergilenmişti.

-23 Nisan Çocuk Bayramı ülkemizde çeşitli etkinliklerle kutlandı. Gençlik Dairesi'nin düzenlediği Uluslararası Çocuk Halk Dansları Festivali 21-26 Nisan tarihleri arasında yapıldı. Türkiye, Fransa, Romanya, Polonya, Ukrayna, Makedonya, Gürcistan, Acar Özerk Cumhuriyeti, Çek Cumhuriyeti ve KKTC'den toplam 14 halk dansları ekibinin katıldığı festivalde 350 civarında büyük ve küçük ağırlandı. Güzel yurt, Gazimağusa, Lefkoşa, Lapta ve Girne'de gösteri yapan çocuklar 23 Nisan kutlama etkinliklerine de katıldılar.

-2. Uluslararası Bellapais Müzik Festivali 23 Nisan - 12 Mayıs tarihleri arasında yapıldı. Festivalde ülkemizin yanı sıra Almanya, Rusya, İsviçre, Türkiye ve Azerbaycan'dan çok sayıda tanınmış sanatçı katıldı. Alınan bilgilere göre bu yıl ikincisi yapılan festival önümüzdeki yıllarda da yapılarak geleneksel hale getirilecek. Yapılan etkinlikler sırasıyla şöyle:

23 Nisan: KKTC'li sanatçıların açılış resitali, Ayşe Karaoğlu (keman), Mustafa Kofalı (korno)

26 Nisan: Alman sanatçıların resitali, M. Vebermann (soprano), A. Ohl (flüt), A. Ohl. (piyano)

29 Nisan: Rus sanatçı Tatiana Rubin'in piyano resitali. 10 Mayıs: İsviçreli sanatçıların yaylı çalgılar konseri "Trio A Cordes" M. Sirot (keman), M. Lesueur (Viola), Ernest Strauss (viyolansel)

7 Mayıs: Flüt sanatçısı Şefika Kutlu'er'in resitali.

10 Mayıs: Azeri sanatçıları Arzu Alizade (keman), Feride Ahmedbekova (piyano) resitali.

12 Mayıs: Piyaniist Gülseren Sadak'ın piyano resitali.

-Amerikalı fotoğraf sanatçısı George Vass'ın fotoğraf sergisi 4 Mayıs tarihinde HP Galeride izlenime açıldı.

70 Halkbilimi

Amerikan Merkezi tarafından düzenlenen sergiye sanatçı "Real People" ismini verdi. Serdarlı, Mağusa ve Güney Kıbrıs'ta çekilen resimler siyah beyaz bir anlatımla gerçekleşti.

-Ressam Maureen Adiloğlu'nun resim sergisi YDÜ sergi salonunda açıldı. 8 Mayıs günü açılan sergide, sanatçı son resimlerinden Kıbrıs'ın ışık ve atmosferinin parlak anımsatmalarının yanında ülkemizin gerçekten güzel ve şairane manzaralarını resimlerine yansıtarak ne kadar güzel bir ülkede yaşadığımızı bize kanıtlıyor.

-LAÜ Halk Dansları Ekibi ODTÜ tarafından düzenlenen ve 13-16 Mayıs tarihleri arasında gerçekleşen bahar şenliğinde ülkemizi temsil etti.

-Ressam Emin Çizenel'in "40 şarap 40 etiket" adlı dizi çalışmasının yer aldığı sergi 22 Mayıs tarihinde Ozanköy Dereli Meryem Kilisesinde (Panayia tou Patamou Church) açıldı. Sergi, mitolojik bir boyutu olan ülkemiz tarihine ve kültürüne belirli bir tema çerçevesinde imgelerle plastik yorumlar getirme çabası olarak büyük bir ilgi gördü.

-Amerikan Merkezi tarafından organize edilen sanatsal etkinliklerin bir yenisi de 30 Mayıs tarihinde AKM'de gerçekleşti. Bu seferki konuk ABD'li piyanist Derek B. Han idi. Konserde batı bestecilerinin yapıtlarından örnekler sunan Han küçük yaşlardan itibaren konusunda Amerika'nın en iyilerindendir.

-Gazimağusa Belediyesi ile Kıbrıs Sanat Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği 6. Çocuk Festivali 27 Mayıs-10 Haziran tarihleri arasında yapıldı. Festivalde çocukların düzenlediği kültür sanat çalışmaları, paneller ve yarışmalar yer aldı. Festivalde sırasıyla; çevre konulu slayt gösterisi, çocuk korusu programı, sağlık konulu söyleşi, mektup yazma ve resim yapma yarışmaları yer aldı. 1 Haziran Dünya Çocuk Günü'nde ise Namık Kemal Meydanı'nda son bulan festival yürüyüşü gerçekleşti. Gençlik Merkezi ise gün dolayısıyla karnaval yürüyüşü ve şenliği düzenledi. Yürüyüşten sonra masal, keman, yüz boyama, resim-müzik ve danslardan oluşan etkinlikler düzenlendi.

-Seramik sanatçısı Semral Öztan'ın ilk kişisel sergisi 2 Haziran'da AKM'de 40'a yakın eserleriyle birlikte açıldı. Sanatçı eserlerinde kadın forumlarını ön plana çıkarıyor.

Sanatçı, Kıbrıs tarihinde yer alan eski seramik forumları ile kendi düşüncelerini harmanlayarak unutulmuş değerleri eserleriyle topluma tekrar kazandırmaya çalışıyor.

-Lapta Yavuzlar Lisesi ülkemizi 8-14 Haziran tarihleri arasında Çorum'da düzenlenen Uluslararası Hitit Festivali'nde temsil etti. 35 kişilik bir kafiyeyle Çorum'a giden ekibimiz festivalde İtalya, Özbekistan, Gürcistan, Bosna Hersek ve Türkiye ekipleriyle birlikte halk danslarından güzel örnekler sundular.

-Türksoy Opera Günleri'nin 5.si bu yıl 19-21 Haziran tarihleri arasında Bellapais Manastırı'nda gerçekleşti. Geleneksel hale getirilen Opera Günleri Türk sanatının çağdaşlığını, dünyaya açılışını evrensel kültürle bütünleşmesini sergilemektedir. Etkinliğe bu yıl Türksoy üyesi Azerbaycan, Kırgızistan, Türkistan, Türkiye, Başkurdistan, Tiva, Hakasya ve Tataristan Cumhuriyetlerinden sanatçılar katıldı.

-Serdarlı Belediyesi 25-27 Haziran tarihleri arasında Adıyaman'da yapılan 6. uluslararası Kahta Kammaçene Festivaline katılarak ülkemizi temsil etti. Kafile ile Zekai Altan ve Altay Sayıl da Adıyaman'a giderek festival çerçevesinde yapılan panel ve konferanslara katıldı. Festivale ekibimiz dışında Gürcistan'dan da bir ekip katıldı.

-Değirmenlik Belediyesi Halk Dansları Topluluğu Dünya Folklor Organizasyonu (CIOFF) tarafından 29 Haziran-7 Temmuz tarihleri arasında Polonya'nın Lubin şehrinde düzenlenen XIII. U.A. Folklor Festivali'ne katıldı. 30 kişilik ekip Polonya'daki ünlü nazi kampı Mjdenek'i gezme imkanı da buldu.

-İşkit Kitabevi tarafından geleneksel olarak düzenlenen 2. Kitap Fuarı 5-18 Temmuz tarihleri arasında Gençlik Merkezi lokalinde yapıldı. Fuarın bu yılki konugu yazar Perihan Mağden idi. Geniş anlamı ile "Kaçmak" konularının ele alındığı fuar boyunca paneller yapıldı. Ülkemizin kendi alanındaki söz sahibi kişilerin katıldığı toplantılarda birbirinden ilginç ve kayda değer konular da tartışıldı. Bireysel alanlara karşı, sanatla kaçmak, Medya ve kaçmak, kendinden kaçmak, ikili ilişkiler ve kaçmak, Aydın ve kaçmak fuarın ana tartışma konularını içeriyordu.

-Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı tarafından

düzenlenen ve 18 ülkenin katıldığı 12. U.A. Altınkaragöz Halk Dansları yarışmasında ülkemizi Devlet Halk Dansları Topluluğu temsil etti. Yarışma sonucunda ekibimiz üçüncülük ödülü aldı. Yarışmada Altın Karagöz'ü Çeçenistan, Gümüş Karagöz'ü de Gürcistan ekipleri kazandı.

-Lapta Belediyesi Halk Dansları Topluluğu 13-17 Temmuz tarihleri arasında ülkemizi Kütahya Halk Dansları Festivalinde temsil etti. Festivalde 15 ülkenin dansçıları ile bizim de 35 kişilik topluluğumuz bulunuyordu. Aynı ekip 17-20 Temmuz tarihleri arasında ise Akçakoca Halk Dansları Festivaline katıldı.

-Gönyeli Belediyesi Halk Dansları Topluluğu 15-18 Temmuz tarihlerinde 4. Uluslar arası Bayrampaşa, 21-25 Temmuz tarihlerinde ise 4. Uluslar arası Sultanahmet Folklor Festivaline katıldı. Topluluk ayrıca Kanal D televizyonunda yayınlanan bir programa katıldı.

-İskele Belediyesi Halk Dansları Topluluğu 17-26 Temmuz tarihleri arasında 8. Sarımsak Fuarı Uluslar arası Altın Tütün Halk Dansları yarışmasında ülkemizi onur komuşu olarak temsil etti. Ekip geçtiğimiz yıl aynı yarışmada 1. gelmişti. Bu yılki birinci Abazya Cumhuriyeti 2. Türkiye 3. Macaristan oldu.

-Gençlik Dairesi Halk Dansları Topluluğu 16-26 Temmuz tarihleri arasında North Carolina International Folk Festivaline katıldı. Bu yıl 15.si düzenlenen festivale Makedonya, Romanya, Şili, Beyaz Rusya, St. Martin, Filipinler, Monaco ve Dağıstan Cumhuriyeti katıldı. Festivalin organizesi folk moot - USA tarafından yapıldı. Ekip, Kuzey Carolina'da bulunduğu süre içinde 16 değişik yerde oyunlarını sergilediler. Festival boyunca halk danslarımızın yanında Kıbrıs Türk mutfağından örnekler de sunuldu.

-12. ÜTK Gençlik Festivali, 27 Temmuz-10 Ağustos tarihleri arasında yapıldı. Lefkoşa Atatürk Meydanı'ndaki müzik dinletisi ile başlayan festival 10 Ağustos'a kadar halk dansları, tiyatro, sinema gösterimi, şiir ve müzik dinletilerine sahne oldu. Kültür geceleri Dikmen, Doğanç, Bellapais, Güzeyurt, G.Mağusa ve Yeşilköy'de de düzenlendi.

-Folk-Der ülkemizi 13. Yalova Uluslararası Halk Dansları Festivali çerçevesinde yapılan 1. Altın Karanfil Halk Dansları yarışmasında temsil etti. 1-9 Ağustos tarihleri arasında yapılan yarışmada ekibimiz 2.lık ödülü aldı. Yarışmada birinciliği Makedonya, 3.lüğü de Polonya aldı.

-Gazimağusa Belediyesi Kültür Sanat etkinliklerine bir yenisini daha 11-17 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştirdi. Etkinlikler 11 Ağustos'ta Ankara Sanat Tiyatrosu'nun tek kişilik oyunu "İnadına Yaşamak" ile başladı. 13 Ağustos tarihinde yine Ankara Sanat Tiyatrosu'nun Otello Kalesi'nde sahnelediği "Akrep" oyunu sanatseverlerin beğenisine sunuldu. 17 Ağustos tarihinde ise Bertolt Brecht'in Yosma adlı müzikal oyunu Otello Kalesinde sunuldu.

-Devlet Bakanlığı Başbakan Yardımcılığının uzun bir süreden beridir üzerinde çalıştığı Otello Operası projesi gerçekleşti. 24-25 Ağustos tarihlerinde Otello Topluluğunun solistleri tarafından Bellapais Manastırı'nda oda müziği konserleri düzenlendi. 28 Ağustos'ta ise Seakespeare'in ünlü eseri Otello'nun öyküsünü opera olarak sunan topluluk antik Salamis harabelerinde muhteşem bir performans sergilediler. Eseri Kurt Karl yönetimindeki Collegium Noricum Nürnberg korosu ve orkestrası, ünlü solistleri eşliğinde sundular. MÖ 1184 yılında Telamon'un oğlu Prens Tefkros tarafından turuva savaşı dönüşü kurulan Salamis şehrinin antik tiyatrosunda yorumladılar.

-AKSD Portekiz'in Viana Do Castelo şehrinde 6-13 Eylül tarihleri arasında düzenlenen 2. Alto Minho Uluslar arası Halk Dansları Festivalinde ülkemizi temsil ettiler. Festivalde ayrıca Portekiz, Fransa, Estonya, Macaristan ve Filipinler'den gelen ekipler de sahne aldı.

-Resim ve serami sanatçılarımız İnci Kansı ve Ayhatun Ateş'in "Cuprum ve Kypros'un görsel öyküsü" isimli resim ve seramik sergisi 7-31 Ekim tarihleri arasında İstanbul Artemis Sanat Merkezi'nde açıldı. Cuprum (Bakır) ve Kypros (kına çiçeği) kelimelerinden esinlenerek isimlendirilen sergi toprak, su, ateş ve kağıdın üretimde kullanılarak yeni sentezler yaratılmasını sağlamıştır.

-TC'nin 75., KKTC'nin 15. kuruluş yılı etkinlikleri çerçevesinde Viyana Filarmoni Orkestrası'nın 17 Ekim

72 Halkbilimi

tarihinde Bellapais Manastır'ında vermiş olduğu konser büyük ilgiyle izlendi. Hatta izleyiciler yer bulamamaktan, pencere ve koridorlara oturmak zorunda kaldılar. Konser şef solist Ola Rudner yönetiminde gerçekleşti.

-Gazimağusa Belediyesi Halk Dansları Topluluğu ülkemizi İtalya'nın San Remo kentinde düzenlenen 1. Uluslar arası Halk Dansları Festivalinde temsil etti. Festivale 12 ülkenin ekibiyle katılan temsilcimiz 30 kişiden oluşuyordu.

-Lefkoşa Belediye Tiyatrosu 98-99 tiyatro sezonunu, çocuklara armağan ettiği "Ceviz ile Karınca dost olunca" isimli oyunuyla açtı. 22 Ekim'de başlayan oyunu Hakan Elmasoğlu yönetti. Oyunda sevgi, dostluk, dayanışma ve barış teması işleniyor.

-9. Necati Özkan Vakfı ödülleri, 27 Ekim tarihinde Saray Hotel'de düzenlenen bir resepsiyonla verildi. Bu yıl ödüle layık görülenler; araştırma dalında Yaşar Ersoy, edebiyat dalında Mehmet Kansu, Genç TV, Tempo TV, kültür hizmet dalında Mehmet Levent ve müzik dalında ise Müzik Dostları Derneği oldu.

-Kasım ayı içerisinde YDÜ kültür ve sanat etkinliklerine devam etti. 6-12 Kasım tarihleri arasında düzenlenen 4. Fotoğraf Yarışması sergisi düzenlendi. 58 eserin katıldığı yarışmada Veli Kaymaklılı, Ersin Taşer, Mustafa Erkan ve Hüseyin Ağlamaz seçici kurul tarafından çeşitli ödüllere layık görüldü. 2. etkinlik ise Karikatür yarışması idi. 13 Kasım tarihinde açılan sergi ve yarışmanın amacı karikatür sanatına katkı sağlamak olduğu bildirildi. Yarışmada Mehmet İlkerli, Musa Kayra, Hekime Erol, Zafer Tutkulu ve Mehmet Ulubaşlı çeşitli ödüller aldılar.

-KKTC'nin 15. kuruluş yıldönümü nedeniyle Başbakan Yardımcılığı himayelerinde Lefkoşa Folklor Derneği 9-15 Kasım tarihleri arasında 2. Uluslar arası Kültür Sanat Turizm Festivali düzenledi. Ülkemizin çeşitli yerlerinde gösteriler sunan ekipler izleyiciler tarafından coşkuyla izlendi. Festivale Litvanya ve Polonya'nın yanı sıra Folk-Der, LAÜ, Vadili, Gazimağusa, Geçitkale, Değirmenlik Belediyesi ekipleri katıldı.

-Klaus-Detler Grothusen ve W. Steffani'nin önerisi ile aralarında Kıbrıslı Türk ve Rum akademisyenlerin de

bulunduğu Kıbrıs'ın tarihi, politikası, ekonomisi, hukuku, eğitimi, bitki örtüsü, sosyolojisi, dinleri, medyası, edebiyatı, müziği, resmi ve tiyatrosuna ilişkin İngilizce ve Almanca makalelerden oluşan "ZYPERN" adlı yapıt, Göttingen'deki Vandenhoek Ruprecht tarafından yayınlandı. Kitapta Bekir Azgın'ın 3. Tözün Bahçeli, Niyazi Kızılyürek ve Hüseyin S. Yaratın'ın birer araştırması yer alıyor.

-Lefkoşa Belediye Tiyatrosu sezonun ikinci oyunu olan "Memleketin Birinde Hoptirnam"ı 11 Aralık'tan itibaren tiyatroseverlerin beğenisine sundu. Oyunun yazarı Aziz Nesin'in gülmece anlayışıyla, en açık ve en vurucu biçimde toplumsal eleştirisiyle oyunda yüz yüze geliyoruz.

-TC Kültür Bakanlığı'nın çeşitli dallarda açtığı yarışmalarda Kıbrıslı Türk şair Havva Tekin'in "Yeşil Adanın Çocukları" adlı yayımlanmamış çocuk romanı, büyük ödüle değer görüldü. Romanda, Kıbrıslı Türk ve Rum çocukların 1974 Barış Harekatı'nın öncesinde başlayıp savaşa direnen dostluklarını ve savaşı anlamayan çocuk yüreklerini anlatıyor.

-13. Devlet Resim Heykel Sergisi 16 Aralık'ta Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş tarafından AKM'de açıldı. Sergide bu yıl 11 sanatçının 23 eseri ve amatör bölümde ise 10 sanatçının 14 eseri yer alıyor.

-Zekai Altan'ın uzun bir çalışmanın ardından "Kuzey Kıbrıs'ta tanyalım Gezelim Görelim" adlı kitabı yayımlandı. Ülkemizin tanıtımına önemli bir katkı koyan araştırmacı yazar Zekai Altan çok önemli bir misyonu üstleniyor. Kitapta ülkemizin tarihi güzelliklerini, yemeklerimizi, otellerimizi, bitki örtüsünü, otel ve restoranlarımızı ve daha birçok konuda açıklayıcı ve aydınlatıcı bilgiler yer alıyor.

*Bu sayının çıkmasında katkıda
bulunan aşağıdaki kuruluşlara
teşekkür ederiz.*

*Anıl Spor
İnce Gümrükleme
Meral Tekin Birinci Vakfı
Iřıl Reklam
M. Damdelen Ltd.*

